

สรุปและขอเสนอแนะ

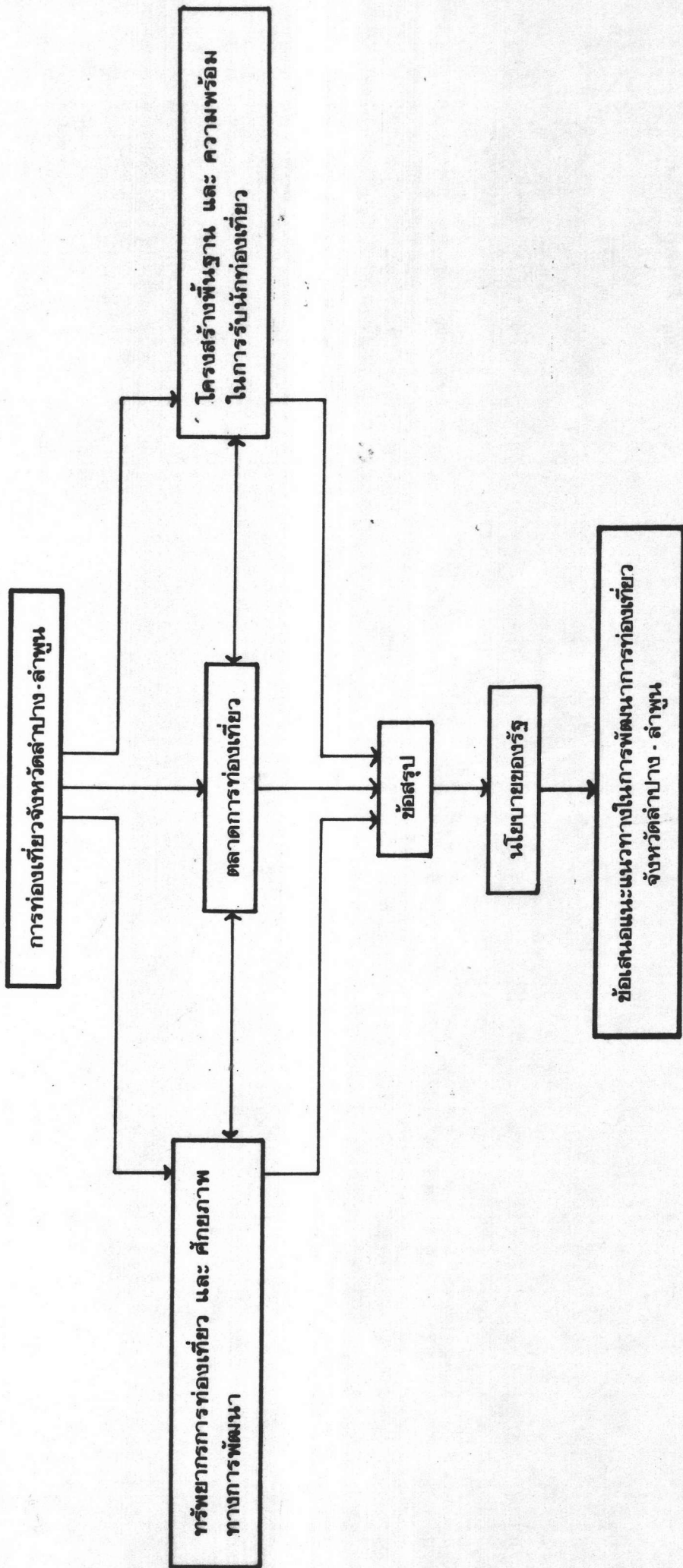
การพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง-ลำพูนนั้น แม้ว่าจะพิจารณาจากจำนวนและคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวแล้วว่ามีเพียงพอ พิจารณาจากการตลาดว่าทำเลที่ตั้งอยู่ในเส้นทางของการท่องเที่ยวในภาคเหนือตอนบน ซึ่งมีแนวโน้มว่าพื้นที่ตลาดการท่องเที่ยวจะขยายมาสู่จังหวัดลำปาง-ลำพูนมากขึ้น และพิจารณาจากความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการในการรับนักท่องเที่ยวว่ามีเพียงพอแล้วก็ตาม แต่ก่อนที่จะเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง-ลำพูนสมควรจะมีการพิจารณาไปถึงสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง-ลำพูนในปัจจุบันและแนวโน้มต่อไป โดยพิจารณาสรุปสถานการณ์ทั่วไปในพื้นที่ของจังหวัดลำปาง-ลำพูน กับทั้งปัญหาด้านการท่องเที่ยวที่อาจเกิดขึ้นแล้วหรือกำลังจะเกิดขึ้นต่อไป ซึ่งจะทำการเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมหรือสอดคล้องกับสถานการณ์ความเป็นจริงมากที่สุด

5.1 สรุปสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง-ลำพูน

5.1.1 สถานการณ์ทั่วไป

จังหวัดลำปาง-ลำพูนซึ่งเป็นพื้นที่โครงการทำการศึกษานี้ในครั้งนี้ทำเลที่ตั้งอยู่ในใจกลางของภาคเหนือพอดี มีอาณาเขตทิศเหนือจดจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และพะเยา ทิศตะวันออกจดจังหวัดพะเยา แพร่ และสุโขทัย ทิศตะวันตกจดจังหวัดเชียงใหม่ ทิศใต้จดจังหวัดตาก และสุโขทัย มีพื้นที่ประมาณ 16,925 ตารางกิโลเมตร หรือ 10,578,125 ไร่ แบ่งเขตการปกครองเป็น 2 จังหวัด คือ จังหวัดลำปาง ประกอบด้วย 11 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ และจังหวัดลำพูนประกอบด้วย 5 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ

สภาพทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดลำปาง-ลำพูนประกอบด้วยเทือกเขาที่ส่วนใหญ่วางตัวในแนวเหนือ-ใต้สลับกับที่ราบลุ่มหุบเขา โดยประมาณพื้นที่ 3 ส่วนเป็นภูเขาและที่สูง เหลืออีกเพียง 1 ส่วนเป็นที่ราบลุ่มหุบเขา สำหรับที่ตั้งถิ่นฐานของประชากรของจังหวัดลำปางและลำพูนจะแยกกันเป็นที่ราบลุ่มที่ไม่ได้ติดต่อกันเป็นผืนเดียวกันเพราะมีเทือกเขากั้นกลาง จังหวัดลำปางจะตั้งอยู่บนที่ราบลุ่มแม่น้ำวัง แต่จังหวัดลำพูนตั้งอยู่บนที่ราบลุ่มแม่น้ำปิงฝั่งซ้าย ส่วนที่ราบลุ่มแม่น้ำปิงฝั่งขวาจะเป็นพื้นที่ของจังหวัดเชียงใหม่ ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่จึงมีป่าไม้และภูเขาปรากฏอยู่ทั่วไปทำให้มีภูมิทัศน์ที่

แผนภูมิที่ 5.1 แนวความคิดในการศึกษาเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง - ลำพูน

สวยงามและเป็นลักษณะเฉพาะของจังหวัดทางภาคเหนือ สำหรับสภาพภูมิอากาศก็เช่นกันจะมีลักษณะผิดแผกจากภาคอื่นที่มีฤดูหนาวยาวนานและอุณหภูมิลดลงต่ำกว่า คือมีฤดูหนาวนานถึง 3 เดือนครึ่งถึง 4 เดือน และอุณหภูมิในฤดูหนาวต่ำสุดประมาณ 5 - 6 องศาเซลเซียส ดังนั้นสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เป็นเอกลักษณ์ของภาคเหนือนี้จึงก่อให้เกิดทรัพยากรทางด้านการท่องเที่ยวประเภททางธรรมชาติที่สวยงามและแปลกตาจากภูมิภาคอื่น ประกอบทั้งการมีฤดูหนาวที่ยาวนานซึ่งเป็นฤดูกาลที่เหมาะสมต่อการเดินทางท่องเที่ยวทำให้เป็นข้อได้เปรียบในช่วงระยะเวลาของฤดูกาลท่องเที่ยวอีกด้วย

ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของความเจริญรุ่งเรืองในพื้นที่จังหวัดลำปาง-ลำพูน ซึ่งเคยเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรล้านนามาก่อน ดังที่จังหวัดลำพูนเคยเป็นที่ตั้งของ "นครทริภุชชัย" ซึ่งเป็นเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรืองมากในช่วงพุทธศตวรรษที่ 13 และได้ขยายความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ "นครเขลางค์ลัมภางค์" ที่ตั้งจังหวัดลำปางในปัจจุบัน เมืองลำปางและลำพูนได้สืบทอดความเจริญรุ่งเรืองมาจนกระทั่งสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ก็ยังคงมี "เจ้าผู้ครองนคร" ปกครองดูแลบ้านเมืองอยู่ เพิ่งเมื่อปี พ.ศ.2468 และ พ.ศ.2484 จึงได้ยกเลิกการปกครองระบอบมี "เจ้าผู้ครองนคร" ไปตามลำดับ แล้วได้จัดแบ่งเป็นมณฑล และเปลี่ยนเป็นจังหวัดขึ้นกับการปกครองส่วนกลางของประเทศดังปัจจุบัน ดังนั้นการสืบทอดมรดกทางศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีจึงมีได้มากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ ทำให้เป็นดินแดนที่มีเอกลักษณ์ทางศิลปและวัฒนธรรมชัดเจน ซึ่งนับเป็นข้อดีในด้านได้กลายเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่น่าสนใจทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศในปัจจุบัน

การใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่ของจังหวัดลำปาง-ลำพูนจะเป็นการเกษตรกรรม ซึ่งส่งผลให้เศรษฐกิจขึ้นอยู่กับผลผลิตการเกษตรกรรมเป็นหลัก การกสิกรรมที่สำคัญได้แก่ ข้าว ข้าวโพด ถั่ว ยาสูบ อ้อย ผักและผลไม้ต่าง ๆ รองลงมาเป็นการปศุสัตว์ ได้แก่ โค กระบือ สุกร เป็ดและไก่ ปัจจุบันได้มีนโยบายจะส่งเสริมอุตสาหกรรมเกษตรขึ้น เพื่อให้ใช้ผลผลิตทางการเกษตรเป็นวัตถุดิบในโรงงานอุตสาหกรรมด้วย เช่น โรงสีข้าว โรงบ่มยา โรงงานกะเทาะถั่วลิสง และโรงงานผลิตอาหารสำเร็จรูป นอกจากนี้การทำป่าไม้ก็เป็นผลผลิตที่สำคัญอีกด้วย ประกอบกับการขยายตัวของพื้นที่เพาะปลูกเพราะประชากรเพิ่มขึ้น ความจำเป็นในการมีพื้นที่ทำกินเพิ่มจึงทำให้มีการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนกันมาก แต่อย่างไรก็ตามเขตจังหวัดลำปาง-ลำพูนก็ยังคงมีพื้นที่ป่าไม้เฉลี่ยถึงร้อยละ 68.6 ซึ่งปัจจุบันได้มีโครงการปลูกสร้างสวนป่าเพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าเพิ่มขึ้น แต่ก็ยังไม่สามารถดำเนินการได้พอเพียงตามเป้าหมายสำหรับชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดลำปางและลำพูนที่มีสภาพเป็นชุมชนเมืองขนาดใหญ่แท้จริงมีเพียง

2 แห่ง คือตัวอำเภอเมืองลำปาง และอำเภอเมืองลำพูน รองลงมาที่กำลังพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ ก็คือ อำเภอป่าสัก และอำเภอเกาะคา นอกจากนี้มีสภาพเป็นตัวอำเภอขนาดเล็ก เป็นชุมชนชนบทหรือชุมชนศูนย์กลางการเกษตรเป็นส่วนใหญ่

สภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัดลำปาง-ลำพูนจึงเป็นไปตามการใช้ประโยชน์ที่ดิน คือมีการเพาะปลูกและการปศุสัตว์เป็นหลัก รองลงมาเป็นการป่าไม้ การประมงน้ำจืด นอกจากนี้ก็มีอุตสาหกรรม การเกษตร และการทำเหมืองแร่ ผลผลิตที่ได้นอกจากจะส่งไปสู่อุสาหกรรม ๆ และจังหวัดในภูมิภาคอื่น ๆ แล้ว ยังมีตลาดสำคัญซึ่งตั้งอยู่ใกล้เคียงคือตัวจังหวัด เชียงใหม่ แนวโน้มต่อไปของการพัฒนาเศรษฐกิจในจังหวัดลำปาง-ลำพูน จึงยังเป็นการเกษตรกรรมเป็นสำคัญ ซึ่งจะต้องอาศัยการสนับสนุนจากการพัฒนาระบบชลประทานและปรับปรุงพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมที่มีเขตน้ำลำธารมาขยายเป็นพื้นที่ทำการเพาะปลูกด้วย การขยายตัวทางอุตสาหกรรมมีแนวโน้มขยายตัวไปได้ช้าเพราะขาดนักลงทุนและตลาดระบายสินค้าที่แน่นอน ส่วนการทำป่าไม้นั้นมีแนวโน้มคงที่หรือจำเป็นจะต้องลดลงเพื่อรักษาสภาพป่าและป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวน

ประชากรของจังหวัดลำปาง-ลำพูนรวมทั้งสิ้น 1,026,192 คน (พ.ศ.2525) มีอัตราการเพิ่มของประชากรเพียงร้อยละ 0.72 ต่อปี ซึ่งนับว่าเป็นอัตราที่ค่อนข้างต่ำ แสดงว่าอาจมีการส่งเสริมการวางแผนครอบครัว กับการอพยพย้ายออกกันมาก โดยเฉพาะการอพยพย้ายเข้าไปทำงานในตัวจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นเปรียบเสมือนเมืองหลวงของภาคเหนือและตั้งอยู่ใกล้เคียงกันมากกับทั้งตัวจังหวัด เชียงใหม่กำลังมีการขยายตัวในความเจริญทางเศรษฐกิจแทบทุกด้าน จึงยอมเป็นตลาดแรงงานที่ใหญ่พอควร นอกจากนี้ในเขตพื้นที่จังหวัดลำปาง-ลำพูนยังมีชนกลุ่มน้อยตั้งถิ่นฐานอยู่ประมาณ 26,829 คน เป็นชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ได้แก่ กะเหรี่ยง แม่เย้า และอีก้อ เป็นต้น

ด้านการคมนาคมขนส่งของจังหวัดลำปาง-ลำพูนจะได้เปรียบมาก เนื่องจากทำเลที่ตั้งอยู่ตรงส่วนกลางของภาคเหนือตอนบน ดังนั้นการเดินทางขึ้นสู่ภาคเหนือตอนบนจะต้องผ่านจังหวัดลำปางเป็นด่านสำคัญ โดยเฉพาะการเดินทางขึ้นสู่จังหวัดเชียงใหม่ แม้ว่าปัจจุบันจะมีเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 จากจังหวัดพิษณุโลกผ่านจังหวัดอุตรดิตถ์ไปสู่จังหวัดแพร่ น่าน หรือพะเยา และเชียงรายได้แล้วก็ตาม แต่โดยความนิยมส่วนใหญ่ยังคงใช้เส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 หรือถนนพหลโยธินเป็นเส้นทางคมนาคมหลักขึ้นสู่ภาคเหนือตอนบน เพราะระยะทางใกล้เคียงกันและเมื่อ

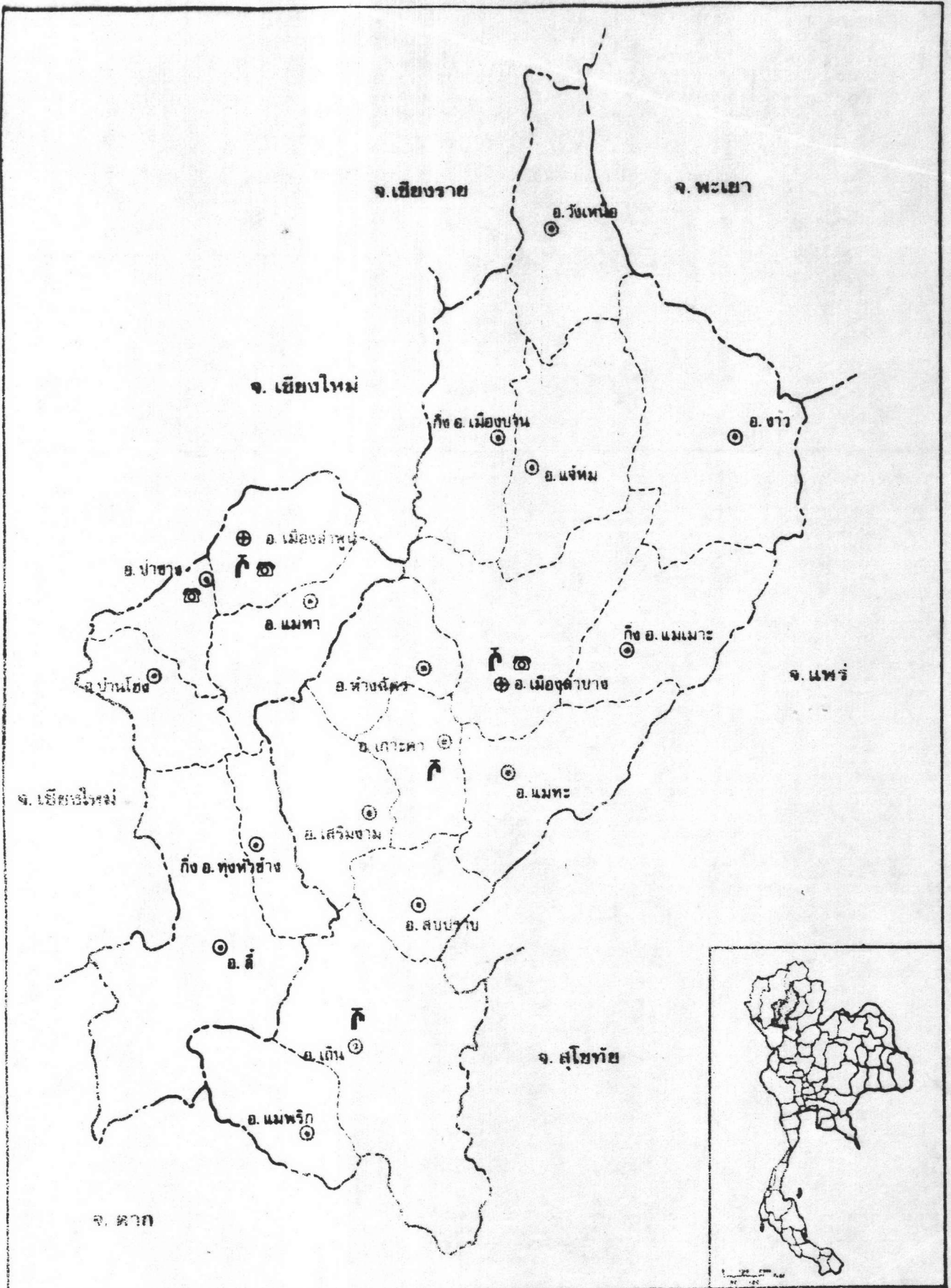
แผนที่ ที่ 5.1 แสดงทางหลวงในจังหวัดลำปาง - ลำพูน และบริเวณใกล้เคียง

มาตราส่วน 1:1,000,000

ถึงจังหวัดลำปางจึงคอยแยกเส้นทางขึ้นเหนือสู่จังหวัดลำพูน เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน และเชียงราย หรือแยกไปสู่อำเภอแพร่ น่าน หรือพะเยา และเชียงราย นอกจากนี้การคมนาคมสู่จังหวัดลำปาง - ลำพูนก็ห่างจากกรุงเทพฯ ๓ ประมาณ 600 - 689 กิโลเมตร สามารถเลือกเดินทางได้ทั้ง 3 ทาง คือทางรถยนต์มีรถประจำทางปรับอากาศและธรรมดาติดต่อกับกรุงเทพฯ ๓ ประมาณวันละ 27 เที่ยว และติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงอื่น ๆ อีกวันละ 255 เที่ยว ทางรถไฟมีขบวนรถโดยสารขึ้นลง ระหว่างสถานีกรุงเทพฯ ๓ - เชียงใหม่ และพิษณุโลก - เชียงใหม่ ซึ่งจะแวะที่สถานีลำปางและ ลำพูนวันละ 5 ขบวน พร้อมมีรถสินค้าเพื่อประโยชน์ด้านการขนส่งผ่านอีกวันละ 4 ขบวน และทาง เครื่องบิน มีเครื่องบินลงที่สนามบินจังหวัดลำปางสัปดาห์ละ 3 วัน ส่วนจังหวัดลำพูนนั้นสามารถใช้ สนามบินจังหวัดเชียงใหม่ได้ เพราะที่ตั้งใกล้เคียงกับตัวจังหวัดมาก และมีเครื่องบินลงที่สนามบิน เชียงใหม่วันละ 5 เที่ยว โดยสรุปแล้วการคมนาคมขนส่งของจังหวัดลำปาง - ลำพูนมีความสะดวก สบายและเอื้ออำนวยต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวมาก

ด้านความเจริญของระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ซึ่งจะ เป็นปัจจัยพื้นฐานซึ่งถึงความ พร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว ในกรณีจังหวัดลำปาง - ลำพูน ซึ่งแม้จะมีใช้จังหวัดศูนย์กลางความ เจริญของภูมิภาค แต่โดยเฉพาะจังหวัดลำปางก็เป็นจังหวัดใหญ่จังหวัดหนึ่งของภาคเหนือตอนบน มี จำนวนประชากรเกือบประมาณ 7 แสนคน มีการเกษตรกรรมที่ได้ผลดีพอสมควร และมีการลงทุนทาง อุตสาหกรรมการเกษตรมากพอสมควร นอกจากนี้ยังเป็นที่ตั้งของโรงงานผลิตกระแสไฟฟ้าจาก เขื่อนภูมิพลในทิวเขาน้ำตกที่ใหญ่ที่สุดของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ซึ่งตั้งอยู่ที่แก่งอาบ แม่เมาะ ดังนั้นการบริการไฟฟ้าของจังหวัดลำปางจึงสามารถให้บริการได้อย่างไม่มีปัญหา และการ บริการด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการประปา การโทรคมนาคม การสาธารณสุข การรักษาความปลอดภัย และการกำจัดขยะ ก็ได้มีการจัดการไว้บริการอย่างพอเพียงโดยเฉพาะในชุมชนตัวจังหวัดและ มีการจัดการบริการไว้ได้ดีพอสมควรตามชุมชนตัวอำเภอรอบนอกอื่น ๆ ส่วนจังหวัดลำพูนนั้นแม้จะ จังหวัดขนาดเล็กมีประชากรและพื้นที่ประมาณครึ่งหนึ่งของจังหวัดลำปาง แต่เนื่องจากทำเลที่ตั้งของ ตัวจังหวัดลำพูนติดกับตัวจังหวัด เชียงใหม่ ดังนั้นระบบการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการจึงได้รับ การพัฒนาตามไปด้วย และในการบริการบางประการที่อาจไม่เพียงพอหรือค่อยมาตามมาตรฐาน เช่นการ บริการสาธารณสุข และการศึกษา ก็สามารถเดินทางเข้าไปใช้บริการในตัวจังหวัด เชียงใหม่โดย สะดวกและรวดเร็ว โดยสรุปในชุมชนหลัก ๆ ของจังหวัดลำปาง - ลำพูนก็ได้รับการจัดระบบ

การศึกษาเบื้องต้นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง-ลำพูน

แผนที่ที่ 5.2
 0 5 10 20 กม.

แสดง บริเวณที่มีการบริการน้ำประปา และ โทรศัพท์

- 🚰 การบริการน้ำประปา
- ⚡ การบริการโทรศัพท์

สาธารณูปโภคและสาธารณูปการไวคอนข้างดี ซึ่งชุมชนเหล่านี้ก็ตรงกับพื้นที่ของกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าสำคัญของจังหวัด แสดงว่าการบริการเหล่านี้ก็สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอ

นอกจากนี้ยังมีการบริการอื่น ๆ ซึ่งจะเป็นปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยตรง คือที่พัก ร้านอาหาร และร้านค้าของที่ระลึก สำหรับที่พักในเขตจังหวัดลำปาง-ลำพูนมีโรงแรมและบังกะโลรวมเป็นจำนวน 35 โรง ซึ่งส่วนใหญ่เกือบทั้งหมดจะตั้งอยู่ในตัวอำเภอเมือง แยกเป็นที่จังหวัดลำปางจำนวน 32 โรง เป็นโรงแรมที่ระดับมาตรฐานสามารถให้บริการได้ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ ส่วนจังหวัดลำพูนมีโรงแรมเพียง 3 โรง เป็นโรงแรมที่พักสำหรับผู้เดินทางมาติดต่อธุรกิจหรือราชการ สำหรับนักท่องเที่ยวของจังหวัดลำพูนมักพักตามบ้านญาติมิตรหรือเรือนรับรอง และส่วนใหญ่จะนิยมพักแรมในตัวจังหวัดเชียงใหม่มากกว่า ส่วนร้านอาหารระดับที่จะให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้ซึ่งจะมีอาหารประเภทต่าง ๆ เช่น อาหารฝรั่ง อาหารไทย อาหารจีน และอาหารพื้นเมือง ส่วนใหญ่ก็มีมากในตัวจังหวัดลำปางถึง 17 แห่ง และในตัวจังหวัดลำพูนมีเพียง 9 แห่ง ซึ่งทั้งนี้จะสอดคล้องกับที่พักแรมด้วย เพราะที่จังหวัดลำปางจะมีนักท่องเที่ยวพักแรมกันมาก จึงมีร้านอาหารจำนวนมากและให้บริการอาหารได้ตลอดทั้ง 3 มื้อ แต่ในจังหวัดลำพูนนักท่องเที่ยวไม่นิยมพักแรมร้านอาหารจึงมีจำนวนน้อยกว่าเพราะให้บริการอาหารได้เพียงมื้อเที่ยงและมื้อเย็น

สำหรับร้านค้าของที่ระลึกในตัวจังหวัดลำปางและตามแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญมีอยู่บ้างจำนวนเล็กน้อย แต่ในจังหวัดลำพูนจะเป็นแหล่งผลิตสินค้าของที่ระลึกมาก เพราะสามารถส่งต่อไปสู่ตลาดในตัวจังหวัดเชียงใหม่ได้สะดวก ดังนั้นนอกจากจะมีร้านค้าของที่ระลึกในตัวจังหวัดลำปางและตามแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแล้ว ยังมีศูนย์กลางสินค้าพื้นเมืองขนาดใหญ่ซึ่งมีชื่อเสียงมานานแล้วและมีสภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวไปแวะซื้อหาสินค้าของที่ระลึกด้วย ก็คือตัวตลาดอำเภอป่าขางนั่นเอง

จากข้อสรุปของสถานการณ์ทั่วไปของจังหวัดลำปาง-ลำพูนจะเห็นได้ว่าสามารถจะรองรับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี เพราะมีสภาพทางภูมิศาสตร์และสังคมเป็นจังหวัดภาคเหนือหรือที่เรียกกันว่า เป็นจังหวัดในกลุ่มลานนาไทย มีทำเลที่ตั้งที่เอื้ออำนวยต่อการคมนาคมขนส่ง สามารถเลือกการคมนาคมตามแต่ระดับกลุ่มของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ระบบการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในตัวเมืองหลักซึ่งเป็นศูนย์กลางของกลุ่มแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ อำเภอเมืองลำปาง อำเภอเมืองลำพูน

และอำเภอป่าซาง ก็มีบริการอย่างครบครัน โดยเฉพาะอำเภอเมืองลำปางสามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่จะมาพักผ่อนได้ด้วย ดังนั้นโดยสรุปความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง-ลำพูนจึงมีอยู่แล้ว และสามารถจะพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าขึ้นไปได้อีกซึ่งก็เท่ากับจะเพิ่มปัจจัยสนับสนุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เพิ่มมากขึ้น

5.1.2 สถานการณ์ทางการท่องเที่ยวและตลาดการท่องเที่ยว

ในพื้นที่ที่ทำการศึกษาคือจังหวัดลำปาง-ลำพูน มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ประมวลงเป็นแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเป็นที่ยุ้จักกันในปัจจุบัน และมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปชมกันแล้วตั้งแต่ระดับนักท่องเที่ยวชาวท้องถิ่นใกล้เคียงจนถึงนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ เป็นจำนวน 42 แห่ง แยกเป็นจังหวัดลำปาง 21 แห่ง และจังหวัดลำพูน 21 แห่ง แยกประเภทได้ 3 ประเภท คือแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 12 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และศาสนา 20 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวที่แสดงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณี 10 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 ประเภทจะกระจายอยู่ในพื้นที่ของจังหวัดลำปางและลำพูนในสัดส่วนใกล้เคียงกัน และในพื้นที่ทั้ง 2 จังหวัดนี้จะมีแหล่งประเภทประวัติศาสตร์และศาสนามากที่สุดถึงเกือบร้อยละ 50 ของจำนวนแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นวัด ทั้งนี้เพราะทั้ง 2 จังหวัดมีประวัติสืบทอดมายาวนาน และในอดีตของเมืองที่เคยเจริญรุ่งเรืองมักจะนิยมสร้างศาสนสถานไว้มากมาย

สำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ทั้งหมดนั้น หลังจากได้ทำการศึกษาประเมินค่าความสำคัญโดยพิจารณาจากค่าตัวแปรสำคัญ 6 ประการ คือ สภาพการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก สภาพแวดล้อม ข้อจำกัดในการรับนักท่องเที่ยว ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน และคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว แล้วจัดการแบ่งกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มที่มีศักยภาพทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสูง กลุ่มที่มีศักยภาพทางการพัฒนาการท่องเที่ยวปานกลาง และกลุ่มที่มีศักยภาพทางการพัฒนาการท่องเที่ยวต่ำ พร้อมทั้งพิจารณาการเกาะกลุ่มของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จริง ซึ่งพบว่ามีการรวมกลุ่มกัน 6 กลุ่ม คือ กลุ่มอำเภอเมืองลำปาง-เกาะคา-แม่ทะ กลุ่มกิ่งอำเภอแม่เมาะ-งาว กลุ่มอำเภอแจ้ห่ม-เมืองปาน-วังเหนือ กลุ่มอำเภอเมืองลำพูน-ป่าซาง กลุ่มอำเภอแม่ทา และกลุ่มอำเภอบ้านโฮ่ง-ลี จากการจัดกลุ่มตามการประเมินค่าความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว และการเกาะกลุ่มกันในพื้นที่พบว่าสอดคล้องกันในประเด็นที่ว่า แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพทางการพัฒนา

ทองเที่ยวสูงหรือปานกลางจะเป็นแหล่งทองเที่ยวที่มีการเกาะกลุ่มอยู่ในตัวอำเภอเมืองและอำเภอใกล้เคียง ส่วนแหล่งทองเที่ยวที่มีศักยภาพทางการพัฒนาการท่องเที่ยวต่ำจะเป็นแหล่งทองเที่ยวที่เกาะกลุ่มอยู่ในอำเภอรอบนอก หรือห่างไกลตัวอำเภอเมืองออกไป

ดังนั้นแหล่งทองเที่ยวที่มีศักยภาพทางการพัฒนาค่อนข้างสูง พร้อมทั้งอยู่ในเขตพื้นที่ศูนย์กลางของจังหวัดหรือบริเวณใกล้เคียง ซึ่งย่อมจะมีบริการด้านการคมนาคมขนส่ง การสาธารณูปโภค การสาธารณูปการ ที่พัก ร้านอาหาร และร้านค้าของที่ระลึก หรือบริการอื่น ๆ สำหรับนักท่องเที่ยวพร้อมมูลอยู่แล้ว จะมี 4 กลุ่ม โดยแยกเป็นจังหวัดละ 2 กลุ่ม เป็นกลุ่มหลัก 1 กลุ่ม และกลุ่มสนับสนุนอีก 1 กลุ่ม มีดังนี้

จังหวัดลำปาง

กลุ่มแหล่งทองเที่ยวหลักคือกลุ่มอำเภอเมืองลำปาง - เกาะคา - แม่ทะ มีแหล่งทองเที่ยวทั้งหมด 13 แห่ง

กลุ่มแหล่งทองเที่ยวสนับสนุนคือกลุ่มกิ่งอำเภอแม่เมาะ - งาว มีแหล่งทองเที่ยวทั้งหมด 3 แห่ง

นอกจากนี้ยังมีแหล่งทองเที่ยวที่ตั้งอยู่เดี่ยว ๆ แต่มีความสำคัญ เพราะตั้งอยู่ในเส้นทางการคมนาคมที่สำคัญ และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเพิ่มวันพักแรมในจังหวัดลำปางได้เพิ่มขึ้น มี 2 แห่ง คือ อุทยานแห่งชาติขุนตาน อำเภอห้างฉัตร และแคมป์แม่วัง อำเภอเถิน

จังหวัดลำพูน

กลุ่มแหล่งทองเที่ยวหลักคือกลุ่มอำเภอเมืองลำพูน - ป่าซาง มีแหล่งทองเที่ยวทั้งหมด 13 แห่ง

กลุ่มแหล่งทองเที่ยวสนับสนุนคือกลุ่มอำเภอแม่ทา มีแหล่งทองเที่ยวทั้งหมด 2 แห่ง

นอกจากนี้ยังมีแหล่งทองเที่ยวที่ตั้งอยู่เดี่ยว ๆ แต่มีความสำคัญ เพราะเป็นแหล่งทองเที่ยวประเภทอุทยานแห่งชาติซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มเยาวชนชนมัยักให้ความสนใจกันมาก คืออุทยานแห่งชาติแม่ปิง อำเภอลี้

โดยสรุปแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพทางการพัฒนาที่ควรพิจารณาเลือกดำเนินการในอันดับต้นนั้น เป็นแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มศูนย์กลางของจังหวัดและบริเวณใกล้เคียง ก็จะมีลักษณะเด่นเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และศาสนา โดยมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติและประเพณีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณีเป็นกลุ่มสนับสนุน

ด้านการตลาดนั้น จังหวัดลำปาง-ลำพูนเป็นพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในโครงข่ายของการพัฒนาการท่องเที่ยวในภาคเหนือตอนบน โดยที่มีจังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลาง และมีจังหวัดลำปางและลำพูนเป็นเมืองบริวารทางตอนล่าง กับทั้งเป็นเมืองที่จะต้องผ่านขึ้นไปก่อนที่จะถึงจังหวัดเชียงใหม่ ดังนั้นหากมีการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เหมาะสมก็จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มุ่งสู่จังหวัดเชียงใหม่และเยือนกันมากขึ้น ในสถานการณ์ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเดินทางมาสู่จังหวัดลำปาง-ลำพูน ในปี 2525 ประมาณ 219,965 คน คิดเป็นร้อยละ 17.8 ของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดของภาคเหนือตอนบน แยกเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 193,172 คน หรือร้อยละ 87.8 และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 26,793 คน หรือร้อยละ 12.2 สิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ คือแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และศาสนา และประเพณีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณี ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยมีสิ่งดึงดูดใจกระจายไปในแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 ประเภท คือรวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติด้วย ซึ่งจะตรงกับกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวที่ได้ประเมินค่าความสำคัญและการเกาะกลุ่มในพื้นที่ศูนย์กลางของจังหวัดและบริเวณใกล้เคียงด้วย

การท่องเที่ยวในจังหวัดลำปาง-ลำพูน มีอุปสงค์ของนักท่องเที่ยวชาวไทยมากกว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นการบริการด้านสาธารณูปโภคสาธารณูปการ ตลอดจนการบริการด้านที่พักและอาหารยังไม่ได้ระดับมาตรฐาน และขาดการประชาสัมพันธ์ไปสู่กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 78 เป็นผู้มั่งมีฐานะในกรุงเทพฯ ฯ และจังหวัดใกล้เคียงกรุงเทพฯ ฯ ส่วนกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นชาวต่างประเทศโพ้นทะเลในกลุ่มยุโรปและอเมริกาเหนือ ได้แก่ อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน และสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้มีชาวญี่ปุ่นและสิงคโปร์อีกเป็นส่วนน้อย

รูปแบบของการเดินทาง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเดินทางมาท่องเที่ยวกับธุรกิจนำเที่ยว และใช้รถประจำทางปรับอากาศและธรรมคาเป็นพาหนะ และจะแวะ

พักแรมเฉพาะที่จังหวัดลำปางเพียงร้อยละ 47 ของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดที่มาเยือนจังหวัดลำปาง-ลำพูน และมีวันพักเฉลี่ยเพียง 1 วัน นอกนั้นจะผ่านเลยจังหวัดลำพูนไปพักแรมจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นจุดเป้าหมายปลายทางในการเดินทางท่องเที่ยวครั้งนี้

อย่างไรก็ตามมีแนวโน้มของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศจะเดินทางมาสู่จังหวัดลำปางและลำพูนเพิ่มขึ้นอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นหากมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง-ลำพูนในกลุ่มที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม พร้อมกับการส่งเสริมด้านการตลาด โดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์ และชักจูงให้ธุรกิจท่องเที่ยวผนวกรายการจูงนำเที่ยวแวะจังหวัดลำปาง-ลำพูนเพิ่มขึ้น ก็คงจะสามารถดึงดูดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เพิ่มมากขึ้นและขยายวันพักแรม โดยเฉพาะที่จังหวัดลำปางให้เพิ่มมากขึ้นด้วย

5.1.3 ปัญหาการท่องเที่ยว

แม้ว่าในพื้นที่จังหวัดลำปาง-ลำพูนจะมีข้อได้เปรียบทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว แต่เมื่อพิจารณาในความก้าวหน้าของการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ก็พบปัญหาและอุปสรรคอยู่หลายประการ ซึ่งทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวไม่ได้ผลสมบูรณ์ตามเป้าหมายปัญหาและอุปสรรคประการสำคัญ ๆ พอประมวลได้ ดังนี้

ก. ปัญหาทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว บริเวณพื้นที่ใดที่จะสามารถพัฒนาทางการท่องเที่ยวได้อย่างสมบูรณ์ จะมีปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งคือ ความหลากหลายในทรัพยากรทางการท่องเที่ยว หมายถึงมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวพร้อมทั้ง 3 ประเภท ให้โอกาสแก่นักท่องเที่ยวหลายกลุ่มที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่นั้นแล้วสามารถเลือกเดินทางท่องเที่ยวไปในแหล่งท่องเที่ยวประเภทที่ตนชอบได้ เช่น กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุจะชอบท่องเที่ยวตามแหล่งโบราณวัตถุสถาน ศาสนสถาน และแหล่งผลิตสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้าน แต่กลุ่มนักท่องเที่ยวเยาวชนจะชอบแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หรือแหล่งท่องเที่ยวที่มีกิจกรรม เช่น ที่ศึกษา เล่นสันทนาการ เล่นกีฬา และเดินป่า เป็นต้น

สำหรับในพื้นที่จังหวัดลำปาง-ลำพูน แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 47.6 เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และศาสนา ส่วนที่เหลือร้อยละ 28.6 เป็นแหล่งท่องเที่ยวทาง

ธรรมชาติ และอีกร้อยละ 23.8 เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่แสดงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณี แสดงว่าในแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ไม่มีความหลากหลายไปในแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ แต่จะมีลักษณะเด่นด้านศิลปวัฒนธรรม ส่วนทางด้านธรรมชาติจะมีอยู่น้อย ดังนั้นทำให้ดึงดูดตลาดการท่องเที่ยวได้เฉพาะนักท่องเที่ยวซึ่งนิยมในด้านศิลปวัฒนธรรม ตลาดการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง-ลำพูนจึงไม่เปิดกว้างไปสู่นักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม

ข. ปัญหาทางด้านตลาดการท่องเที่ยว จากข้อจำกัดของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ไม่หลากหลายไปในทุกประเภทดังที่กล่าวแล้วในข้อ ก. ซึ่งทำให้การเปิดตลาดการท่องเที่ยวไม่ได้กว้างขวางไปในกลุ่มนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม นอกจากนี้แม้ว่าทางจังหวัดลำปางจะมีท่าอากาศยานสำหรับต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ และจังหวัดลำพูนก็ตั้งอยู่ในทำเลที่ใกล้เคียงกับตัวจังหวัดเชียงใหม่มาก แต่สถิติในปี พ.ศ.2526 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวไทยถึงร้อยละ 87.8 ส่วนที่เหลือมีเพียงร้อยละ 12.2 เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

ดังนั้นในทางด้านตลาดการท่องเที่ยวจึงยังไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้เข้ามาท่องเที่ยวได้มาก กับทั้งก่อให้เกิดการใช้จ่ายเงินตราต่างประเทศในบริการต่าง ๆ เช่น ที่พัก ร้านอาหาร และธุรกิจนำเที่ยว เป็นต้น ซึ่งจะทำให้เกิดการลงทุนในกิจการต่าง ๆ พร้อมกับเป็นการสร้างงานสร้างอาชีพให้กับประชากรในท้องถิ่นอีกด้วย

ค. ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ในพื้นที่จังหวัดลำปาง-ลำพูน ยังขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวกระจายไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ จะเห็นได้ว่าปัญหาในข้อ ก. ที่พื้นที่จังหวัดลำปาง-ลำพูนขาดแคลนแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ และประเภทวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณี ทั้ง ๆ ที่ยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามอีกมาก และมีแหล่งท่องเที่ยวที่แสดงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณี เช่น หมู่บ้านผลิตสินค้าหัตถกรรม และหมู่บ้านชาวเขาในท้องถิ่นชนบทที่ห่างไกล แต่เนื่องจากขาดถนนหนทางที่ดีจึงเป็นปัญหาด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวไม่สะดวกหรือเข้าถึงได้เฉพาะบางฤดูกาล จึงทำให้ในพื้นที่จังหวัดลำปาง-ลำพูนมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทดังกล่าวน้อย และทำให้เส้นทางการท่องเที่ยวจึงกระจุกอยู่เฉพาะส่วนกลางของตัวจังหวัด ไม่สามารถกระจายออกไปรอบนอกได้

นอกจากนี้สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวยังไม่ได้มาตรฐาน เช่น โรงแรม ร้านอาหาร และธุรกิจนำเที่ยว ทำให้ไม่สามารถดึงดูดตลาดการท่องเที่ยวในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้แวะพักแรมในจังหวัดลำปางได้ และในแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งซึ่งสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวไทยเข้าไปพักแรมได้ แต่ก็ยังขาดแคลนที่พักแรม กิจกรรมเสริมในระหว่างพักแรม และการเข้าถึงยังไม่สะดวก เช่น อุทยานแห่งชาติคอยขุนตาน อุทยานแห่งชาติแม่ปิง และแคมป์แม่วัง เป็นต้น

ง. ปัญหาขาดการประชาสัมพันธ์ แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งในจังหวัดลำปาง-ลำพูน ที่มีความสำคัญและสามารถใช้จุดแข็งนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวได้มาก แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันยังไม่เป็นที่รู้จักกันในหมู่นักท่องเที่ยวและธุรกิจท่องเที่ยว ทำให้เส้นทางการท่องเที่ยวจะมีอยู่เฉพาะกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวในตัวเมืองลำปางและตัวเมืองลำพูนเท่านั้น

นอกจากนี้ยังขาดการให้การฝึกอบรมแก่ผู้จะเข้ามาเป็นแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และการให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนเจ้าของท้องถิ่นในเรื่องให้การต้อนรับ ให้ความปลอดภัย และเตรียมการในท้องถิ่นทั้งในด้านอนุรักษแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรมไว้สำหรับอวดแขกบ้านแขกเมือง อันจะเป็นการร่วมกันส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของท้องถิ่นซึ่งจะนำประโยชน์กลับสู่ท้องถิ่นของคนอีกนานาประการ

จ. ปัญหาในตัวของแหล่งท่องเที่ยว จากการสำรวจตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ทั้งในพื้นที่จังหวัดลำปาง-ลำพูน ก็พบปัญหาต่าง ๆ ในตัวของแหล่งท่องเที่ยวซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว คือ

- การทำลายสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยว
- ความทรุดโทรม และการขาดการบำรุงรักษา หรือมีการบำรุงแต่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมและเสื่อมคุณค่าในตัวไป
- การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวไม่สะดวก เช่น ถนนแยกเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวสภาพไม่ดี เป็นถนนดินลูกรัง รถบัสขนาดใหญ่เข้าไปไม่ได้ และไม่มีที่จอดรถ เป็นต้น
- การบุกรุกพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเข้าไปประกอบอาชีพ เช่น เข้าไปตั้งร้านค้า แผงลอย หรือที่อยู่อาศัยจนก่อให้เกิดการทำลายทัศนียภาพ

- การบริการด้านสวัสดิการและความปลอดภัยไม่มี เช่น เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่โดดเดี่ยวทางไกลย่านที่อยู่อาศัย ไม่มีเจ้าหน้าที่ดูแลรักษาความปลอดภัยใด ๆ และไม่มีบริการร้านอาหาร หจก. และห้องน้ำ

- การให้ความรู้และความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในต่างถิ่น ๆ ไม่มี เช่น ป้ายชี้ทางและป้ายชื่อสถานที่และแสดงประวัติโดยสังเขป เป็นต้น

ปัญหาที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าเป็นเรื่องลูกโซ่ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกัน เป็นต้นว่าถ้าแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดลำปาง-ลำพูนเสื่อมโทรมและค่อยคุณค่า การประชาสัมพันธ์เชิญชวนนักท่องเที่ยวก็มัน้อย การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ก็จะไม่เกิดขึ้นหรือไม่ยกระดับมาตรฐานขึ้น และตลาดการท่องเที่ยวก็ตกอยู่ในวงแคบ ดังนั้นการจะพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดลำปาง-ลำพูนได้สำเร็จก็ต้องดำเนินการแก้ไขและเตรียมการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นไว้ด้วย

5.2 โอกาสของการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง-ลำพูน

โอกาสของการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง-ลำพูน ซึ่งพิจารณาจากสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่จากประเด็นที่สำคัญต่าง ๆ อันได้แก่ สถานการณ์ทั่วไปในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง-ลำพูน สถานการณ์ทางการท่องเที่ยวและตลาดการท่องเที่ยว และปัญหาทางการท่องเที่ยว ซึ่งนำมาประเมินได้ว่าจังหวัดลำปาง-ลำพูนมีความได้เปรียบหรือโอกาสของการพัฒนาการท่องเที่ยวได้ดังนี้

1. ตำแหน่งที่ตั้ง ความได้เปรียบในเรื่องทำเลที่ตั้งซึ่งเป็นทางผ่านไปสู่อำเภอเชียงใหม่ อันเป็นเมืองศูนย์กลางในต่างถิ่นต่าง ๆ ของภาคเหนือ เช่น ด้านการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ด้านการคมนาคม และที่สำคัญคือด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การเดินทางทั้ง 3 ทางไม่ว่าทางรถยนต์ ทางเครื่องบิน และทางรถไฟ จะมีสถานีแวะพักที่จังหวัดลำปาง ดังนั้นหากมีการพัฒนาสิ่งดึงดูดใจและปัจจัยสนับสนุนทางการท่องเที่ยวในจังหวัดลำปางไว้ให้ดีแล้ว ก็มีความได้เปรียบในการชักจูงให้นักท่องเที่ยวแวะพักแรมที่จังหวัดลำปางได้มากขึ้น

โดยทำเลที่ตั้งจังหวัดลำปาง-ลำพูนเป็นเมืองบริวารทางการท่องเที่ยวของจังหวัด

เชียงใหม่ จากจังหวัดเชียงใหม่ใช้เวลาประมาณ 20 นาที ระยะทาง 27 กิโลเมตรก็ถึงจังหวัดลำพูน และใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมงกว่า ๆ ระยะทาง 98 กิโลเมตรก็ถึงจังหวัดลำปาง ดังนั้นจังหวัดลำพูนและลำปางจึงเป็นเมืองบริวารทางการท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่ใกล้เมืองศูนย์กลางของจังหวัดเชียงใหม่มากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับเมืองบริวารทางการท่องเที่ยวอื่น ๆ ซึ่งได้แก่จังหวัดเชียงใหม่ทางออกไป 168 กิโลเมตร จังหวัดพะเยาทางออกไปผ่านทางจังหวัดเชียงราย 261 กิโลเมตร หรือผ่านทางจังหวัดลำปาง 240 กิโลเมตร และจังหวัดแม่ฮ่องสอนทางออกไปถึง 362 กิโลเมตร ดังนั้นในขณะที่จังหวัดเชียงใหม่มีการขยายตัวทางตลาดการท่องเที่ยวมากขึ้น โดยเฉพาะการเปิดท่าอากาศยานจังหวัดเชียงใหม่เป็นท่าอากาศยานนานาชาติ โอกาสที่แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดลำพูนและลำปางจะถูกผนวกไว้ในรายการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มุ่งมาพักแรมที่จังหวัดเชียงใหม่จึงย่อมมีมากกว่าจังหวัดอื่น ๆ เพราะสามารถใช้เส้นทางท่องเที่ยวจากจังหวัดเชียงใหม่ไป-กลับได้ในวันเดียวทั้งจังหวัดลำพูนและลำปาง หรืออาจจะเลือกไปพักแรมที่จังหวัดลำปางก็มีบริการรองรับนักท่องเที่ยวได้

2. ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ความได้เปรียบในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง-ลำพูนส่วนใหญ่จะเกาะกลุ่มกันอยู่ในเขตอำเภอเมืองและอำเภอรอบนอก กับทั้งจะตั้งอยู่ใกล้เส้นทางคมนาคมหลัก จากแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมดของจังหวัดลำปาง-ลำพูนซึ่งมีผู้เข้าไปท่องเที่ยวอยู่ 42 แห่ง ปรากฏว่าแหล่งท่องเที่ยว 31 แห่ง หรือร้อยละ 74 ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองและอำเภอใกล้เคียง นอกจากนี้ในกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวที่เหลื่อมอีก 3 แห่งซึ่งมีลักษณะพิเศษสามารถจะพัฒนาและดึงดูดนักท่องเที่ยวประเภทต้องการสถานที่ธรรมชาติพักผ่อนตากอากาศ คือ อุทยานแห่งชาติออยขุนตาน แคมป์แม่วัง และอุทยานแห่งชาติแม่วัง

การที่แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่เกาะกลุ่มกันในตัวอำเภอเมืองและอำเภอใกล้เคียง ทำให้ได้เปรียบในเรื่องระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการ และการบริการอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ซึ่งจะมีอยู่เกือบพร้อมแล้วในเขตชุมชนใหญ่ การจะพัฒนาหรือลงทุนปรับปรุงเพิ่มเติมก็จะคุ้มค่าเพราะจะใช้ประโยชน์ได้ทั้งประชากรในชุมชนเมืองและกลุ่มนักท่องเที่ยวด้วย

นอกจากนี้ยังมีทรัพยากรการท่องเที่ยวหลายแห่งของจังหวัดลำปาง-ลำพูนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันมานานแล้ว ทำให้เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าสู่จังหวัดลำปาง-

ลำพูน เช่น วัดพระธาตูลำปางหลวง รถม้า ถ้ำผาไท เหมืองลิ้นไหมแม่เมาะ และอุทยานแห่งชาติดอย
ขุนตาน จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดลำปาง วัดพระธาตุนครชัย และป่าช่างจะเป็น
แหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดลำพูน ดังนั้นความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยวก็เท่ากันมีส่วน
ช่วยในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดได้เป็นอย่างดี

3. ด้านตลาดการท่องเที่ยว ภาคเหนือตอนบนเป็นภูมิภาคที่เป็นที่นิยมเดินทางขึ้นไปท่องเที่ยว
เที่ยวกันมากทั้งในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็น
เมืองหลักทางด้านการท่องเที่ยวภาคเหนือ¹ จากการสำรวจการเดินทางท่องเที่ยวไปยังจังหวัดต่าง ๆ
ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศปรากฏว่าจังหวัดเชียงใหม่มีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเลือกเดิน
ทางมาเยือนถึงร้อยละ 4.93 ของนักท่องเที่ยวทั้งหมดที่เดินทางเข้าสู่ประเทศไทย และมากเป็นอันดับ
4 รองจากกรุงเทพฯ เชียงใหม่ และพัทยา ตามลำดับ ส่วนจังหวัดลำปางมีนักท่องเที่ยวชาว
ต่างประเทศร้อยละ 0.09 และจังหวัดลำพูนร้อยละ 0.04 ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศทั้งหมด

² สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยนั้น จากการศึกษาจัดลำดับเรียงความชอบไปท่องเที่ยวใน
จังหวัดต่าง ๆ ทั้ง 73 จังหวัด ปรากฏว่านักท่องเที่ยวจากทุกภาคจะชอบไปเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่
เป็นอันดับ 1 และจังหวัดลำปางเป็นอันดับที่ 20 และถ้าให้คิดไปเที่ยวในอนาคตก็จะเลือกไปเที่ยว
จังหวัดเชียงใหม่เป็นอันดับ 1 อีก และจังหวัดลำปางเป็นอันดับที่ 13 ³ มีนักท่องเที่ยวชาวไทย
ขึ้นไปเยือนจังหวัดเชียงใหม่ถึงร้อยละ 14.61 ของนักท่องเที่ยวชาวไทยทั่วประเทศ ส่วนจังหวัด
ลำปางมีนักท่องเที่ยวชาวไทยร้อยละ 1.47 และจังหวัดลำพูนร้อยละ 0.36 ของนักท่องเที่ยวชาวไทย
ทั้งหมด

1 สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, โครงการศึกษาศักยภาพของ
แหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย, เมษายน 2525, หน้า 4-36.

2 โอม หุระนันท์, โครงการสำรวจและศึกษาภาวะการท่องเที่ยวภายในประเทศไทย
พ.ศ.2526, หน้า 4/10-4/13.

3 สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, loc. cit.

ดังนั้นในการสำรวจความนิยมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศแล้ว จะเห็นว่าจังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองหลักที่สามารถดึงดูดความสนใจทางการท่องเที่ยวมาก โอกาสที่เมืองบริวารคือจังหวัดลำปางและลำพูนจะได้รับส่วนแบ่งของนักท่องเที่ยวในเส้นทางท่องเที่ยวภาคเหนือค่อนข้างมีมาก โดยเฉพาะจังหวัดลำปางก็จัดอยู่ในความนิยมของนักท่องเที่ยวชาวไทยอันดับต้น ๆ ด้วย

จากการพยากรณ์จำนวนนักท่องเที่ยวของจังหวัดลำปางและลำพูน โดยสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย พบว่าในปี พ.ศ.2523 จังหวัดลำปางมีนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 157,366 คน นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 20,670 คน และจังหวัดลำพูนมีนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 11,911 คน นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 1,324 คน และจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทุกปี ในปี พ.ศ.2529 จังหวัดลำปางมีนักท่องเที่ยวชาวไทย 204,931 คน นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 30,674 คน และจังหวัดลำพูนมีนักท่องเที่ยวชาวไทย 15,511 คน นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 1,965 คน มีสัดส่วนของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเท่ากับ 8:1 และอัตราการเพิ่มขึ้นต่อปีของนักท่องเที่ยวชาวไทยจะต่ำกว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ คือนักท่องเที่ยวชาวไทยมีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.5 ต่อปี แต่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.8 ต่อปี

จะเห็นได้ว่าแนวโน้มของตลาดการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง-ลำพูนจะดีขึ้นเรื่อย ๆ และยิ่งจังหวัดเชียงใหม่เมืองหลักได้รับการพัฒนาทางการท่องเที่ยวมากขึ้นเท่าใด โอกาสที่จังหวัดลำปาง-ลำพูนจะได้รับส่วนแบ่งนักท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน

โดยสรุปแล้วโอกาสของการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง-ลำพูนจึงมีอยู่มาก ด้วยมีแนวโน้มที่ดีทั้งด้านอุปสงค์และอุปทาน ตลอดจนความได้เปรียบในด้านทำเลที่ตั้ง ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว และตลาดการท่องเที่ยว เพียงแต่เพิ่มการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ถูกต้องพร้อมกับการส่งเสริมการลงทุนทางธุรกิจท่องเที่ยว เพื่อเป็นปัจจัยสนับสนุนสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น

5.3 ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อจังหวัดลำปาง-ลำพูน

จากการเดินทางท่องเที่ยวทั้งของชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้าไปในพื้นที่ของจังหวัดลำปาง-ลำพูนเป็นจำนวนมาก ๆ และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นต่อไป ดังนั้นย่อมจะเกิดผลกระทบใน

ด้านต่าง ๆ ของจังหวัดลำปาง-ลำพูน ซึ่งพอประมวลได้ประเด็นสำคัญ ๆ ดังนี้

5.3.1 ผลกระทบต่ออาชีพ การจ้างงาน และรายได้

อาชีพหลักของประชากรในเขตจังหวัดลำปาง-ลำพูนส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80 ก็คือการเกษตรกรรม ทำนา ทำไร่ และทำสวน และเมื่อประชากรเพิ่มขึ้น หรือผลผลิตในพื้นที่ถือครองทำกินไม่เพียงพอเพราะสมาชิกในครอบครัวเพิ่มขึ้นและมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้น ทำให้เกิดการบุกรุกพื้นที่ทำกินไปตามป่าสงวน จนกระทั่งเป็นปัญหาตั่งปัจจุบัน ต้องมีการป้องกันและปราบปรามกัน ประกอบกับลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ป่าที่เหลืออยู่ก็อยู่ในสภาพที่ไม่เหมาะต่อการเกษตรกรรมอีกแล้ว จึงเกิทย้ายถิ่นฐานเข้าไปหางานทำในชุมชนเมือง จะเห็นได้ว่าอัตราการเพิ่มของประชากรในจังหวัดลำปาง-ลำพูนนี้ค่อนข้างต่ำ คือเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 0.72 ต่อปี ซึ่งเท่ากับผลก้นปัญหาประชากรอพยพย้ายถิ่นไปหนาแน่นในชุมชนเมืองอื่นโดยเฉพาะตัวจังหวัดเชียงใหม่ หรืออาจอพยพไปสู่กรุงเทพฯ ก็ได้

เมื่อนักท่องเที่ยวเข้าไปในจังหวัดลำปาง-ลำพูนก็เกิดความต้องการด้านการบริการอันได้แก่ ความสะดวกสบายค่านที่พัก อาหาร การเดินทาง การความบันเทิง เรืองรมย์ ตลอดจนการได้จับจ่ายใช้สอยในการซื้อหาของที่ระลึก ทำให้เกิดลักษณะการเปลี่ยนแปลงอาชีพบางประการเพื่อสนองตอบด้วยการให้บริการ เกิดการจ้างงานและอาชีพอื่นเสริมรายได้หลัก บางครั้งอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวนี้อาจทำรายได้ให้มากพอ ๆ กับรายได้จากอาชีพก็ได้ หรืออาจทำให้ชาวบ้านเปลี่ยนมายึดอาชีพการบริการอย่างถาวรแทนอาชีพหลักเดิมได้เลย

จะเห็นได้จากการเพิ่มจำนวนห้องพักในโรงแรมระดับต้อนรับนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2524 มีจำนวนห้องพักถึง 125 ห้องในตัวจังหวัดลำปาง พร้อมทั้งมีการเปิดกิจการร้านอาหารเพิ่มขึ้นทั้งในจังหวัดลำปางและลำพูน นอกจากนี้ในด้านสินค้าของที่ระลึกก็มีการผลิตเพิ่มขึ้นเพราะการขยายตัวทางตลาด เช่น ที่อำเภอบางช้าง จังหวัดลำพูนมีการปรับปรุงอาคารร้านค้าและเพิ่มจำนวนร้านขึ้น ดังนั้นผลจากการท่องเที่ยวจึงทำให้มีการสร้างอาชีพด้านการบริการ อาชีพช่างฝีมือผลิตสินค้าของที่ระลึกพวกเสื้อผ้า เครื่องไม้แกะสลัก เครื่องจักสาน และเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งเป็นการสร้างรายได้เพิ่มขึ้นจากอาชีพหลักทางการเกษตรกรรม นอกจากนี้ยังมีการกระจายรายได้จากผู้ค้าขายไปสู่ผู้ผลิตสินค้าและผู้ผลิตวัตถุดิบด้วย มีการประมาณการจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมีนักท่องเที่ยว

ชาวต่างประเทศเข้ามา 1 คน ทำให้เกิดการจ้างงานคนไทยทั้งทางตรงหรือทางอ้อมได้ 1 คน และเกิดการกระจายรายได้ในลักษณะตัวทวี (Multiplier Effect) ด้วย

5.3.2 ผลกระทบต่อวัฒนธรรม

จากประวัติตำนานการสร้างเมืองของจังหวัดลำปาง-ลำพูนเก่าแก่มากประมาณ 1,300 ปี จึงมีการสืบทอดทางวัฒนธรรมประเพณีเป็นของตนเอง เช่น มีรูปแบบการสร้างที่อยู่อาศัย วัฒนธรรมการกินอยู่ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ภาษาพูด ภาษาเขียน การละเล่น การเคารพนับถือผู้ใหญ่และเชื่อถือผู้นำ มีงานเทศกาลต่าง ๆ อาทิ งานสงกรานต์ งานลอยกระทง งานตานกวยสลาก งานเลี้ยงขันโตก เป็นต้น โดยทั่วไปแล้วชาวเหนือเป็นคนมีอัธยาศัยไมตรีดี การดำเนินชีวิตเรียบง่าย มีน้ำใจโอบอ้อมอารี เป็นที่ประทับใจแก่ผู้อื่น จึงได้รับขนานนามภาคเหนือว่า "ถิ่นไทยงาม"

เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามายังท้องถิ่นมากขึ้น นำเอาความเจริญสมัยใหม่เข้ามาสู่ท้องถิ่น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเอกลักษณ์ดั้งเดิมซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวอยู่ที่อาศัย เดิมมีรูปแบบเป็นลักษณะสถาปัตยกรรมของล้านนา ต่อมาเมื่อความเจริญและการขยายตัวของชุมชนเข้าไป ก็มีการก่อสร้างอาคารร้านค้าเป็นแบบตึกแถวและที่พักอาศัยก็สร้างเป็นแบบอาคารสมัยใหม่ เช่น ตลาดป่าซาง แหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดลำพูน เดิมจะเป็นอาคารร้านค้าเรือนไม้ชายสินค้าของที่ระลึกพื้นเมือง ปัจจุบันก็มีการก่อสร้างอาคารร้านค้าเป็นตึกแถวเกือบหมดแล้ว ทำให้เป็นการทำลายเอกลักษณ์ของหมู่บ้านจำหน่ายสินค้าที่ลดกรรมพื้นเมืองไป

วัฒนธรรมประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นของชาวเหนือและเป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและเห็นได้ชัดเจน เช่น การแต่งกาย เดิมชาวเมืองชายจะนุ่งกางเกงขาก้วยสีน้ำเงินเข้ม สวมเสื้อมอฮ่อม และมีผ้าขาวม้าคาดเอว ส่วนหญิงนุ่งผ้าซิ่น สวมเสื้อแขนยาวรัดรูป เกล้ามวยสูงเสียดอกเอื้อง สำหรับชาวเขาก็จะแต่งกายตามแบบชุดประจำเผ่าของตนทั้งผู้ใหญ่และเด็ก แต่ปัจจุบันต่างก็หันมานิยมแต่งกายแบบสมัยใหม่กันเป็นส่วนมาก

การกินอาหารขันโตก เดิมคนเมืองนิยมใช้ขันโตกเป็นสำรับใส่อาหารประจำครัวเรือน และเมื่อมีแขกมาถึงบ้านก็จัดอาหารใส่ขันโตกยกไปเลี้ยงตามธรรมเนียม แต่ปัจจุบันนี้

การเลี้ยงชนโคจะมีพิธีเลี้ยงรับรองที่ใหญ่โตสำหรับแขกบ้านแขกเมือง และมีขึ้นเพื่อผลทางธุรกิจต้อนรับนักท่องเที่ยวเท่านั้น

งานประเพณีต่าง ๆ ก็มีการเปลี่ยนแปลงจากรูปแบบดั้งเดิม เช่น มุงการจับขบวนแห่อย่างใหญ่โต แล้วแทรกการโฆษณาสินค้าหรือหาเสียงทางการเมืองไปด้วย ขนบธรรมเนียมดั้งเดิมหรือแก่นแท้ของงานประเพณีก็เลือนหายไป และงานที่จัดขึ้นก็ไม่ได้เกิดจากความพร้อมเพรียงของสมาชิกในชุมชน เป็นต้น นอกจากนี้ก็มีการปฏิบัติกันอย่างไม่ถูกต้อง เช่น การเล่นสตั๊กกันอย่างรุนแรงในวันสงกรานต์ ทำให้เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน การรุมแย่งเก็บเศษเงินในกระถางที่ลอยกันในงานลอยกระทง การลบหลู่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำท้องถิ่นของนักท่องเที่ยว สิ่งเหล่านี้อาจเกิดจากนักท่องเที่ยวเอง หรือเจ้าของท้องถิ่นเองก็ได้ ซึ่งผลที่ตามมาจะทำให้งานประเพณีเสื่อมคุณค่าไม่ก่อประโยชน์ให้กับคนในท้องถิ่น และไม่เป็นที่ประทับใจแก่นักท่องเที่ยวอีกต่อไป

ศิลปินเมือง ประเภทศิลปินหัตถกรรม ศิลปการแสดงและดนตรี ก็ได้รับอิทธิพลจากการท่องเที่ยวจนกระทั่งเปลี่ยนแปลงรูปแบบลักษณะแท้จริงของศิลป์ เกิดการกระทำเพื่อเอาใจตลาดและผลกำไรทางการค้า งานหัตถกรรมซึ่งเป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยวก็มีการรับแรงผลิออกมาเป็นจำนวนมากเพื่อสนองความต้องการของตลาด นำเครื่องจักรกลเข้าช่วยในการผลิต ทำให้ลดความประณีตมีแบบสมัยใหม่ และไม่คำนึงถึงประโยชน์การใช้งานแท้จริง ส่วนการแสดงและดนตรีพื้นเมืองก็ถูกนำมาประยุกต์ดัดแปลงให้เป็นที่สนใจแก่นักท่องเที่ยว ทำให้คุณค่าแห่งศิลปดั้งเดิมเปลี่ยนแปลง นับเป็นผลเสียในด้านอนุรักษมรดกทางศิลปวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นไป

5.3.3 ผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงสู่ความทันสมัยและการเลียนแบบอย่างการบริโภค

เมื่อนักท่องเที่ยวเข้าไปจนถึงท้องถิ่นต่าง ๆ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ความเจริญที่ติดตามากก็คือถนนหนทาง การให้บริการทางสาธารณูปโภคต่าง ๆ สถานที่พักผ่อน และสถานบันเทิงเรีงรมย์ต่าง ๆ ในทางที่เจ้าของท้องถิ่นก็จะได้รับความสะดวกสบายจากความเจริญต่าง ๆ ที่มีเข้าไป ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตสมัยใหม่ ให้เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น เครื่องไฟฟ้า วิทยุ โทรทัศน์ พัดลม ตู้เย็น ฯลฯ การแต่งกายก็เลียนแบบจากนักท่องเที่ยวหรือชาวสารต่าง ๆ ที่ถ่ายทอดให้รู้เห็นขึ้น ขนบธรรมเนียมดั้งเดิมก็ถูกละเลย รู้จักการพักผ่อนหย่อนใจแบบใหม่ เช่น โรงภาพยนตร์ โบว์ลิ่ง บาร์ และสถานเรีงรมย์ต่าง ๆ จะเห็นว่าวิถีชีวิตของชาวท้องถิ่นจะ

เปลี่ยนแปลงไปอิทธิพลสิ่งใหม่ ๆ ที่มีเข้าไปถึง ทั้ง ๆ ที่บางอย่างยังไม่เป็นสิ่งที่จำเป็นหรือเป็นสิ่งที่
 พุ่มเพื่อสำหรับสภาพสังคมท้องถิ่นไปด้วยซ้ำ

ค่านิยมต่าง ๆ ก็เปลี่ยนแปลงไป เช่น ใช้เครื่องใช้สมัยใหม่เป็นเครื่องวัดฐานะหรือถือเป็น
 ความมีหน้ามีตาในสังคม เปลี่ยนค่านิยมจากอาชีพเกษตรกรรมเข้าสู่โรงงานอุตสาหกรรม โรงงาน
 หัตถกรรมและอาชีพรับจ้างในสถานบริการท่องเที่ยว เพราะถือว่ามีรายได้ดีกว่าและเป็นงานที่สบาย
 กว่าการทำงานเกษตรกรรม ตลอดจนเกิดการขยายตัวของอาชีพที่สังคมรังเกียจบางอย่าง เช่น โสเภณี
 พาหนะ และหมอนวด

สิ่งเหล่านี้ในบางส่วนก็เป็นผลดีเพราะเป็นการยกระดับมาตรฐานการครองชีพของผู้คนใน
 ท้องถิ่น แต่ในผลเสียก็มีอยู่มาก เช่น เป็นการสร้างค่านิยมที่ผิด ๆ ให้กับชุมชนท้องถิ่น และเป็นการ
 ทำลายวัฒนธรรมประเพณีและค่านิยมที่ดีงามของท้องถิ่นให้เสื่อมไป

อย่างไรก็ตามผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อจังหวัดลำปาง-ลำพูน ย่อมเกิดขึ้นแน่นอนทั้ง
 ในด้านดีและเสีย แต่หากการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ของจังหวัดลำปาง-ลำพูนได้ดำเนินการ
 ไปอย่างมีแผนพัฒนาที่เหมาะสมก็ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบในทางที่ดีได้มากกว่า และทำให้ผลกระทบใน
 ทางที่เสียเกิดขึ้นน้อยหรือไม่เกิดขึ้นเลยก็ได้

5.4 นโยบายและโครงการต่าง ๆ ของรัฐที่มีผลต่อการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง-ลำพูน

นโยบายและโครงการต่าง ๆ ของรัฐในสาขาต่าง ๆ ย่อมมีความเกี่ยวข้องกัน ผลของ
 การดำเนินงานในสาขาหนึ่งอาจมีผลกระทบต่ออีกสาขาหนึ่ง ทั้งที่เป็นประโยชน์และอุปสรรคต่อการ
 พัฒนาในสาขานั้น การศึกษานโยบายและโครงการอื่น ๆ ที่มีผลต่อการท่องเที่ยวจะเป็นประโยชน์
 ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวได้มาก เช่น โครงการสร้างถนนบางสายตัดผ่านแหล่งท่องเที่ยวทำให้
 การคมนาคมบริเวณนั้นสะดวกขึ้น การสร้างเขื่อนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการชลประทานหรือเพื่อผลิต
 กระแสไฟฟ้าก็ตาม จะทำให้มีแหล่งพักผ่อนหย่อนใจที่มีทัศนียภาพงดงามเพิ่มขึ้น และในทางตรงกันข้าม
 การสร้างเขื่อนอาจทำให้เกิดผลเสียกับบริเวณซึ่งเคยเป็นแหล่งท่องเที่ยวมาก่อนได้เช่นกัน ในพื้นที่
 จังหวัดลำปาง-ลำพูนมีนโยบายและโครงการของรัฐที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ดังนี้

5.4.1 โครงการนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ

เป็นโครงการสืบเนื่องมาจากการพัฒนาภาคเหนือในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524) ได้มีการเสนอให้จัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน พิชญโลก พิจิตร และนครสวรรค์ เนื่องจากมีความเหมาะสมทางด้านภูมิศาสตร์และเศรษฐกิจ ขนาดของนิคมอุตสาหกรรมมีดังนี้ จังหวัดเชียงใหม่ประมาณ 3,000-3,500 ไร่ จังหวัดลำพูนประมาณ 1,200-1,500 ไร่ นอกนั้นอยู่ในขนาด 1,500-1,750 ไร่ โครงการนิคมอุตสาหกรรมนี้ได้รับความสนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และกระทรวงอุตสาหกรรม โครงการนี้จัดตั้งขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายในการกระจายการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไปสู่ภูมิภาค เพื่อให้มีการจ้างงานในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น

การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมของจังหวัดลำพูนจะได้รับประโยชน์ในด้านการควบคุมสภาพแวดล้อมเป็นพิเศษ เพราะจะทำให้การขยายตัวของอุตสาหกรรมเป็นไปอย่างมีระเบียบและไม่กระจุกกระจายไปปะปนเป็นปัญหาด้านสภาพแวดล้อมกับแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดลำพูน นอกจากนี้การส่งเสริมอุตสาหกรรมในนิคมนี้อาจจะเน้นอุตสาหกรรมประเภทที่เกี่ยวข้องเนื่องกับสินค้าของที่ระลึกได้ เพราะมีตลาดการท่องเที่ยวอยู่ใกล้เคียง โดยเฉพาะตัวจังหวัดเชียงใหม่ และการเกิดนิคมอุตสาหกรรมขึ้นก็ย่อมมีการลงทุนในเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน มีการติดต่อทางธุรกิจขึ้น ทำให้เกิดความต้องการด้านโรงแรม ร้านอาหาร การคมนาคม และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ซึ่งนับว่าจะเป็นส่วนสนับสนุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของจังหวัดลำพูนด้วย แต่ก็อาจมีปัญหาก่อขึ้นในทางตรงข้ามได้เช่นกัน เช่น สภาพแวดล้อมเป็นพิเศษ ความคับคั่งของชุมชนย่านธุรกิจ และความไม่สะดวกในการคมนาคมขนส่ง เป็นต้น

5.4.2 โครงการจัดทำแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่

เป็นโครงการที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มอบหมายให้บริษัทที่ปรึกษาดำเนินการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นการตอบสนองวัตถุประสงค์ของรัฐบาลที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการเพิ่มรายรับสุทธิเพื่อช่วยลดภาระการขาดดุลการชำระเงินกับต่างประเทศ และในขณะเดียวกันเป็นการกระจายรายได้ออกสู่ภูมิภาค และก่อให้เกิดผลทางอ้อมในการสร้างงานบริเวณพื้นที่ในโครงการด้วย โครงการจัดทำแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่

นี้ได้จัดทำขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2524 และได้กำหนดนโยบายในการดำเนินงานไว้ ดังนี้

- 1) ส่งเสริมสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่และภาคเหนือ ให้มีลักษณะเด่นชัดสำหรับตลาดการท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี ธรรมชาติคานป่าไม้ แม่น้ำ และภูเขา
- 2) แหล่งท่องเที่ยวทุกแห่งได้รับโอกาสในการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน โดยการจัดลำดับการพัฒนาเป็นขั้นตอนเป็นไปตามสภาพความพร้อมด้านการตลาด ทรัพยากรการท่องเที่ยวแต่ละแหล่งและความสามารถในการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานของรัฐ
- 3) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจัดเป็น 2 ขั้นตอน คือ
  - โครงการเร่งด่วนใช้ Minimum Programme กล่าวคือการลงทุนต่ำ
  - โครงการระยะยาวใช้ Miximum Programme การลงทุนสูง และใช้ระยะเวลาในการพัฒนาช่วงยาว 5 ปีขึ้นไป
- 4) จัดสร้างศูนย์กลางของแหล่งท่องเที่ยวในจุดต่าง ๆ ที่เหมาะสม สำหรับเป็นที่พักแรมและพักผ่อนเพื่อเดินทางไปยังแหล่งอื่น ๆ เป็นการขยายขอบเขตความสามารถในการท่องเที่ยวกว้างขวางยิ่งขึ้น และขณะเดียวกันต้องจัดระบบโครงข่ายเส้นทางท่องเที่ยววงจรต่อเนื่องเพื่อตอบสนอง
- 5) กำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวระดับกลุ่มและระดับเฉพาะแห่งให้มีความขึ้นเพื่อขยายระยะเวลาการท่องเที่ยวให้ยาวนานขึ้น
- 6) ปรับปรุงและสร้างเพิ่มเติมระบบสาธารณูปโภคและการบริการให้เพียงพอและได้มาตรฐานในแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมนอยู่แล้วในปัจจุบัน
- 7) วางแผนและกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันการทำลายศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

จากนโยบายดังกล่าว จึงได้มีการศึกษาข้อมูล วิเคราะห์ และสรุปผลการวิเคราะห์ในด้านสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประชากรในเขตพื้นที่โครงการ รวมทั้งทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางคานอุปสงค์ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ และข้อมูลทางคานอุปทานของแหล่งท่องเที่ยวในด้านลักษณะทางกายภาพ ประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม ศิลปวัฒนธรรม และโครงสร้างพื้นฐาน

จะสามารถนำมาสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งในระดับภาค ระดับกลุ่ม และระดับแหล่งท่องเที่ยวเฉพาะแห่ง แล้วจัดทำโปรแกรมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ระดับกลุ่มและรายละเอียดแหล่งท่องเที่ยวเฉพาะแห่งในกลุ่มต่าง ๆ

ในขั้นนี้ได้เสนอโปรแกรมการพัฒนาไว้ 8 กลุ่ม ซึ่งเป็นกลุ่มที่พิจารณาเห็นว่าควรดำเนินการพัฒนาในระยะเร่งด่วนและระยะสั้น รวมทั้งมีกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเป็นเมืองบริวารของจังหวัดเชียงใหม่อีก 5 กลุ่มกำหนดให้อยู่ในแผนพัฒนาระยะยาว

ขั้นตอนของการดำเนินงานต่อไปสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องพัฒนาเร่งด่วน ได้แก่แหล่งท่องเที่ยวเขตเมืองเก่าเชียงใหม่ กลุ่มคอยสุเทพ และกลุ่มคอยอินทนนท์ ซึ่งได้จัดทำโปรแกรมขั้นละเอียด ทำการออกแบบและวางผังเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว ทำการวิเคราะห์และประเมินผลในด้านต่าง ๆ ได้แก่ผลกระทบตอสภาพแวดล้อม งบประมาณในการปรับปรุงสาธารณูปโภค การลงทุน และผลประโยชน์ตอบแทนทางด้านสังคม (Social Cost/Benefit Analysis)

2. กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวที่ควรได้มีการพัฒนาในระยะสั้น ซึ่งได้แก่แหล่งท่องเที่ยวกลุ่มฝาง ทาตอน-แม่สลัก กลุ่มน้ำตกแม่สา กลุ่มสันกำแพง กลุ่มถ้ำเชียงดาว และกลุ่มคอยเต่า รวม 5 กลุ่ม ซึ่งได้จัดทำโปรแกรมขั้นละเอียดเพื่อให้สามารถใช้เป็นโปรแกรมสำหรับออกแบบและวางผังเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้

3. กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวที่ควรมีแผนพัฒนาในระยะยาว ซึ่งได้แก่แหล่งท่องเที่ยวกลุ่มลำปาง ลำพูน พะเยา เชียงราย และแม่สาย-เชียงใหม่ รวม 5 กลุ่ม ซึ่งจะได้จัดทำข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา วางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป

จากผลของการศึกษาจัดทำแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ จะเห็นได้ว่าผลของการศึกษาได้กำหนดกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดลำปาง-ลำพูนอยู่ในขั้นที่ควรมีแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในลำดับต่อไป เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในภาคเหนือตอนบน ดังนั้นการศึกษาเบื้องต้นเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง-ลำพูนครั้งนี้จึงสอดคล้องกับการจัดทำแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดทำแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง-ลำพูนต่อไป

5.4.3 นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดของกระทรวงมหาดไทย

กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) ไว้ว่า "เพื่อให้บรรลุตามนโยบายที่จะกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค กระทรวงมหาดไทยจะให้ความร่วมมือกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในการสนับสนุนและส่งเสริมให้จังหวัดต่าง ๆ ที่เหมาะสมเป็นเมืองท่องเที่ยวได้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว พื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น อนุรักษ์ศิลปและโบราณวัตถุ เพื่อชักจูงให้ประชาชนได้ไปท่องเที่ยวในอันที่จะพัฒนาเศรษฐกิจด้านการบริการ พาณิชยกรรม และหัตถกรรม ให้ประชาชนในพื้นที่และหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น"

สำหรับเป้าหมายของกระทรวงมหาดไทยที่สำคัญที่จะสนองต่อนโยบายดังกล่าว มีอยู่

4 ประการ คือ

ประการแรก มีเป้าหมายที่จะให้ประชาชนตื่นตัวและตระหนักถึงผลประโยชน์และความสำคัญของการท่องเที่ยวภายในประเทศ

ประการที่สอง มุ่งที่จะให้มีการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวออกไปสู่ประชาชนในท้องถิ่นให้มากขึ้น

ประการที่สาม ให้มีการลดจำนวนคนไทยไปท่องเที่ยวในต่างประเทศให้น้อยลง

ประการที่สี่ ให้ประชาชนในท้องถิ่นมีอาชีพและรายได้เกี่ยวกับการผลิตสินค้า หัตถกรรมพื้นเมือง ผลิตผลทางการเกษตรและการบริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวให้มากขึ้น

จากเป้าหมายนี้ ก็จะมีมาตรการแนะแนวทางดำเนินการที่ทางกระทรวงมหาดไทยได้กำหนดขึ้น 5 ประการ สำหรับเป็นแนวทางดำเนินงานที่จะสนับสนุนส่งเสริมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งจะมอบให้จังหวัดต่าง ๆ ที่มีแหล่งท่องเที่ยวดำเนินการ มีดังต่อไปนี้

1. เรื่องการประชาสัมพันธ์ ให้จังหวัดต่าง ๆ ทำการประชาสัมพันธ์ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง วิธีการนั้นควรมีหลาย ๆ อย่างต่าง ๆ กัน ได้แก่ประชาสัมพันธ์ทางสื่อมวลชนทุกประเภท การจัดประกวดคำขวัญ เรียงความ และจัดนิทรรศการ จัดทำเอกสารแนะนำแหล่งท่องเที่ยว และจัดงานเทศกาลประจำปี เป็นต้น

2. เรื่องการพัฒนาและปรับปรุงสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ให้จังหวัดต่าง ๆ ดำเนินการพัฒนาฟื้นฟูและปรับปรุงสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ได้แก่ จัดงานแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและโบราณสถาน เร่งรัดเรื่องรักษาความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยว และควบคุมสิ่งก่อสร้างในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม

3. เรื่องการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ให้จังหวัดต่าง ๆ จัดดำเนินการในเรื่องนี้ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ จัดตั้งศูนย์บริการและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว จัดอบรมชี้แจงมัคคุเทศก์ อาสาสมัคร และพนักงานบริการ ผลิตเอกสารคู่มือนำเที่ยว จัดให้มีสถานที่พักแรม ภัตตาคาร และร้านสินค้าของที่ระลึก

4. เรื่องการรักษาความปลอดภัยและป้องกันอุบัติเหตุ ให้จังหวัดจัดเตรียมกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจ ฝ่ายปกครอง และอาสาสมัคร เพื่อรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ตลอดจนจัดให้มีอัตรากำลังแพทย์ พยาบาล และสถานรักษาพยาบาลให้เพียงพอต่อการบริการนักท่องเที่ยวด้วย

5. เรื่องการส่งเสริมอาชีพเพื่อรับการท่องเที่ยว เพื่อเป็นการเพิ่มพูนรายได้แก่ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวและบริเวณใกล้เคียง ให้มีการส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร หัตถกรรมสินค้าพื้นเมือง รวมทั้งการบริการอื่น ๆ และด้านอาหารด้วย

จังหวัดลำปาง ได้มีการกำหนดแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวขึ้นในปี พ.ศ. 2523 ซึ่งรัฐบาลได้ประกาศในปี พ.ศ. 2523 เป็นปีแห่งการท่องเที่ยวไทย โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญให้จังหวัดลำปางเป็นเมืองสำคัญทางการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเยือนเพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นการกระจายรายได้ให้ประชาชน และส่งเสริมอุตสาหกรรมสินค้าพื้นเมือง พร้อมทั้งเป็นการอนุรักษ์แหล่งโบราณวัตถุสถาน ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดลำปางได้กำหนดนโยบายและมาตรการในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ การฟื้นฟูชนบทวัฒนธรรมประเพณี การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้จังหวัดลำปางยังได้รับการประกาศจากกระทรวงมหาดไทยให้เป็นจังหวัดส่งเสริมการท่องเที่ยวขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2526 ด้วย

จังหวัดลำพูน จากนโยบายของรัฐที่ได้ประกาศในปี พ.ศ. 2523 เป็นปีแห่งการท่องเที่ยว

จังหวัดลำพูนได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดลำพูน ขึ้นในปี พ.ศ. 2523 เช่นกัน โดยให้หน้าที่ในการวางแผนงาน กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยว และอำนวยความสะดวกแก้ไขปัญหาทางการท่องเที่ยวในจังหวัดลำพูน

โดยสรุปจะเห็นได้ว่านโยบายและโครงการต่าง ๆ ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง-ลำพูนตั้งแต่ระดับชาติ ระดับภาค และระดับจังหวัดนั้นล้วนแต่มีส่วนสนับสนุนและส่งเสริมให้การท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง-ลำพูนทั้งสิ้น ดังนั้นในเมื่อพื้นที่ของจังหวัดลำปาง-ลำพูนมีทรัพยากรการท่องเที่ยวอยู่อย่างอุดม มีความพร้อมในทางค่านปัจจัยสนับสนุนทางการท่องเที่ยวในด้านอื่น ๆ พร้อมทั้งมีนโยบายและโครงการของรัฐซึ่งจะเป็นแกนนำในการพัฒนาการท่องเที่ยวแล้ว ก็ย่อมจะทำให้แนวโน้มของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัดลำปาง-ลำพูนเจริญก้าวหน้าต่อไป

5.5 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง-ลำพูน

5.5.1 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวระดับชาติ

การจะพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ของจังหวัดหนึ่งจังหวัดใดให้ประสบผลสำเร็จอย่างสมบูรณ์นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวระดับชาติซึ่งเปรียบเสมือนกรอบใหญ่ของการพัฒนาเพื่อให้เกิดความสอดคล้องและประสานกัน อันจะช่วยให้นโยบายของการพัฒนาทั้ง 2 ระดับบรรลุเป้าหมายได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว นโยบายในระดับชาตินั้น คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้กำหนดเค้าโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวไว้ในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) ไว้ดังนี้

นโยบาย นโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวระดับชาติ มีดังนี้

- เร่งดำเนินการส่งเสริมและชักจูงให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเดินทางสู่ประเทศไทยให้มากขึ้น มีวันพักผ่อนมากขึ้นและใช้จ่ายมากขึ้น พร้อมทั้งจะชะลอการเดินทางไปต่างประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทยเพื่อเป็นการลดการนำเงินตราออกนอกประเทศ และเร่งส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวชาวไทยหันมาท่องเที่ยวภายในประเทศแทน
- ส่งเสริมให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีต้นทุนที่ไม่สูง เพื่อให้สามารถแข่งขันกับตลาด

ในต่างประเทศได้โดยง่าย และพิจารณาทบทวนแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่มีอยู่โดยรีบเร่ง

- มีมาตรการสร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว
- สนับสนุนภาคเอกชนในด้านการลงทุน การผลิตสินค้า การบริการอย่างจริงจัง โดยไม่ควบคุมหรือแทรกแซงการประกอบธุรกิจภาคเอกชน ยกเว้นในกรณีที่เห็นได้ชัดว่าจะเป็นการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม
- ส่งเสริมและควบคุมการลงทุนทั้งภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้งที่มีอยู่แล้วและพัฒนาขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกัน

วัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ มีดังนี้

- เพื่อช่วยแก้ไขการขาดดุลชำระเงินโดยคำนึงถึงรายได้เงินตราต่างประเทศสุทธิจากการท่องเที่ยว เป็นสำคัญ
- เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นฐานทางเศรษฐกิจในส่วนภูมิภาคที่กระตุ้นให้เกิดการลงทุนในด้านอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรมที่ต่อเนื่อง เป็นแหล่งสร้างงาน กระจายรายได้ และความเจริญไปสู่ส่วนภูมิภาค
- เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีอันดีงาม โบราณวัตถุสถานทางประวัติศาสตร์อันเป็นประโยชน์ในการพัฒนาบ้านสังคม

เป้าหมาย เป้าหมายในการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับชาติ มีดังนี้

- นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.4 ต่อปี โดยในปี พ.ศ.2525 มีนักท่องเที่ยวสูงสุด 2.1 ล้านคน และเพิ่มขึ้นเป็น 2.9 ล้านคนในปี พ.ศ.2529
- วันพักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเฉลี่ยคนละ 5.1 วันในปี พ.ศ.2525 และเพิ่มขึ้นเป็น 5.5 วันในปี พ.ศ.2529
- ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเฉลี่ย 2,000 บาทต่อคนต่อวันในปี พ.ศ.2525 และเพิ่มขึ้นเป็น 3,100 บาทต่อคนต่อวันในปี พ.ศ.2529
- รายได้การท่องเที่ยวในปี พ.ศ.2525 เป็นจำนวน 22,700 ล้านบาท และเพิ่มขึ้นเป็น 49,500 ล้านบาทในปี พ.ศ.2529 เฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 21.5 ต่อปี

- จำนวนห้องพักโรงแรมเพิ่มขึ้นเป็น 51,000 ห้องในปี พ.ศ.2525 และขยายเพิ่มขึ้นเป็น 66,000 ห้องในปี พ.ศ.2529
- การจ้างงานโดยตรงและทางอ้อมในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในปี พ.ศ.2525 มีจำนวน 1.7 ล้านคน และเพิ่มขึ้นเป็น 2 ล้านคนในปี พ.ศ.2529
- นักท่องเที่ยวชาวไทยจะให้เพิ่มจาก 6.1 ล้านคนในปี พ.ศ.2525 เป็น 6.6 ล้านคนในปี พ.ศ.2529 โดยมีวันพักแรมเฉลี่ยเท่าเดิม คือ 2.7 วัน

แนวทางและมาตรการ แนวทางและมาตรการในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ
มีดังนี้

- การบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว โดยการ
  1. ปรับปรุงพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522 ให้มีขอบเขตอำนาจในการควบคุมการใช้ที่ดิน การก่อสร้างในแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการประกาศไว้
  2. เร่งรัดการดำเนินงานให้ ททท. ลงทุนและร่วมลงทุนในการประกอบอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเท่าที่จำเป็น และศึกษารูปแบบของสถาบันการเงินเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
  3. กำหนดใหม่แผนงานและจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในทุก ๆ ภาคอย่างเป็นขั้นตอนของการวางแผน โดยเริ่มตั้งแต่การสำรวจเบื้องต้น การจัดทำแผนแม่บท การจัดทำแผนปฏิบัติการและการลงทุนซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดในการลงทุน การดำเนินงาน และวิธีประสานงานอย่างชัดเจนสมบูรณ์
  4. จัดให้มีการควบคุมติดตาม และประเมินผลเพื่อให้มีการดำเนินการตามแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการอย่างถูกต้องและได้ผล

- การพัฒนาบริการการท่องเที่ยว โดยการ
  1. จัดตั้งหน่วยตำรวจเฉพาะกิจเพื่อดำเนินการคุ้มครอง ป้องกัน และปราบปรามอย่างเป็นทางการ และหาแนวทางวางมาตรการเพื่อให้การดำเนินคดีเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว เป็นไปโดยความสะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

2. ทบทวนโครงสร้างภาษาอากรและค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บจากกิจการการท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถแข่งขันกับตลาดต่างประเทศเพื่อบ้านได้ง่าย และพิจารณานำภาษีที่เก็บได้มาใช้ในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยตรง

3. ปรับปรุงการบริการและการอำนวยความสะดวกในประเทศให้มีความมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและมีมาตรฐานเป็นที่น่าพอใจของนักท่องเที่ยวตามความจำเป็นในการแข่งขันกับต่างประเทศ

4. เร่งให้มีการพัฒนากำลังคนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทุกระดับโดยสนับสนุนให้สถาบันระดับอุดมศึกษาของรัฐมีหลักสูตรด้านการบริหารระดับสูงของธุรกิจท่องเที่ยว

- การส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยการ

1. ให้มีการขยายและปรับปรุงมาตรฐานความรู้ความเข้าใจที่จำเป็นต่อการส่งเสริมและการตลาดให้ครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. ปรับปรุงเทคนิคและวิธีการดำเนินการด้านการส่งเสริมและการตลาดให้ทันสมัยและถูกต้องยิ่งขึ้น ตลอดจนวางกลไกการบริหารและวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมเพื่อให้เอกชนมีส่วนร่วมด้วย

3. ให้มีการเผยแพร่จากหน่วยราชการในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติและศิลปกรรมของชาติ เพื่อให้เกิดความรักหวงแหนในทรัพยากรที่มีคุณค่าด้านการท่องเที่ยว

4. ชักจูงการเดินทางท่องเที่ยวส่วนบุคคลให้หันมานิยมใช้บริการสาธารณะ เช่น รถไฟ รถโดยสาร ให้มากขึ้น เพื่อสนับสนุนการประหยัดพลังงาน

5. จัดให้มีศูนย์ประสานงานและติดตามข่าวที่มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างใกล้ชิด

6. ใช้มาตรการเพื่อชะลอการเดินทางของคนไทยไปต่างประเทศเพื่อป้องกันการสูญเสียเงินตราต่างประเทศมากเกินไป และในขณะเดียวกันชักชวนให้คนไทยหันมานิยมการท่องเที่ยวในประเทศมากขึ้น

โครงการศึกษาและวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 นี้ได้กำหนดโครงการศึกษาและวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยมอบหมายให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยดำเนินการไว้ ดังนี้

1. โครงการสำรวจเบื้องต้น

- ภาคเหนือ : เชียงราย-พะเยา, ลำปาง-ลำพูน
- ภาคอีสาน : ขอนแก่น-กาฬสินธุ์, นครราชสีมา, เพชรบูรณ์-หล่มสัก-เลย, อุบลราชธานี
- ภาคกลาง : นครนายก
- ภาคใต้ : นครศรีธรรมราช-พัทลุง-ตรัง, พังงา-กระบี่

2. โครงการศึกษาเบื้องต้น

- ภาคเหนือ : เชียงราย-พะเยา, ลำปาง-ลำพูน
- ภาคอีสาน : ขอนแก่น-อุดรธานี-หนองคาย-สกลนคร-นครพนม, ขอนแก่น-กาฬสินธุ์, นครราชสีมา, อุบลราชธานี
- ภาคกลาง : หัวหิน-ชะอำ, พระนครศรีอยุธยา
- ภาคใต้ : สมุย-สุราษฎร์ธานี, นครศรีธรรมราช-พัทลุง-ตรัง, พังงา-กระบี่

3. โครงการจัดทำแผนหลัก

- ภาคเหนือ : สุโขทัย-พิษณุโลก-กำแพงเพชร-ตาก
- ภาคอีสาน : นครราชสีมา-ขอนแก่น-อุดรธานี-หนองคาย-สกลนคร-นครพนม
- ภาคกลาง : กาญจนบุรี, ระยอง-จันทบุรี-ตราด, หัวหิน-ชะอำ, พระนครศรีอยุธยา
- ภาคใต้ : สมุย-สุราษฎร์ธานี

4. โครงการศึกษาความเหมาะสม

- ภาคเหนือ : เชียงใหม่, สุโขทัย-พิษณุโลก-กำแพงเพชร-ตาก
- ภาคกลาง : กาญจนบุรี
- ภาคใต้ : สมุย-สุราษฎร์ธานี, สงขลา-หาดใหญ่

จากโครงการศึกษาและวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว จะเห็นได้ว่าพื้นที่จังหวัดลำปาง-ลำพูน

ได้ถูกกำหนดให้นำมาศึกษาเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 5 นี้ด้วย

5.5.2 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง-ลำพูน

จากการพิจารณาประเด็นที่สำคัญต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง ลำพูนอันได้แก่ สถานการณ์ทั่วไป สถานการณ์ทางการท่องเที่ยวและตลาดการท่องเที่ยว ปัญหาทางการท่องเที่ยว โอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง-ลำพูน ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อจังหวัดลำปาง-ลำพูน นโยบายและโครงการต่าง ๆ ของรัฐที่มีผลต่อการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง-ลำพูน ประกอบกับแนวนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และมาตรการในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวระดับชาติ ซึ่งกำหนดไว้เป็นกรอบในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ก็จะสามารถจะเสนอแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง-ลำพูนเป็นเค้าโครงกว้าง ๆ เพื่อจะนำไปพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เพิ่มพูนความสำคัญมากขึ้น พร้อมทั้งจะได้นำไปป้องกันและแก้ไขปัญหาทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่และอาจจะเกิดขึ้นต่อไป แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง-ลำพูนจะกำหนดได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวลำปาง-ลำพูน จะมีดังนี้

- เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง-ลำพูนให้ดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้องและเหมาะสม พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้มากที่สุด
- เพื่ออนุรักษ์ไว้ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และศาสนา วิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณีของจังหวัดลำปาง-ลำพูนให้คงอยู่สืบไป พร้อมทั้งก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจของส่วนรวม
- เพื่อส่งเสริมให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยว เป็นฐานทางเศรษฐกิจอีกสาขาหนึ่งนอกเหนือไปจากการเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมบริการของจังหวัดลำปาง-ลำพูน ทั้งนี้เพื่อให้อุตสาหกรรมประเภทบริการนี้เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการลงทุน การสร้างงานสร้างอาชีพ และการกระจายรายได้ รวมทั้งการสร้างเสริมความเจริญให้แก่จังหวัดลำปาง-ลำพูนในระยะยาว
- เพื่อส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวให้พร้อมที่จะรองรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่คาดการณ์ว่าจะเพิ่มขึ้นตามเป้าหมายของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวระดับชาติ

นโยบาย นโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง-ลำพูน จะมีดังนี้

- ใ้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวส่วนกลาง คือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประสานงานให้หน่วยงานในระดับท้องถิ่น ซึ่งมีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวมีส่วนร่วมโดยตรงในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว
- ส่งเสริมและควบคุมให้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้ออกประโยชน์ทางด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง-ลำพูน โดยยึดหลักการอนุรักษ์ทรัพยากรของชาติ พร้อมทั้งคำนึงถึงข้อจำกัดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน และความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว พร้อมทั้งให้ประสานประโยชน์กับการพัฒนาเศรษฐกิจสาขาอื่น ๆ ได้แก่ การเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเกษตร
- เร่งชักจูงและให้ความร่วมมือกับธุรกิจภาคเอกชนใหม่ส่วนรวมในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นตน พร้อมทั้งเกิดการลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับแนวโน้มของตลาดการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ เช่น ธุรกิจที่พัก อาหาร สินค้าของที่ระลึก และการบริการในสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ
- เร่งส่งเสริม ชักจูง และประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาสู่จังหวัดลำปาง-ลำพูนให้เพิ่มมากขึ้นทั้งจำนวนนักท่องเที่ยว วันพักแรม และการใช้จ่าย ทั้งนี้โดยมุ่งตลาดนักท่องเที่ยวชาวไทยเป็นเป้าหมายหลัก และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเป็นเป้าหมายรอง เพื่อสนองนโยบายพัฒนาการท่องเที่ยวระดับชาติในการลดจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางไปต่างประเทศ

เป้าหมาย เป้าหมายในการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง-ลำพูน กำหนดได้ดังนี้

- นักท่องเที่ยวชาวไทยซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของตลาดการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง-ลำพูน ควรมีการเพิ่มขึ้นตามแนวโน้มที่ประมาณการไว้ คือเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.5 ต่อปี ดังนั้นจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดลำปาง-ลำพูน ปี พ.ศ.2525 จำนวน 184,854 คน จะเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 220,442 คนในปี พ.ศ.2529 โดยแบ่งเป็นจังหวัดลำปางเพิ่มจากจำนวน 171,847 คนในปี พ.ศ.2525 เป็น 204,931 คนในปี พ.ศ.2529 และจังหวัดลำพูนเพิ่มจากจำนวน 13,007 คนในปี พ.ศ.2527 เป็น 15,511 คนในปี พ.ศ.2529 ทั้งนี้จะสูงกว่าเป้าหมายของแผนพัฒนาระดับชาติ

(โดยคิดแบ่งตามสัดส่วนของนักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดลำปาง-ลำพูน ร้อยละ 1.83 ของนักท่องเที่ยวชาวไทยทั้งหมด)

- วันพักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวชาวไทยเพิ่มมากขึ้นจาก 1 วันในปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องจากเส้นทางการท่องเที่ยวในภาคเหนือตอนบนนี้ นักท่องเที่ยวชาวไทยมักมุ่งไปสู่จังหวัดเชียงใหม่เป็นจุดปลายทาง และนักท่องเที่ยวของจังหวัดลำพูนก็ใช้ที่พักแรมในตัวจังหวัดเชียงใหม่ จะมีพักแรมบ้างก็เป็นนักท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง ดังนั้นย่อมเป็นอุปสรรคมากต่อการเพิ่มวันพักเฉลี่ยให้เท่ากับที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวระดับชาติในปี พ.ศ.2529 คือ 2.7 วัน

- นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ซึ่งแม้จะเป็นเป้าหมายรองของตลาดการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง-ลำพูน แต่ก็ยังเป็นเป้าหมายที่มีความสำคัญต่อรายได้ทางการท่องเที่ยวของประเทศ ตามเป้าหมายการท่องเที่ยวระดับชาติได้กำหนดอัตราการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศร้อยละ 8.4 ต่อปี ฉะนั้น จะต้องมียกนักท่องเที่ยวเพิ่มจาก 25,084 คนในปี พ.ศ.2525 เป็น 37,544 คนในปี พ.ศ.2529 ซึ่งควรจะเร่งรัดให้เพิ่มมากขึ้นกว่าที่ประมาณการไว้ว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจะเพิ่มขึ้นด้วยอัตรา ร้อยละ 6.8 ต่อปี และมีจำนวน 32,639 คนในปี พ.ศ.2529

- วันพักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพิ่มมากขึ้นจาก 1 วันในปัจจุบันเป็น 2 วัน ทั้งนี้ลักษณะการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศก็คล้ายคลึงกับนักท่องเที่ยวชาวไทยคือมุ่งสู่จังหวัดเชียงใหม่เป็นจุดหมายปลายทาง จะมีพักแรมบ้างก็เฉพาะที่จังหวัดลำปาง ดังนั้นการเพิ่มวันพักเฉลี่ยให้เท่ากับเป้าหมายในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวระดับชาติในปี พ.ศ.2529 คือ 5.5 วัน จึงเป็นไปได้ยากมาก

- ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพิ่มขึ้นจาก 1,850 บาทต่อคนต่อวันในปี พ.ศ.2525 เป็น 3,100 บาทต่อคนต่อวันในปี พ.ศ.2529

มาตรการ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง-ลำพูนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ดังกล่าวแล้ว ควรมีมาตรการในการดำเนินงานที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ มาตรการด้านการพัฒนาแหล่งและบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว มาตรการด้านการพัฒนาบริการการท่องเที่ยวและ มาตรการด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- มาตรการด้านการพัฒนาและบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่

1. เร่งรัดพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงของจังหวัดให้เป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยยึดหลักการพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ธรรมชาติและรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรมล้านนาให้มากที่สุด โดยเฉพาะกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และศาสนา ประเภทวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งมักจะเกิดการเสื่อมโทรมและเปลี่ยนแปลงได้ง่ายและรวดเร็ว ส่วนกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีศักยภาพค้ำนั้นให้พยายามอนุรักษ์และชะลอการเสื่อมโทรมเพื่อจะได้พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดต่อไป เมื่อตลาดการท่องเที่ยวได้ขยายตัวออกกว้างขวางขึ้น

2. ให้จังหวัดเป็นแกนกลางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัด โดยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงคือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมศิลปากร กรมป่าไม้ และหน่วยงานเจ้าของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ อาทิ กรมการศาสนา การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย กรมทรัพยากรธรณี กรมทางหลวง และองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ เป็นต้น กำหนดนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด แล้วมอบหมายและกระจายความรับผิดชอบไปยังหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในพื้นที่ของตน เป็นผู้นำการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและควบคุมให้การพัฒนาเป็นไปอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด เช่น ให้เทศบาลควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งก่อสร้างไม่ให้เกิดปัญหาผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และศาสนา ซึ่งตั้งอยู่ใกล้เคียงพร้อมทั้งชักจูงให้เกิดการลงทุนทางด้านโรงแรม ร้านอาหาร และร้านค้าของที่ระลึก ในปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสมกับตลาดการท่องเที่ยวของพื้นที่ เป็นต้น

3. รณรงค์และเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวให้กับประชาชนเจ้าของท้องถิ่นทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือกันอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวอันเป็นสมบัติของส่วนรวม พร้อมทั้งให้การสนับสนุนต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เจริญก้าวหน้าในท้องถิ่นของตน

4. รณรงค์ทางงบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด โดยจัดสรรจากงบประมาณประจำปีของทางราชการ และการจัดหารายได้จากการลงทุนในกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้เมื่อมีการพัฒนาแล้วอาจพิจารณาแนวทางจัดหาผลประโยชน์เพื่อใช้เป็นทุนบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวนั้นให้สมบูรณ์ต่อไป พร้อมทั้งหากจัดเก็บผลประโยชน์ได้มากก็อาจนำไปพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในเขตใกล้เคียงต่อไป

5. จัดทำแผนหลักเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดทำแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ดำเนินการไปแล้ว

6. ประสานงานระยะเร่งด่วนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย กรมศิลปากร กรมการศาสนา กรมทางหลวง กรมทรัพยากรธรณี กรมป่าไม้ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในการวางแผนและประกาศใช้แผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตที่ครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวอยู่ด้วย และในระยะยาวขอให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยปรับปรุงพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 ให้ออกประกาศควบคุมแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว หรือขอให้สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีพระราชบัญญัติอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติและศิลปกรรมที่สำคัญของจังหวัด ซึ่งจะครอบคลุมไปถึงแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทั้งหมดด้วย

7. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม อาทิ กรมศิลปากร กรมการศาสนา สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมเอกลักษณ์ไทย และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ดำเนินการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด เช่น งานบุญทางศาสนา งานเทศกาลประจำปี ศิลปหัตถกรรม การละเล่นพื้นบ้าน และกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณีอื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งล้วนเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหลักที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเดินทางมาสู่จังหวัดลำปาง-ลำพูน

- มาตรการด้านการพัฒนาบริการการท่องเที่ยว ได้แก่

1. เร่งรัดปรับปรุงและขยายโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นเพื่ออำนวยความสะดวกแก่การท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง และให้บริการแก่ประชาชนในพื้นที่นั้นด้วย พร้อมทั้งจะเป็นปัจจัยดึงดูดให้เกิดการลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่นั้น ๆ ด้วย

2. ชักจูงและส่งเสริมให้เกิดการลงทุนด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยอาจขอความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจากส่วนกลางในการส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในธุรกิจการท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น ขอความร่วมมือจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนในการหางบลงทุนที่จะมาลงทุนด้านธุรกิจการท่องเที่ยวในจังหวัด หรือขอความร่วมมือคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและ

เอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาการท่องเที่ยว ส่งเสริมและแก้ไขปัญหาการลงทุนด้านธุรกิจการท่องเที่ยวในจังหวัด เป็นต้น พร้อมทั้งเตรียมข้อมูลและข่าวสารการท่องเที่ยวของจังหวัด โดยขอความร่วมมือจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสำนักงานสถิติแห่งชาติไว้บริการแก่นักลงทุน นักธุรกิจการท่องเที่ยว และผู้สนใจทั่วไปด้วย

3. ส่งเสริมการผลิตสินค้าของที่ระลึกไว้จำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว โดยเน้นสินค้าหัตถกรรมอันเป็นเอกลักษณ์พื้นบ้าน และมีการพัฒนาการออกแบบอย่างเหมาะสม พร้อมทั้งสนับสนุนให้การผลิตเป็นลักษณะอุตสาหกรรมในครัวเรือน และเป็นอาชีพอดิเรกเสริมอาชีพเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพหลัก นับเป็นการเพิ่มพูนรายได้ให้แก่เกษตรกรในท้องถิ่น

4. พยายามให้มีการใช้แรงงานในท้องถิ่นให้มากที่สุดในการบริการทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยพยายามลดการนำอุปกรณ์หรือเครื่องจักรต่าง ๆ ให้เหลือเท่าที่จำเป็น เพื่อเป็นการสร้างงานให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น และแก้ไขปัญหาการว่างงานให้กับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น

5. จัดให้มีการฝึกอบรมด้านการโรงแรมและการท่องเที่ยว แก่ผู้สนใจและผู้ประกอบอาชีพอยู่ในธุรกิจการท่องเที่ยวอยู่ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนบุคลากรที่มีความสามารถด้านการโรงแรมและการท่องเที่ยวให้เพียงพอับตลาดการท่องเที่ยว พร้อมทั้งเป็นการยกระดับมาตรฐานการปฏิบัติงานของบุคลากรที่มีอยู่แล้ว

6. กำหนดมาตรฐานการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว ซึ่งได้แก่ โรงแรม ร้านอาหาร ร้านค้าของที่ระลึก การนำเที่ยว และการขนส่ง เป็นต้น และดำเนินการควบคุมให้กิจการดังกล่าวมีการบริการตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อเป็นการสร้างภาพพจน์ที่ดีและความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวอันจะยังผลการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดให้กว้างขวางต่อไป

7. จัดการกวัดขันและให้ความสนใจด้านรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในบริเวณพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวไปเยือนให้มากเป็นพิเศษ โดยอาศัยกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจเฉพาะกิจ เจ้าหน้าที่ตำรวจประจำท้องที่ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำของแหล่งท่องเที่ยว เช่น เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ทำหน้าที่ดูแลรักษาความปลอดภัยในเขตกุทยานแห่งชาติ เป็นต้น

8. ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งชมรม สมาคม หรือกลุ่มบุคคลในสาขาอาชีพต่าง ๆ เพื่อให้การสนับสนุนและเกื้อกูลต่อนักท่องเที่ยว พัฒนาการบริการและการดำเนินงานในกลุ่มของตน และช่วยกันแก้ไขปัญหาการพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่นด้วย เช่น ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำจังหวัด สมาคมผู้ประกอบการโรงแรม สมาคมผู้ประกอบการนำเที่ยว ชมรมผู้ประกอบการค้าของที่ระลึก

ชมรมผู้ประกอบการขนส่ง และสมาคมผู้ประกอบการภัตตาคารและไนท์คลับ เป็นต้น

- มาตรการด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ได้แก่

1. ให้ความสำคัญการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดซึ่งประกอบด้วยข้าราชการในหน่วยงานต่าง ๆ ของจังหวัด พร้อมทั้งนักธุรกิจและบุคคลสำคัญของจังหวัด ทำหน้าที่เป็นแกนกลางสำคัญในการดำเนินงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2. ดำเนินการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในสื่อมวลชนต่าง ๆ ทุกประเภททั้งระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ โดยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง อาทิ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย และสื่อมวลชนต่าง ๆ ในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ธุรกิจนำเที่ยว และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

3. จัดทำเอกสารแผนปฏิบัติการท่องเที่ยวของจังหวัด ประกอบด้วยแผนที่และรายละเอียดต่าง ๆ ที่จะประโยชน์แก่นักท่องเที่ยว โดยขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากธุรกิจภาคเอกชนแล้วเผยแพร่แก่นักท่องเที่ยวและผู้สนใจให้กว้างขวาง

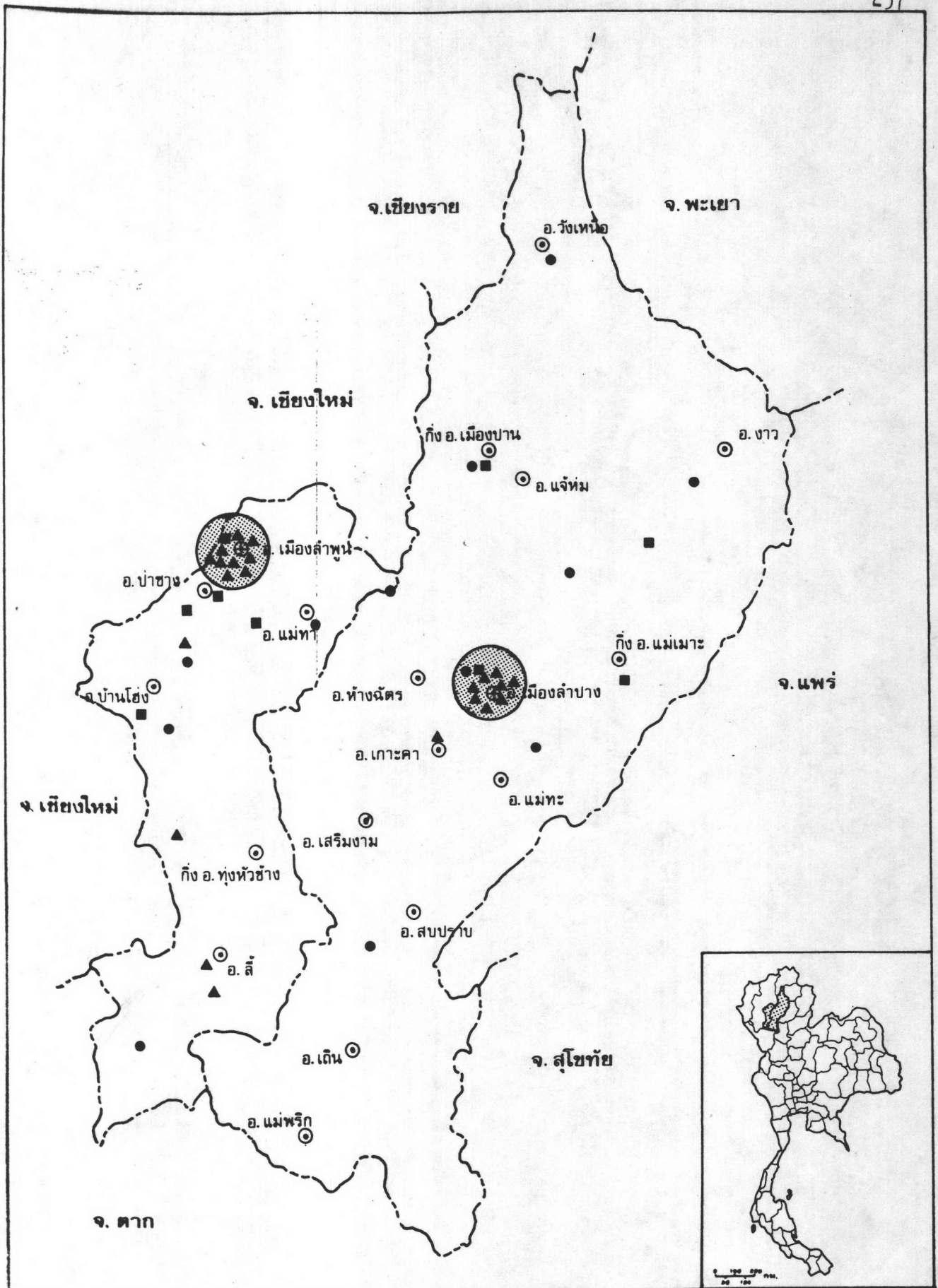
4. จัดงานเทศกาลประจำปีที่แสดงออกถึงความสำคัญด้านเอกลักษณ์ของจังหวัด เช่น ประวัติศาสตร์ ประเพณี ศาสนาและความเชื่อ อาชีพ ผลผลิต และฤดูกาล เป็นต้น โดยมีการกำหนดระยะเวลาจัดงานที่แน่นอนเพื่อให้ธุรกิจนำเที่ยวมีเวลาวางแผนจัดนำเที่ยวได้ล่วงหน้า ผลของการจัดงานจะเป็นโอกาสประชาสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยวของจังหวัด และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาเยือนได้คึกคัก

5.5.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง-ลำพูน

การจะพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง-ลำพูน สามารถดำเนินไปตามนโยบายวัตถุประสงค์และบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยอาศัยมาตรการทางด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาบริการการท่องเที่ยว และการส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามรายละเอียดดังกล่าวแล้วนั้น แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เหมาะสมและสอดคล้องกันจึงเป็นเงื่อนไขที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะต้องคำนึงถึง ในที่นี้ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง-ลำพูนโดยแบ่งพื้นที่พิจารณาเป็นรายจังหวัด คือ แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดลำปาง และแหล่งท่องเที่ยวใน

จังหวัดลำพูน เพราะลักษณะพื้นที่และเส้นทางทางท่อทองเที่ยวของทั้ง 2 จังหวัดจะค่อนข้างแยกจากกัน โดยที่จังหวัดลำพูนจะตั้งอยู่ในกลุ่มการทองเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่โดยตรง เพราะนักท่องเที่ยวที่มาจังหวัดลำพูนส่วนใหญ่นิยมพักค้างคืนที่ตัวจังหวัดเชียงใหม่ แต่สำหรับจังหวัดลำปางนั้นมีความพร้อมที่สามารถจะพัฒนาบทบาทให้เป็นจุดหมายปลายทางทางการทองเที่ยว โดยให้เป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวแวะพักแรมได้ต่อไป ฉะนั้นในการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาทางการทองเที่ยวจึงขอแยกกล่าวเป็น 2 จังหวัด และในแต่ละจังหวัดก็ขอแบ่งกล่าวถึงแหล่งทองเที่ยวเป็น 2 กลุ่ม โดยการพิจารณาจากศักยภาพของแหล่งทองเที่ยว ความพร้อมในการรับนักท่องเที่ยว และตลาดการทองเที่ยว รวมถึงความได้เปรียบในเส้นทางทางทองเที่ยวด้วย

ในบริเวณพื้นที่แหล่งทองเที่ยวของแต่ละจังหวัดแยกออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มแหล่งทองเที่ยวในตัวอำเภอเมืองและบริเวณใกล้เคียงรอบนอก และกลุ่มแหล่งทองเที่ยวในอำเภอรอบนอก ซึ่งเมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว พร้อมทั้งคำนึงความสามารถและข้อจำกัดของงบประมาณในการพัฒนา และความเป็นไปได้ในการค้ำหนุนในการพัฒนาเป็นสำคัญแล้ว จะสรุปผลได้ว่า กลุ่มแหล่งทองเที่ยวในตัวอำเภอเมืองและบริเวณใกล้เคียงรอบนอกจะเป็นกลุ่มแหล่งทองเที่ยวที่มีแนวโน้มและศักยภาพทางการพัฒนาการทองเที่ยวเป็นไปได้อย่างมาก จึงควรดำเนินการเร่งรัดพัฒนาเพื่อเป็นแหล่งทองเที่ยวหลักที่สามารถจะแข่งขันกับแหล่งทองเที่ยวของจังหวัดใกล้เคียง พร้อมทั้งจะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาการทองเที่ยวแหล่งอื่น ๆ ของจังหวัดลำปาง-ลำพูนต่อไป ส่วนกลุ่มแหล่งทองเที่ยวในอำเภอรอบนอกซึ่งมีความสำคัญรองลงมา จึงควรกำหนดการพัฒนาไว้ในลำดับถัดไป แต่ในขณะเดียวกันนั้นก็ควรมีการดำเนินการด้านควบคุมและป้องกันไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรมขึ้นด้วย ดังนั้นจึงอาจกำหนดระยะเวลาการดำเนินการเป็น 2 ระยะ คือ การดำเนินการระยะสั้น 5 ปี มุ่งเน้นการพัฒนาการทองเที่ยวในแหล่งทองเที่ยวกลุ่มแรกให้เสร็จสมบูรณ์ จนกระทั่งมีแนวโน้มการขยายตัวทางตลาดการทองเที่ยว และได้รับผลกำไรจากการลงทุนทางการทองเที่ยว และการดำเนินการระยะยาว 10 ปี เป็นการพัฒนาแหล่งทองเที่ยวกลุ่มหลัง โดยในช่วง 5 ปีแรกเป็นการดำเนินการด้านควบคุมและป้องกันไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม และในช่วง 5 ปีหลังก็นำผลกำไรจากการลงทุนพัฒนาทางการทองเที่ยวในแหล่งทองเที่ยวกลุ่มแรกมาดำเนินการพัฒนาในพื้นที่แหล่งทองเที่ยวกลุ่มหลังเพื่อรองรับตลาดการทองเที่ยวของจังหวัดที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้น ซึ่งผลที่สุดของการพัฒนาการทองเที่ยวในช่วงระยะเวลา 10 ปีก็จะทำให้ตลาดการทองเที่ยวกระจายอยู่ใน

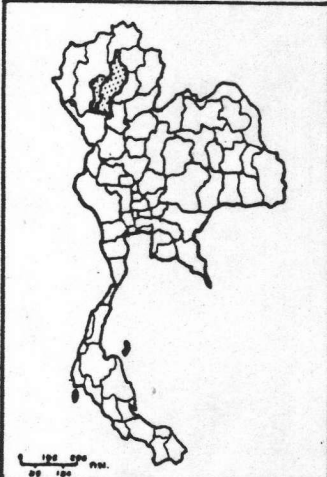
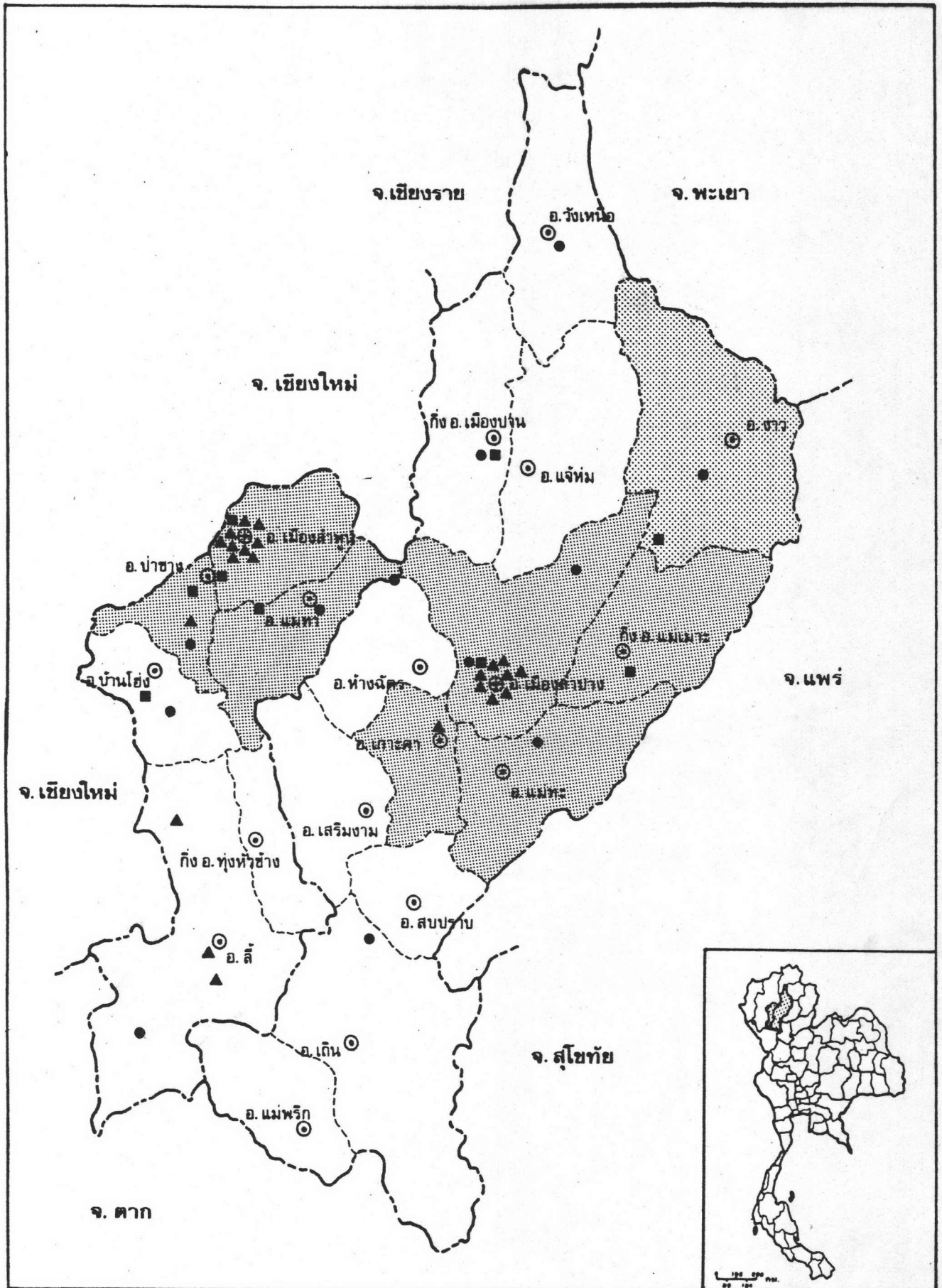
การศึกษาเบื้องต้นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง-ลำพูน

แผนที่ที่ 5.3
 5 10 20 กม.

แสดง กลุ่มของแหล่งท่องเที่ยว และ ความพร้อมของบริการพื้นฐาน
 ● ▲ ■ แหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ
 [Shaded Area] บริเวณที่มีความพร้อมของบริการพื้นฐาน

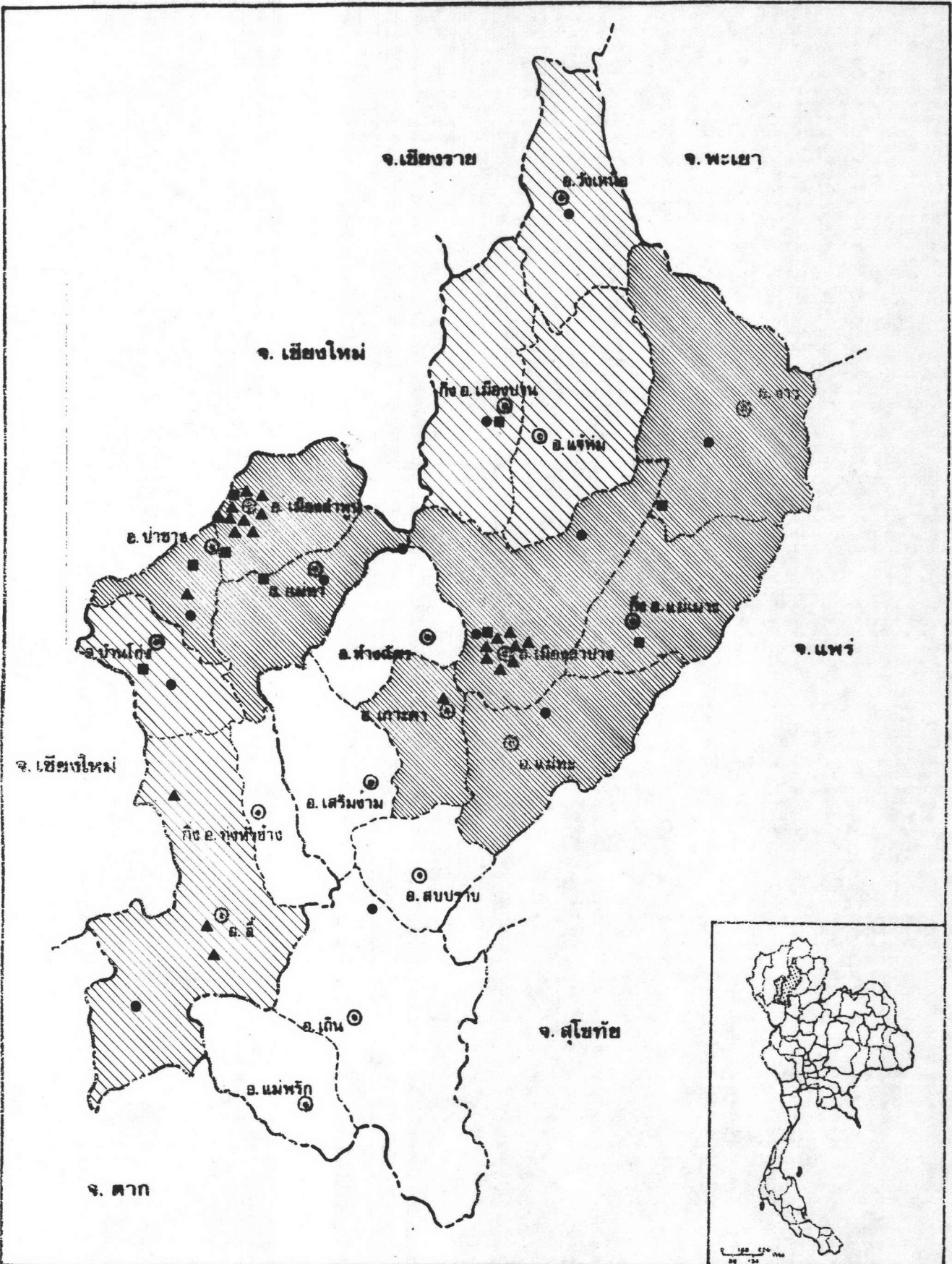

การศึกษาเบื้องต้นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง-ลำพูน

แผนที่ที่ 5.4
0 5 10 20 กม.

- แสดง กลุ่มอำเภอที่มีแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพการพัฒนาระดับสูง
- ▲ ■ แหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ
- ▨ กลุ่มอำเภอที่มีแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพการพัฒนาระดับสูง

การศึกษาเบื้องต้นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง-ลำพูน

แผนที่ที่ 5.5
 0 5 10 20 กม.

- แสดง**   ระยะเวลาพัฒนาการท่องเที่ยว
- ▲ ■   แหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ
  - ▨   กลุ่มแรก   ดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะเวลา 5 ปี
  - ▩   กลุ่มหลัง   ดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะเวลา 10 ปี

พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัด และบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง โดยกล่าวเป็นรายกลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเมืองลำปางและอำเภอใกล้เคียงรอบนอก เป็นกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวหลักของจังหวัดลำปาง มีแหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่หนาแน่นที่สุดมีจำนวนทั้งสิ้น 16 แห่ง และมีแหล่งท่องเที่ยวครบทั้ง 3 ประเภท คือ ประเภทธรรมชาติ 4 แห่ง ประเภทประวัติศาสตร์และศาสนา 8 แห่ง ประเภทวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณี 4 แห่ง ส่วนทางค่านักศึกษาในการพัฒนานั้น กลุ่มนี้มีแหล่งท่องเที่ยวศักยภาพสูงถึง 11 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวศักยภาพปานกลาง 4 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวศักยภาพต่ำเพียง 1 แห่ง นับเป็นกลุ่มซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเหมาะสมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นส่วนมากคิดเป็นจำนวนร้อยละ 94 จึงควรนำมาเร่งรัดพัฒนาเป็นลำดับแรกของการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง โดยให้เสร็จสมบูรณ์ในระยะเวลา 5 ปี

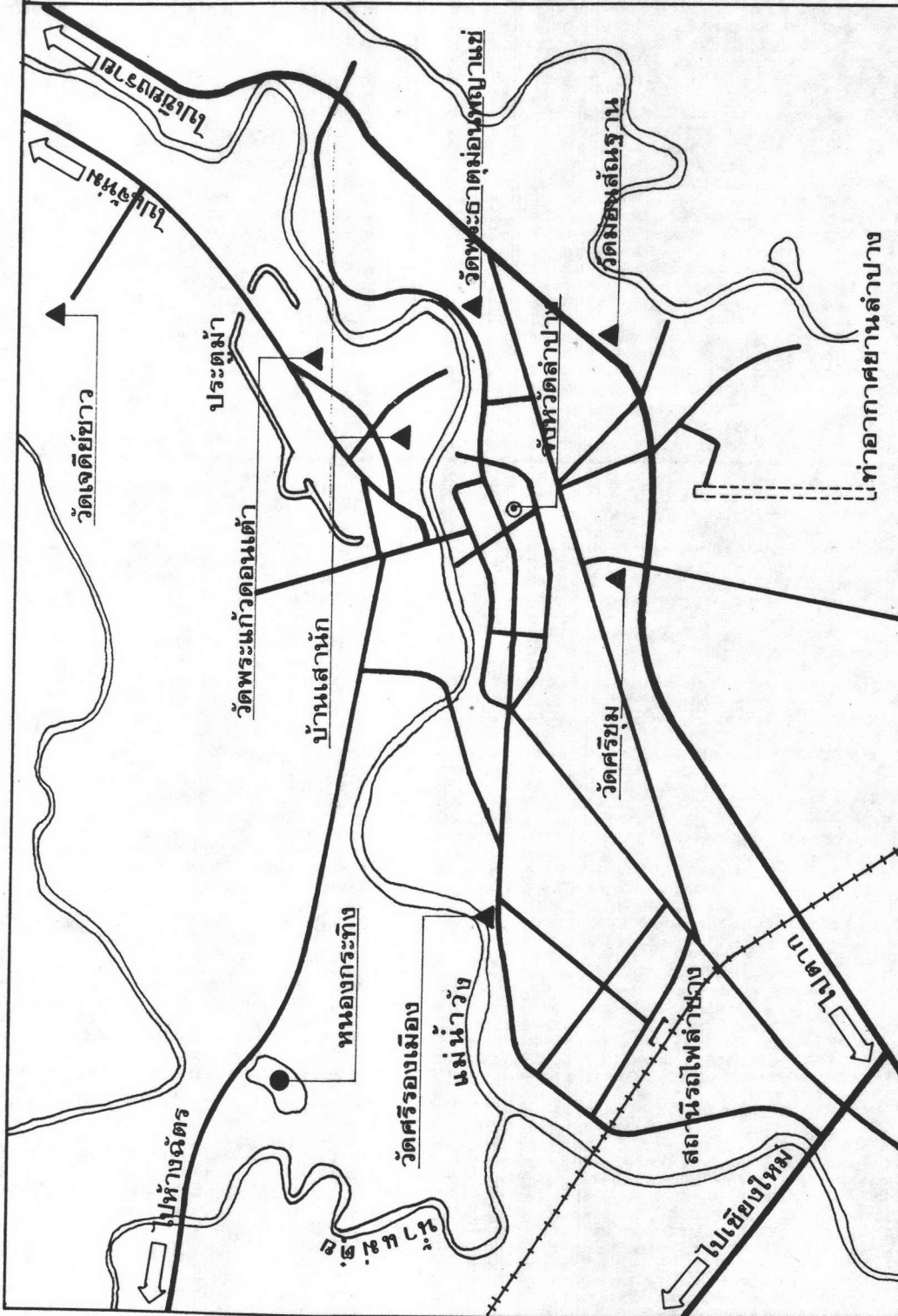
แหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ได้แก่ วัดพระแก้วคอนเต้า รถม้า วัดเจ็ดยักษ์ เขมืองลิกไนท์ แม่เกาะ ถ้ำผาไท วัดพระธาตุลำปางหลวง วัดศรีชุม วัดศรีรองเมือง เขื่อนกิ่วลม ศูนย์ฝึกลูกช้างบ้านเสานัก สวนสาธารณะหนองกระเทียม วัดม่อนสัณฐาน วัดม่อนพญาแช่ วัดพระธาตุเสด็จ และภูเขาลำปาง ทั้งนี้ได้จัดเรียงลำดับตามความสำคัญลดหลั่นลงมา

นอกจากนี้มีแหล่งท่องเที่ยวอีก 2 แห่ง ซึ่งแม้จะอยู่นอกเขตพื้นที่ของกลุ่ม แต่หากได้รับการพัฒนาไปพร้อม ๆ กันก็จะส่งผลสนับสนุนการท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ด้วย โดยเฉพาะจะดึงดูดให้เกิดวันพักแรมเพิ่มขึ้น คือ อุทยานแห่งชาติคอยขุนตาน อ.ห้างฉัตร และแคมป์แม่วัง อ.เถิน ซึ่งจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูงด้วย

ฉะนั้นแนวทางของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวกลุ่มนี้ดังนี้

- กำหนดให้จังหวัดลำปางมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และศาสนา และแหล่งท่องเที่ยวประเภทวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณีเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลัก โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในเขตตัวอำเภอเมืองลำปางและอำเภอเกาะคา และมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติเป็นแหล่งท่องเที่ยวรอง พร้อมทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวที่จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวสนับสนุนในกลุ่มนี้ คือ อุทยานแห่งชาติคอยขุนตาน และแคมป์แม่วัง

การศึกษาเบื้องต้นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง - ลำพูน

<p>แผนที่ที่ 5.6</p> 	<p>แสดง แหล่งท่องเที่ยวในตัวเมืองลำปาง</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ประเภทธรรมชาติ ▲ ประเภทประวัติศาสตร์ และ ศาสนา ■ ประเภทวิถีชีวิต และ วัฒนธรรมประเพณี
--	---

- พยายามส่งเสริมงานเทศกาลประเพณีสำคัญ ๆ ของท้องถิ่นให้เป็นงานที่มีเอกลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรมลำปาง และมีความน่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งได้แก่ งานสงกรานต์ งานลอยกระทง ในแม่น้ำวัง งานหลวงเวียงละกอน ณ วัดพระธาตุลำปางหลวง เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มุ่งสู่จังหวัดเชียงใหม่แวะพักแรมที่จังหวัดลำปาง เพราะปัจจุบันงานเทศกาลในจังหวัดเชียงใหม่จะมีนักท่องเที่ยวคับคั่งมากเกินไป จึงทำให้นักท่องเที่ยวบางกลุ่มเริ่มเบื่อหน่ายต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ช่วงมีงานเทศกาลสำคัญ นอกจากนี้อาจมีการริเริ่มกิจกรรมหรืองานเทศกาลใหม่ ๆ ขึ้น เช่น การจัดแสดงแสงและเสียงที่วัดพระธาตุลำปางหลวงซึ่งได้มีขึ้นครั้งแรกในงานหลวงเวียงละกอน ประจำปี 2527 นี้ก็ควรส่งเสริมให้จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี หรือริเริ่มจัดงานเทศกาลวันรอมฎอ และงานฤดูหนาวที่เขลางค์นคร เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวขึ้นไปชมงานเทศกาลประจำปีและจะได้ถือโอกาสเดินทางท่องเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ของจังหวัดลำปางด้วย พร้อมทั้งได้ผลทางการประชาสัมพันธ์ชื่อเสียงของจังหวัดให้แพร่หลาย

- พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีสถานที่พักแรมใหม่กิจกรรมทางการพักผ่อนหย่อนใจเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มีวันพักเฉลี่ยในจังหวัดลำปาง เพิ่มขึ้นคือดึงดูดนักท่องเที่ยวพักแรมในตัวเมืองลำปาง โดยมีการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน พร้อมทั้งจัดงานเลี้ยงขันโตก การแสดงทางศิลปวัฒนธรรมและการนั่งรถมาชมตัวเมืองเป็นกิจกรรมเสริม ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่มีสถานที่พักแรมอื่น ๆ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติคอยขุนตาน แคมป์แม่วัง และเหมืองลิกไนท์แม่เมาะ ให้ปรับปรุงสถานที่พักแรม การบริการ และเสริมกิจกรรมทางการพักผ่อนหย่อนใจให้เหมาะสม เช่น จัดกิจกรรมเดินป่า ส่องสัตว์ แคมป์ไฟ และการกางเต็นท์พักแรมในอุทยานแห่งชาติคอยขุนตาน จัดกิจกรรมล่องแพ พายเรือ ตกปลา เล่นน้ำ และแคมป์ไฟในแคมป์แม่วัง จัดรายการทัศนศึกษา สนามกอล์ฟ สนามเทนนิส และสระว่ายน้ำในบริเวณเหมืองลิกไนท์แม่เมาะ เป็นต้น

- พัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในเขตตัวเมืองลำปางและอำเภอเกาะคา ให้ถูกต้องตามหลักวิชาการอนุรักษ์โบราณวัตถุสถาน พร้อมทั้งหากจำเป็นต้องมีสิ่งก่อสร้างใหม่เกิดขึ้นให้ยึดแบบสถาปัตยกรรมดั้งเดิมเพื่อความกลมกลืนและสอดคล้องกัน จะเห็นตัวอย่างวัดสำคัญบางวัดมีสิ่งก่อสร้างเกิดขึ้นขัดแย้งกับรูปแบบสถาปัตยกรรมดั้งเดิม เช่น การสร้างรูปปั้นพระสังฆาย และเจ้าแม่กวนอิมประดิษฐานในศาลาทรงจันทน์ในบริเวณวัดพระแก้วดอนเต้า และวัดพระธาตุลำปางหลวง

เป็นต้น นอกจากนี้มีวัดบางวัดที่เป็นวัดของพระภิกษุเชื้อชาติพม่าและไทยใหญ่ ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้มาก จึงควรอนุรักษ์เอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้ ได้แก่ วัดพม่า เช่น วัดศรีชุม วัดศรีรองเมือง วัดพระธาตุม่อนพญาแช่ และวัดไทยใหญ่ เช่น วัดม่อนสัณฐานหรือวัดม่อนบุญักษ์ เป็นต้น

- จัดการฝึกอบรมและสัมมนาวิชาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในตัวเมืองลำปางเป็นครั้งคราว เพื่อพัฒนาความสามารถของบุคลากรที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอยู่แล้ว พร้อมทั้งเป็นการเพิ่มบุคลากรทางการท่องเที่ยวให้เพียงพอกับแนวโน้มการขยายตัวของธุรกิจการท่องเที่ยวในจังหวัดลำปาง ทั้งนี้อาจขอความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาในจังหวัด เช่น วิทยาลัยครู วิทยาลัยอาชีวศึกษา และสถาบันฝึกอบรมวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ร่วมโครงการและดำเนินการจัดฝึกอบรมขึ้นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

- เพิ่มการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานซึ่งจะอำนวยความสะดวกให้ทั้งประชาชนในท้องถิ่นและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เช่น การปรับปรุงถนนหนทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว การเพิ่มหมายเลขโทรศัพท์และขยายพื้นที่บริการ การปรับปรุงระบบประปา และการติดตั้งระบบโทรพิมพ์ เป็นต้น โดยชักจูงให้ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวรายใหญ่ เช่น โรงแรม ภัตตาคาร มีส่วนร่วมด้วย เพื่อให้ทางราชการสามารถลดการลงทุนด้วยงบประมาณแผ่นดิน และสามารถขยายพื้นที่บริการได้กว้างขวางขึ้น

- ส่งเสริมการผลิตสินค้าหัตถกรรมที่ไว้วัตถุดิบในจังหวัดและเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดลำปางให้มีการออกแบบ ประโยชน์ใช้สอย และคุณภาพสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวใช้จ่ายเงินในท้องถิ่นมากขึ้น สินค้าของที่ระลึกที่นำเสนอส่งเสริมได้แก่ การทอผ้าฝ้ายผ้าไหมและการตัดเย็บเสื้อผ้าพื้นเมือง การปักกลดลายบนเสื้อผ้า การจักสานหวายและไม้ไผ่ การแกะสลักไม้ซึ่งควรเน้นฝีมือและศิลปะมากกว่าขนาด เพื่อป้องกันการลักลอบตัดไม้เพิ่มขึ้น การผลิตเครื่องปั้นดินเผาลายคราม การทำธำมะ และตุ้มมาจำลองจากเศษวัสดุที่ทำได้ในท้องถิ่น และการผลิตสินค้าหัตถกรรมของชาวเขา เป็นต้น

- เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวให้กับพ่อค้าและประชาชนเจ้าของท้องถิ่น พร้อมทั้งนักท่องเที่ยว เพื่อให้ตระหนักในการประสานประโยชน์ซึ่งกันและกันในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์แหล่ง

ทองเที่ยวในทุกประเภทเพื่อป้องกันและแก้ไขผลกระทบในค่านลบ (Negative Effect) ที่อาจจะเกิดขึ้นต่อสภาพแวดล้อมทั้งด้านกายภาพและสังคมของจังหวัดลำปางต่อไป

- เตรียมการและสนับสนุนให้มีการจัดทำแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวกลุ่มนี้ หรือให้ครอบคลุมพื้นที่ไปทั้งจังหวัดลำปาง หรือแผนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและศิลปกรรมในพื้นที่ของจังหวัด โดยขอความร่วมมือจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

กลุ่มที่ 2 กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวอำเภอแจ้ห่ม-เมืองปาน-วังเหนือ มีแหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่เบาบาง จำนวนเพียง 3 แห่ง เป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ 2 แห่ง และประเพณีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณี 1 แห่ง ส่วนทางด้านศักยภาพในการพัฒนานั้น กลุ่มนี้มีแหล่งท่องเที่ยวศักยภาพปานกลาง 1 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวศักยภาพต่ำอีก 2 แห่ง นับเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพทางการพัฒนาค่อนข้างต่ำ จึงควรกำหนดแนวทางไว้พัฒนาในโอกาสต่อไป โดยระยะเวลาในช่วง 10 ปี จึงแล้วเสร็จสมบูรณ์

แหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ได้แก่ วนอุทยานน้ำตกวังแก้ว น้ำพุร้อนและน้ำตกแจ้ซ้อน และบ้านใหม่พัฒนา

แนวทางของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวกลุ่มนี้ มีดังนี้

- พัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น โดยเฉพาะทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1035 ให้สามารถใช้เดินทางเชื่อมต่อกับทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1019 (สายคอยสะเกิด-เวียงป่าเป้า) เพื่อสามารถเปิดเส้นทางการท่องเที่ยวจากตัวจังหวัดเชียงใหม่มาสู่แหล่งท่องเที่ยวสำคัญในกลุ่มนี้คือวนอุทยานน้ำตกวังแก้ว น้ำพุและน้ำตกแจ้ซ้อน พร้อมทั้งตัดถนนแยกจากทางสายหลักคือทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1035 เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวกด้วย ในโครงการระยะต่อไปจะได้พัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัดลำปาง เพราะในพื้นที่จังหวัดลำปางมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติอยู่น้อย และส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวให้เป็นวงรอบระหว่างลำปาง-เชียงใหม่-ลำพูน ได้

- จัดการควบคุมและดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่ม เพื่อป้องกันการบุกรุกทำลายสภาพแวดล้อม และพยายามอนุรักษ์สภาพแวดล้อมให้เป็นธรรมชาติมากที่สุด เพื่อจะได้พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญต่อไป เมื่อตลาดการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปางขยายตัวเพิ่มขึ้น ในระยะสั้นนี้ควรส่งเสริมให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวของประชาชนในท้องถิ่นใกล้เคียงของจังหวัดลำปางไปก่อน

- ส่งเสริมการผลิตสินค้าหัตถกรรมของชาวเขาในหมู่บ้านใหม่พัฒนา และหมู่บ้านชาวเขาอื่น ๆ เพื่อลดปัญหาการบุกรุกแผ้วถางทำลายป่าและการปลูกฝิ่น กัญชา แล้วจัดทำตลาดนักท่องเที่ยวในตัวจังหวัดลำปาง หรือจังหวัดเชียงใหม่เพื่อจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมที่ผลิตขึ้น ทั้งนี้โดยประสานงานกับกองส่งเสริมการค้าชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ มูลนิธิส่งเสริมผลผลิตชาวเขาไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และมูลนิธิส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่

- สืบรวจเตรียมแนวทางพัฒนาสถานที่อื่น ๆ ในพื้นที่กลุ่มนี้เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญต่อไป พร้อมทั้งทำให้พื้นที่ของกลุ่มนี้มีแหล่งท่องเที่ยวหนาแน่นขึ้นและมีความหลากหลายในประเภทเพิ่มขึ้น อันจะเป็นการสอดคล้องที่จะพัฒนาให้เป็นพื้นที่กลุ่มท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดรองรับการขยายตัวของตลาดการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปางที่จะกระจายมาสู่บริเวณรอบนอกในอนาคต

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดลำพูน โดยกล่าวเป็นรายกลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเมืองลำพูนและอำเภอใกล้เคียงรอบนอก เป็นกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวหลักของจังหวัดลำพูน มีแหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่หนาแน่นที่สุดจำนวนทั้งสิ้น 15 แห่ง มีแหล่งท่องเที่ยวครบทั้ง 3 ประเภท คือ ประเภทธรรมชาติ 2 แห่ง ประเภทประวัติศาสตร์และศาสนา 9 แห่ง ประเภทวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณี 4 แห่ง ส่วนทางด้านศักยภาพในการพัฒนานั้น กลุ่มนี้มีแหล่งท่องเที่ยวศักยภาพสูงถึง 10 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวศักยภาพปานกลาง 3 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวศักยภาพต่ำเพียง 2 แห่ง นับเป็นกลุ่มซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเหมาะต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นส่วนมากคิดเป็นจำนวนร้อยละ 87 จึงควรนำมาเร่งรัดพัฒนาเป็นลำดับแรกของการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดลำพูน โดยให้เสร็จสมบูรณ์ภายในระยะเวลา 5 ปี

แหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ได้แก่ วัดพระธาตุทริภุญชัย ป่าช้าง วัดจามเทวี พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติลำพูน อนุสาวรีย์พระนางจามเทวี วัดพระพุทธรูปตากฟ้า วัดมทาวัว กู่ช้าง วัดรมณีอาราม

หมู่บ้านหนองช้างค้ำ วัดพระยืน หมู่บ้านแม่ชะนาค ถ้ำเฮอร์วดี บ้านหนองเงือก และอ่างเก็บน้ำท่า-
ปลาคุก ทั้งนี้ได้จัดเรียงลำดับตามความสำคัญจากมากลดหลั่นลงมา

ฉะนั้น แนวทางของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวกลุ่มนี้ มีดังนี้

- กำหนดให้จังหวัดลำพูนมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และศาสนา และแหล่ง
ท่องเที่ยวประเภทวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณีเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลัก โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยว
ในตัวอำเภอเมืองลำพูน และอำเภอป่าซาง และมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติเป็นแหล่งท่องเที่ยว
เที่ยวรอง ซึ่งลักษณะคล้ายกับแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง แต่ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของ
แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และโบราณคดีมีความยิ่งใหญ่และน่าสนใจไม่แพ้กัน อาทิ
วัดพระธาตุศรีบุญชัย และวัดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์สมัยพระนางจามเทวี

- พยายามส่งเสริมงานเทศกาลประเพณีสำคัญ ๆ ของท้องถิ่นให้เป็นงานที่มีเอกลักษณ์ของ
ศิลปวัฒนธรรมลำพูน และมีความน่าสนใจแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งได้แก่ งานสงกรานต์ งานลอยกระทง
และงานวันลำไยลำพูน เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวซึ่งมักจะคับคั่งมากในจังหวัดเชียงใหม่ในช่วงมี
งานเทศกาลสำคัญ ๆ กระจายมาสู่จังหวัดลำพูนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้อาจมีการริเริ่มกิจกรรมใหม่ ๆ
และงานเทศกาลใหม่ ๆ เพื่อจูงใจทางการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว อาทิ จัดการแสดงแสงและ
เสียงในบริเวณวัดพระธาตุศรีบุญชัย ผนวกในงานนมัสการและปิดทองพระธาตุประจำปี ริเริ่มจัดงาน
เทศกาลใหม่ ๆ เช่น งานแผ่นดินพระนางจามเทวี งานเทศกาลหัตถกรรมป่าซาง งานนมัสการรอย
พระพุทธรูปตากผ้า และงานกอบพระเจดีย์ทรายในวันลอยกระทง เป็นต้น โดยให้แต่ละงานจัดขึ้นใน
ช่วงระยะเวลาที่สอดคล้องกับฤดูกาลการท่องเที่ยว และในงานจัดใหม่มีกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมที่
ดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เช่น จัดให้มีการแสดงนาฏศิลป์ ดนตรี
และการละเล่นพื้นเมืองประกอบ

- พัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในเขตตัวเมืองลำพูน และอำเภอป่าซาง
โดยเฉพาะวัดพระธาตุศรีบุญชัย และวัดพระพุทธรูปตากผ้า ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดที่สำคัญ
ที่สุดของจังหวัด โดยการพัฒนาและปรับปรุงนั้นถูกต้องตามหลักวิชาการอนุรักษ์และโบราณวัตถุสถาน
มีการจัดผังบริเวณใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเหมาะสม เช่น จัดที่จอดรถ จัดกลุ่มร้านค้าของที่ระลึกและ

ร้านอาหาร จัดห้องสุขา และจัดปลูกไม้ดอกไม้ประดับตกแต่งภูมิทัศน์ เป็นต้น พร้อมทั้งหากจำเป็นต้องมีสิ่งก่อสร้างใหม่เกิดขึ้นให้ยึดแบบสถาปัตยกรรมดั้งเดิม เพื่อความกลมกลืนและความสวยงาม และมีป้ายชี้แจงประวัติความเป็นมาและความสำคัญของสิ่งก่อสร้างทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษด้วย

- พัฒนาสภาพทางกายภาพของตลาดป่าซางซึ่งเป็นตลาดจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง เพื่อให้เป็นศูนย์รวมการผลิตและการจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมพื้นเมือง โดยพยายามปรับปรุงตกแต่งอาคารร้านค้าที่นิยมสร้างเป็นตึกแถวคอนกรีตดังในปัจจุบัน ให้มีการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นเมืองเหนือมาตกแต่งและคัดแปลงใหม่ พร้อมทั้งมีการจัดสวนตกแต่งภูมิทัศน์สองข้างทางให้สวยงามด้วยเพื่อสร้างบรรยากาศเป็นหมู่บ้านศิลปหัตถกรรมที่แท้จริง

- พัฒนาเส้นทางถนนสายเก่า ซึ่งเชื่อมระหว่างตัวเมืองเชียงใหม่และลำพูนให้สวยงาม โดยพยายามบำรุงรักษาถนนยางและถนนซีเมนต์ที่ปลูกเรียงรายอยู่สองข้างทางมานานหลายสิบปีแล้วให้เป็นเอกลักษณ์ของถนนสายนี้ พร้อมทั้งพัฒนาถนนสายตัวเมืองลำพูนกับอำเภอป่าซางให้มีภูมิทัศน์สวยงามด้วยการปลูกต้นไม้เรียงรายไปตามสองข้างทาง เพื่อให้เป็นถนนเส้นทางการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจากตัวเชียงใหม่มาสู่ตัวอำเภอเมืองลำพูนและอำเภอป่าซาง

- ส่งเสริมการลงทุนด้านร้านอาหารและร้านขายสินค้าของที่ระลึกในบริเวณใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยว เพราะการท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ไม่สามารถดึงดูดให้เกิดการพักแรมได้ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะนิยมพักแรมที่จังหวัดเชียงใหม่ ดังนั้นจึงควรสร้างสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาใช้จ่ายในร้านอาหาร สินค้าของที่ระลึก และบริการอื่น ๆ แทนการพักแรม

- ส่งเสริมการผลิตสินค้าหัตถกรรมที่ไว้ตลาดในจังหวัดและเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดลำพูน โดยให้มีการออกแบบ ประโยชน์ใช้สอย และคุณภาพสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาใช้จ่ายเงินในท้องถิ่นมากขึ้น สินค้าของที่ระลึกที่น่าส่งเสริมได้แก่ การทอผ้าฝ้ายผ้าไหมและการตัดเย็บเสื้อผ้าพื้นเมือง การปักลวดลายบนเสื้อผ้า การทำผ้านวม การทำผ้าบุติก การจักสานหวายและไม้ไผ่ และการทอผ้าของชาวกะเหรี่ยงที่บ้านแม่ชะนาค เป็นต้น ทั้งนี้การผลิตสินค้าของที่ระลึกนั้นสามารถจำหน่ายในตลาดการท่องเที่ยวของจังหวัดลำพูน และถ้าผลิตได้มากก็สามารถส่งไปจำหน่ายในตลาดการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่

- จัดการฝึกอบรมและสัมมนาผู้ประกอบการเกี่ยวกับธุรกิจการท่องเที่ยว เป็นครั้งคราว เช่น ผู้ประกอบการร้านอาหาร ผู้ประกอบการร้านค้าของที่ระลึก เพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถในการประกอบงานอาชีพ พร้อมทั้งเพื่อทบทวนปัญหาที่อาจเกิดขึ้นและหาแนวทางป้องกันแก้ไขต่อไป

- เร่งรัดปรับปรุงและขยายโครงสร้างพื้นฐานซึ่งจะอำนวยความสะดวกให้ทั้งประชาชนในท้องถิ่นและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยเฉพาะการปรับปรุงถนนหนทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นตามแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น การรักษาความปลอดภัย ป้ายชี้ทางที่จอดรถและห้องสุขา เป็นต้น

- เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวให้กับพ่อค้า และประชาชนเจ้าของท้องถิ่น พร้อมทั้งนักท่องเที่ยว เพื่อให้ตระหนักในการประสานประโยชน์ซึ่งกันและกันในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในทุกประเภท พร้อมทั้งร่วมกันประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัดลำพูนให้เป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย

- เตรียมการและสนับสนุนให้มีการจัดทำแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวกลุ่มนี้หรือให้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งจังหวัด โดยให้สืบต่อจากการทำแผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้มีการจัดทำไปแล้ว หรือจัดทำแผนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและศิลปกรรมในพื้นที่ของจังหวัด ทั้งนี้ขอความร่วมมือจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

กลุ่มที่ 2 กลุ่มอำเภอบ้านโฮ่ง-ลิ มีแหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่เบาบาง มีจำนวนเพียง 6 แห่ง เป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ 2 แห่ง ประเภทประวัติศาสตร์และศาสนา 3 แห่ง ประเภทวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณี 1 แห่ง ส่วนทางด้านศักยภาพในการพัฒนานั้น กลุ่มนี้มีแหล่งท่องเที่ยวศักยภาพปานกลาง 1 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวศักยภาพต่ำอีก 5 แห่ง นับเป็นกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพทางการพัฒนาค่อนข้างต่ำ จึงควรกำหนดทางการพัฒนาในระยะยาวไว้ในโอกาสต่อไป โดยใช้ระยะเวลาช่วง 10 ปีจึงแล้วเสร็จสมบูรณ์

แหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ได้แก่ หมู่บ้านห้วยทละ วัดบ้านปาง อุทยานแห่งชาติแม่ปิง วัดพระบาทห้วยต้ม และหมู่บ้านชาวกะเหรี่ยง เวียงท่าหลวง น้ำตกวังหลวงและดำหลวง

แนวทางของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวกลุ่มนี้ มีดังนี้

- พัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น โดยเฉพาะทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 106 และทางหลวงจังหวัดหมายเลข 1087 เพราะเป็นเส้นทางซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มตั้งเรียงรายอยู่ในริมเส้นทาง พร้อมทั้งพัฒนาถนนที่ตัดเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถเดินทางได้สะดวกทุกฤดูกาล

- จัดการควบคุมและดูแลรักษาแหล่งเที่ยวในกลุ่ม เพื่อป้องกันการบุกรุกทำลายและพยายามรักษาสภาพแวดล้อมให้เป็นธรรมชาติมากที่สุด เพื่อจะได้เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญและนำมาพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นิยมกันต่อไป เมื่อตลาดการท่องเที่ยวของจังหวัดลำพูนขยายตัวเพิ่มขึ้น แต่ในระยะสั้นนี้ควรส่งเสริมให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวของประชาชนในท้องถิ่นอำเภอใกล้เคียงไปก่อน

- พยายามให้การส่งเสริมและพัฒนาอุทยานแห่งชาติแม่ปิงเป็นกรณีพิเศษ เพราะแม้จะมีศักยภาพทางการพัฒนาปานกลางด้วยสภาพเส้นทางคมนาคมและระยะทางที่ตั้งห่างไกล แต่ในคุณค่าของสถานที่มีอยู่มาก สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มเยาวชนชนหรือผู้สนใจบรรยากาศความสวยงามของธรรมชาติให้เดินทางมาพักผ่อนได้ ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาเรื่องที่พักผ่อนโดยเฉพาะการจัดที่พักเป็นเรือนแพในบริเวณลำน้ำแม่ปิงซึ่งมีสภาพเป็นอ่างกักเก็บน้ำเหนือเขื่อนภูมิพลของจังหวัดตาก พร้อมจัดบริการเตนท์พักผ่อน อาหาร กิจกรรมธรรมชาติศึกษาไว้สำหรับเยาวชนในช่วงปิดภาคเรียน

- สสำรวจแหล่งเที่ยวอื่น ๆ ในเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 106 เพื่อนำมาพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญต่อไป พร้อมทั้งหาแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติเพื่อเสริมความหลากหลายของประเภทแหล่งเที่ยวในจังหวัดลำพูนเพิ่มขึ้น เพราะส่วนใหญ่จะมีแต่แหล่งเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมเป็นหลัก นอกจากนี้จะทำให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวเป็นเส้นทางวงรอบคือ เดินทางท่องเที่ยวจากตัวอำเภอเมืองลำพูน ป่าซาง บ้านโฮ้ง กิ่งอำเภอทุ่งช้าง ลี้ และทะลุออกอำเภอเงินเขตจังหวัดลำปางได้อีกเส้นทางหนึ่งด้วย

- ส่งเสริมการผลิตสินค้าหัตถกรรมของชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยหละ โดยเฉพาะการทอผ้าและอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงที่น่าสนใจ เช่น การแต่งกาย และงานประเพณีต่าง ๆ ด้วย

หมู่บ้านกะเหรี่ยงห้วยหละเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งเดียวของกลุ่มที่มีศักยภาพการพัฒนาระดับปานกลาง เพราะการเข้าถึงสะดวกมาก ดังนั้นโอกาสในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านชนกลุ่มน้อย จึงมีความเป็นไปได้มาก พร้อมทั้งการท่องเที่ยวพื้นบ้านก็จะเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวและทำรายได้ให้ชาวกะเหรี่ยงท้องถิ่นได้ โดยติดต่อประสานงานกับกองส่งเสริมการท่องเที่ยวชาวเขา กรมประชาสัมพันธ์ และมูลนิธิที่ดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่ชาวเขาต่าง ๆ

โดยสรุปแนวทางการพัฒนาได้พยายามมุ่งเน้นไปสู่กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวหลักของจังหวัดลำปาง และลำพูนเพื่อให้ดำเนินการไปได้เลยในระยะแรก แต่ในส่วนกลุ่มท่องเที่ยวรอบนอกก็ไม่ควรละทิ้ง โดยไม่ให้ความสนใจ เพียงแต่เก็บรักษาไว้เพื่อการมุ่งกลับมาพัฒนาในระยะต่อไป เพราะการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวในจังหวัด เชียงใหม่มีแนวโน้มจะผลักดันในการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวทั้งในจังหวัดลำปางและลำพูนก้าวตามไปด้วย

5.6 ตัวอย่างเส้นทางท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง-ลำพูน

การเดินทางจากกรุงเทพฯ ขึ้นไปท่องเที่ยวในภาคเหนือตอนบนนั้น โดยความนิยมของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่แล้ว ไม่ว่าจะใช้ทางรถยนต์ รถไฟ หรือเครื่องบิน มักจะเดินทางมุ่งตรงรวดเดียวไปสู่ตัวจังหวัดเชียงใหม่ แล้วจึงเลือกเส้นทางไปท่องเที่ยวตามรอบนอกของจังหวัดเชียงใหม่ แต่มักจะกลับไปพักแรมในตัวจังหวัดเชียงใหม่ มีบางส่วนที่มีเวลาท่องเที่ยวมากก็อาจเดินทางไปพักแรมต่อที่จังหวัดเชียงราย หรือลงมาพักแรมที่จังหวัดลำปาง หรือเดินทางผ่านจังหวัดลำปางไปพักแรมต่อที่จังหวัดแพร่หรือจังหวัดน่าน

ดังนั้นจึงใคร่ขอเสนอเส้นทางท่องเที่ยวภาคเหนือตอนบน โดยเดินทางจากกรุงเทพฯ แล้วแวะพักแรมที่จังหวัดลำปางเป็นจุดแรก แล้วก็อาจเลือกเส้นทางท่องเที่ยวต่อว่าจะตรงขึ้นไปจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน หรือจะเที่ยวเป็นวงรอบโดยแยกไปสู่จังหวัดแพร่ น่าน พะเยา และเชียงราย แล้วจึงวกกลับมาสู่จังหวัดเชียงใหม่และลำพูน แต่ทั้งนี้ก็มีข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาที่มีในการท่องเที่ยว พาหนะ และงบประมาณ จึงขอสรุปเส้นทางท่องเที่ยวเฉพาะส่วนที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง-ลำพูนเป็นกรณีพิเศษ ตามตัวอย่างดังนี้

5.6.1 กรุงเทพฯ - ลำปาง - ลำพูน - เชียงใหม่ (แผนภูมิที่ 5.2) เป็นเส้นทาง

ทางการท่องเที่ยวที่จะใช้เวลา 5 วัน 4 คืน โดยพักแรมที่จังหวัดลำปาง และเชียงใหม่ ใ้รถยนต์ เป็นพาหนะ

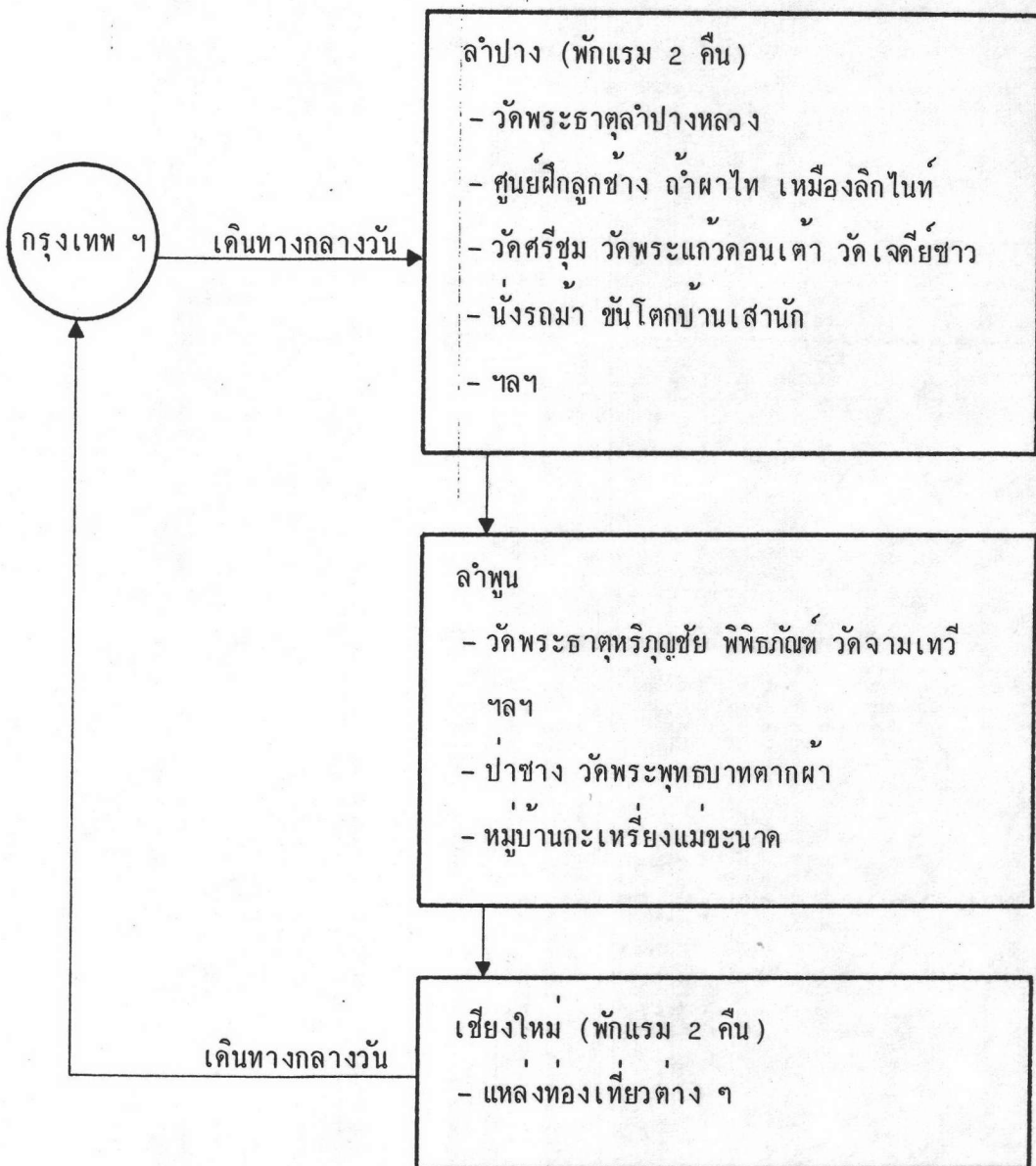
- วันที่ 1 - ออกเดินทางจากกรุงเทพ ฯ
 - พักกลางวันที่นครสวรรค์ หรือกำแพงเพชร
 - แวะชมวัดพระธาตุลำปางหลวง อ. เกาะคา
 - พักแรมที่ลำปาง
- วันที่ 2 - ไปชมศูนย์ฝึกลูกช้าง ถ้ำผาไท
 - ชมและพักกลางวันเหมืองลิกไนท์แม่เมาะ
 - เดินทางกลับชมวัดและแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในตัวเมืองลำปาง
 - ซื้อของที่ระลึก นั่งรถมา งานเลี้ยงขันโตกที่บ้านเสานัก พักแรมที่ลำปาง
- วันที่ 3 - ไปลำพูน
 - ชมวัดพระธาตุศรีบุญชัย พิพิธภัณฑ ์ วัดจามเทวี ฯลฯ
 - พักกลางวันและซื้อของที่ระลึกที่ป่าช้า
 - ไปวัดพระพุทธรูปตากผ้า
 - ไปหมู่บ้านกะเหรี่ยงแม่ชะนาค อ. แม่ทา
 - พักแรมที่เชียงใหม่
- วันที่ 4 - ชมแหล่งท่องเที่ยวในเชียงใหม่
 - พักแรมที่เชียงใหม่
- วันที่ 5 - เดินทางกลับกรุงเทพ ฯ

5.6.2 กรุงเทพ ฯ - เชียงใหม่ - ลำพูน - ลำปาง (แผนภูมิที่ 5.3) เป็นเส้นทาง การท่องเที่ยวที่ใช้เวลา 3 วัน 4 คืน โดยใช้เวลากลางคืนเดินทางไป-กลับเพื่อประหยัดระยะเวลาซึ่ง อาจมีเพียงจำกัด พักแรมที่เชียงใหม่และลำปางแห่งละ 1 คืน ใ้รถยนต์เป็นพาหนะ

- กลางคืน - เดินทางจากกรุงเทพ ฯ - เชียงใหม่
- วันที่ 1 - ชมแหล่งท่องเที่ยวในเชียงใหม่
 - พักแรมที่เชียงใหม่

แผนภูมิที่ 5.2 แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวแบบไปทางรถยนต์ ใช้เวลา 5 วัน 4 คืน

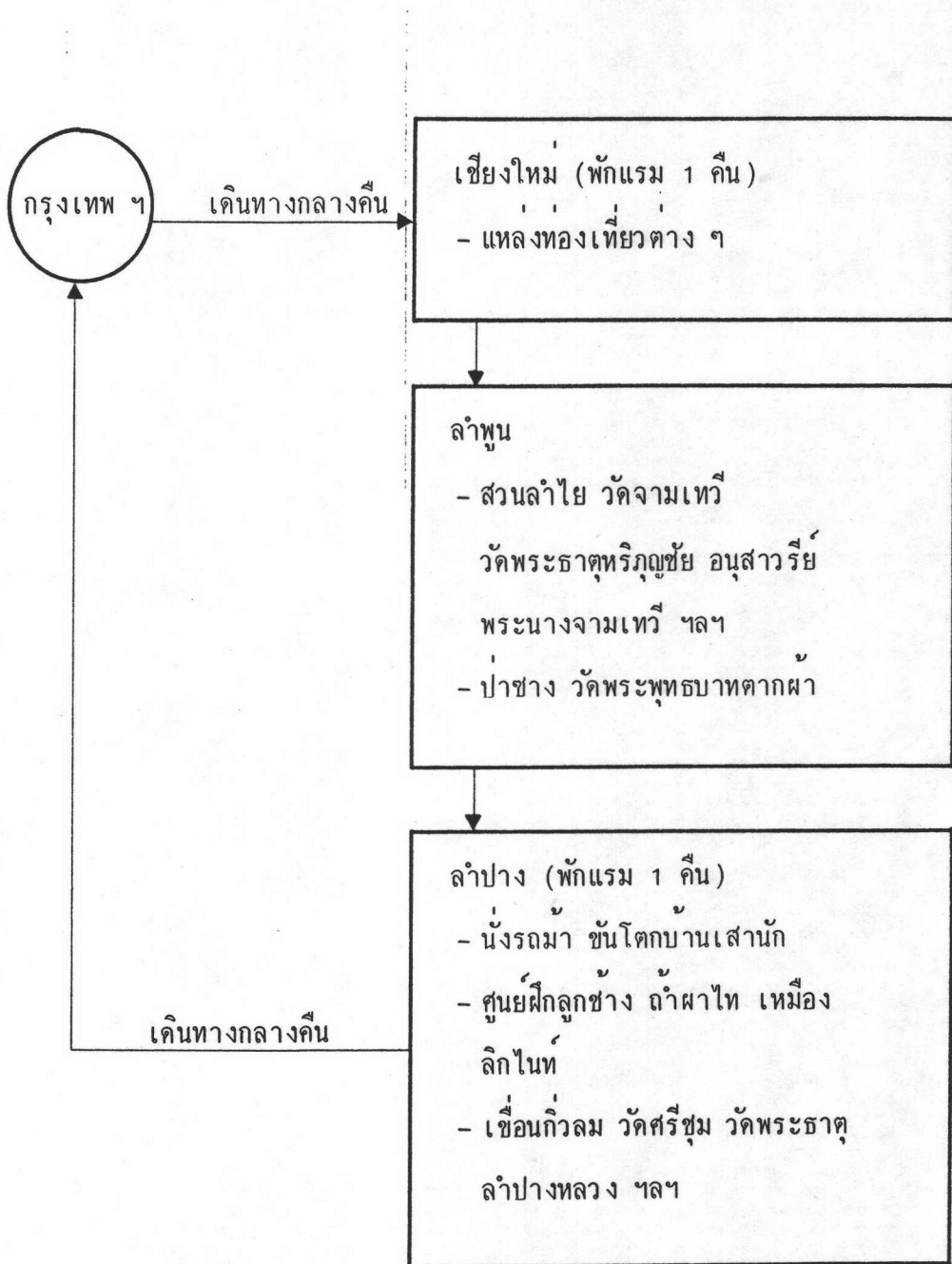

- วันที่ 2 - ไปลำพูน
- แวะส่วนลำไยหมู่บ้านหนองข้างคีน
  - ชมวัดจามเทวี วัดมหาวน วัดพระธาตุนฤขัย อนุสาวรีย์พระนางจามเทวี ฯลฯ
  - พักกลางวันในตัวเมืองลำพูน
  - ไปซื้อของที่ระลึกที่ป่าซาง
  - ไปวัดพระพุทธบาทตากผ้า
  - พักแรมที่ลำปาง กลางคืนขี่รถมาชมเมืองและร่วมงานเลี้ยงขันโตกที่บ้านเสานัก
- วันที่ 3 - ไปชมศูนย์ฝึกลูกช้าง ถ้ำผาไท
- พักกลางวันและชมเหมืองลิกไนท์แม่เมาะ
  - ชมแหล่งท่องเที่ยวในตัวเมืองลำปาง
  - ชมวัดพระธาตูลำปางหลวง อ.เกาะคา
  - เดินทางกลับกรุงเทพฯ ฯ ตอนกลางคืน

5.6.3 กรุงเทพฯ ฯ - แคมป์แม่วัง - ลำปาง - เชียงใหม่ - ลำพูน (แผนภูมิที่ 5.4) เป็นเส้นทางการท่องเที่ยวที่ใช้เวลา 4 วัน 4 คืน โดยแวะพักแรมที่แคมป์แม่วัง ตัวเมืองลำปางและเชียงใหม่แต่ละ 1 คืน และเพื่อประหยัดเวลาจะเดินทางกลับในเวลากลางคืนด้วย ใช้รถยนต์เป็นพาหนะ

- วันที่ 1 - เดินทางจากกรุงเทพฯ ฯ - แคมป์แม่วัง พักแรม
- วันที่ 2 - พักผ่อนและทำกิจกรรมในแคมป์แม่วัง
- เดินทางต่อไปชมวัดพระธาตูลำปางหลวง
  - นั่งรถมาไปชมวัดพระแก้วดอนเต้า ร่วมงานเลี้ยงขันโตกบ้านเสานัก
  - พักแรมที่ลำปาง
- วันที่ 3 - ไปชมเขื่อนกิ่วลม วัดเจดีย์ขาว วัดศรีชุม โรงงานเครื่องปั้นดินเผา ฯลฯ
- พักกลางวันที่ลำปาง
  - เดินทางต่อไปเชียงใหม่
  - ชมสถานที่ท่องเที่ยวในเชียงใหม่

แผนภูมิที่ 5.3 แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวแบบไปทางรถยนต์ ใช้เวลา 3 วัน 4 คืน

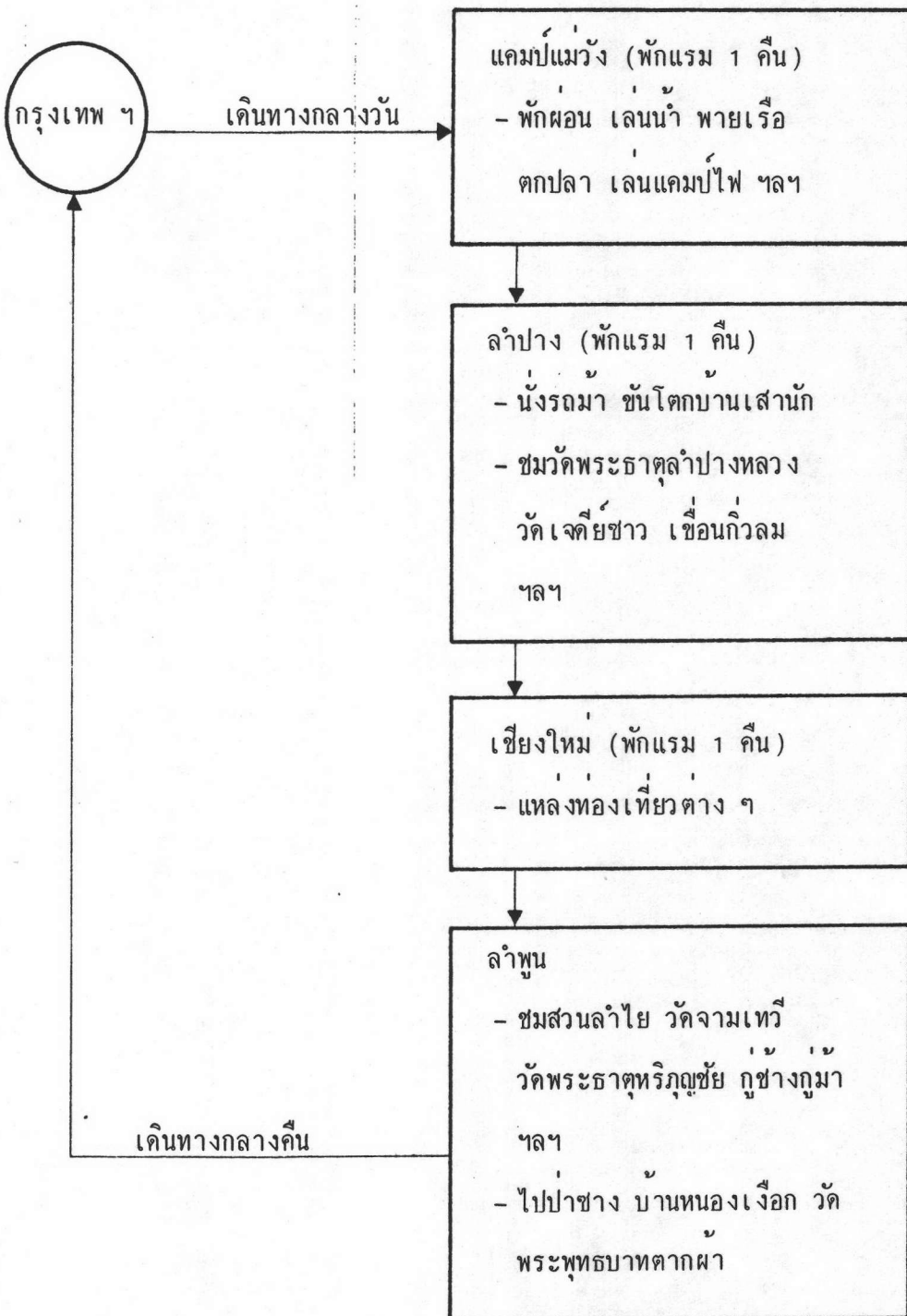

- พักรแรมที่ เชียงใหม่
- วันที่ 4 - เดินทางตามถนนสายเก่าไปลำพูน
  - ชมสวนลำไย วัดจามเทวี วัดพระธาตุศรีบุญชัย กู่ช้างกู่มา ฯลฯ
  - พักกลางวันในตัวเมืองลำพูน
  - icipาช่าง บ้านหนองเงือก วัดพระพุทธรูปตากผ้า
  - เดินทางกลับกรุงเทพ ฯ ในตอนกลางคืน

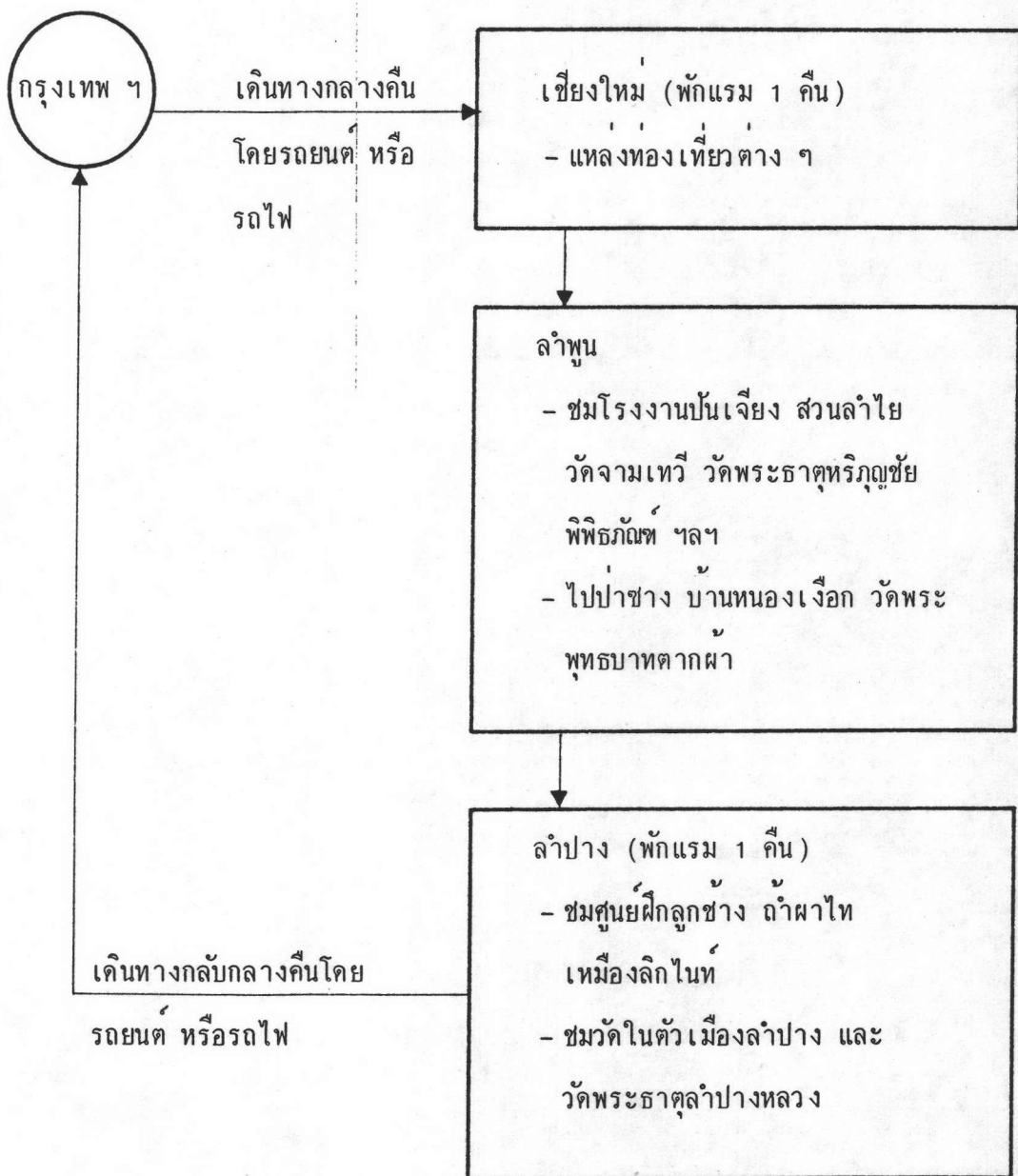
5.6.4 กรุงเทพ ฯ - เชียงใหม่ - ลำพูน - ลำปาง (แผนภูมิที่ 5.5) เป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่ใช้เวลา 3 วัน 4 คืน โดยพักรแรมที่จังหวัดเชียงใหม่ และลำปางแห่งละ 1 คืน สามารถเดินทางโดยรถยนต์ หรือเดินทางไปและกลับโดยรถไฟ ซึ่งจะออกจากกรุงเทพ ฯ ในตอนเย็น ถึงเชียงใหม่ในตอนเช้า และออกจากเชียงใหม่ผ่านลำปางตอนค่ำและถึงกรุงเทพ ฯ ในตอนเช้าเช่นกัน

- กลางคืน - เดินทางจากกรุงเทพ ฯ - เชียงใหม่
- วันที่ 1 - ชมแหล่งท่องเที่ยวในเชียงใหม่
  - พักรแรมที่ เชียงใหม่
- วันที่ 2 - ไปลำพูนตามถนนสายเก่า
  - ชมโรงงานเครื่องปั้นดินเผาบ้านเจียง เขต อ.สารภี
  - ชมสวนลำไยหมู่บ้านหนองช้างคืน
  - ชมวัดจามเทวี วัดพระธาตุศรีบุญชัย พิพิธภัณฑ อนุสาวรีย์พระนางจามเทวี วัดรมณียราม ฯลฯ
  - พักกลางวันและซื้อของที่ระลึกที่ป่าช่าง บ้านหนองเงือก
  - ชมวัดพระพุทธรูปตากผ้า
  - ชมหมู่บ้านกะเหรี่ยงแม่ชะนาค อ.แม่ทา
  - พักรแรมที่ลำปาง นั่งรถมาชมเมือง ซื้อของที่ระลึก และร่วมงานเลี้ยงขันโตกที่บ้านเสานัก
- วันที่ 3 - ไปชมศูนย์ฝึกลูกช้าง ถ้ำผาไท
  - พักกลางวันและชมเหมืองลิกไนท์แม่มาะ

แผนภูมิที่ 5.4 แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวแบบไปทางรถยนต์ ใช้เวลา 4 วัน 4 คืน

แผนภูมิที่ 5.5 แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวแบบไป-กลับโดยทางรถยนต์หรือรถไฟ ใช้เวลา 3 วัน 4 คืน

- ชมวัดในตัวเมืองลำปาง เช่น วัดม่อนสัณฐาน วัดศรีชุม วัดพระแก้วคอนเต้า ฯลฯ
- ชมวัดพระธาตุลำปางหลวง อ.เกาะคา
- เดินทางกลับกรุงเทพฯ ฯ ในตอนกลางคืน

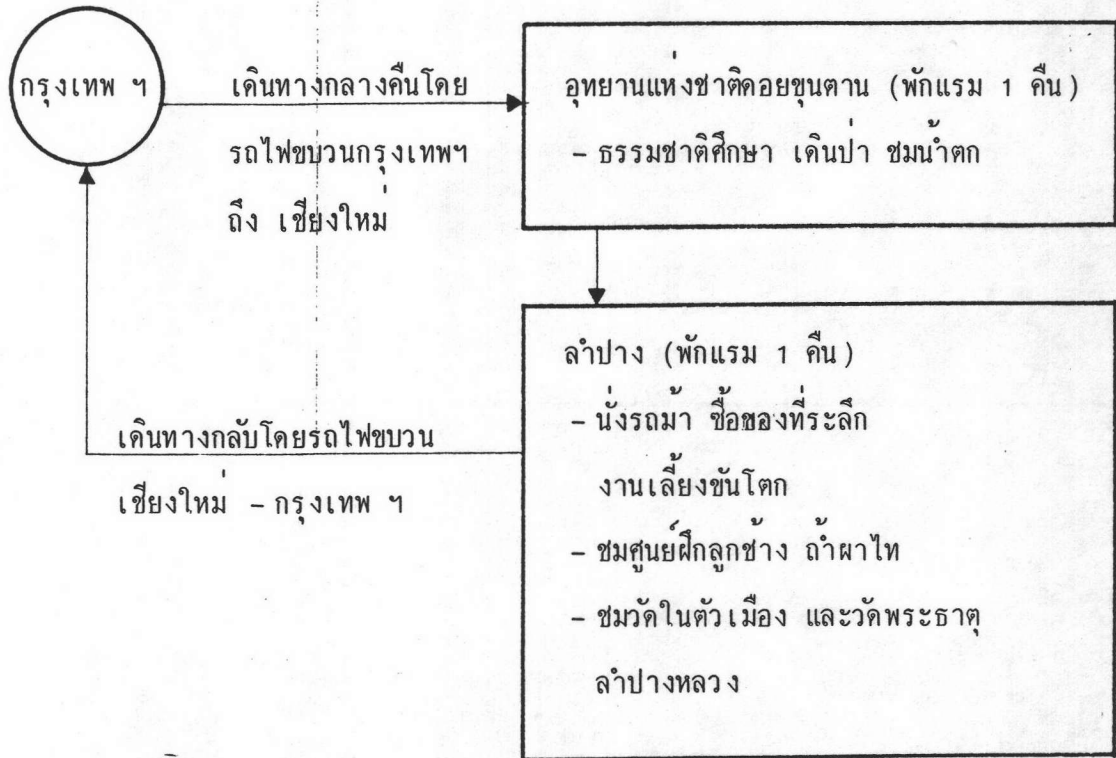
5.6.5 กรุงเทพฯ ฯ - อุทยานแห่งชาติคอยขุนตาน - ลำปาง (แผนภูมิที่ 5.6) เป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่ใช้เวลา 4 คืน 3 วัน โดยพักแรมที่อุทยานแห่งชาติคอยขุนตานและจังหวัดลำปาง แห่งละ 1 คืน แล้วเดินทางไป-กลับโดยรถไฟ จึงสามารถพักแรมบนรถไฟได้อย่างสบายกว่าการเดินทางกลางคืนโดยรถยนต์

- กลางคืน - เดินทางจากสถานีรถไฟกรุงเทพฯ ฯ - สถานีรถไฟลำขุนตาน
- วันที่ 1 - เดินขึ้นที่พักบนคอยขุนตาน เดินป่าชมวิวน้ำตก และเล่นแคมป์ไฟ พักแรมบนคอยขุนตาน
- วันที่ 2 - เดินลงจากคอย ขึ้นรถไฟกลับมายังสถานีรถไฟนครลำปาง
- นั่งรถม้า ชื้อของที่ระลึก และร่วมงานเลี้ยงขันโตกบ้านเสานัก
- พักแรมที่ลำปาง
- วันที่ 4 - ไปชมศูนย์ฝึกลูกช้าง ถ้ำผาไท และเหมืองลิ้นไนท์แม่เมาะ
- ชมวัดม่อนสัณฐาน วัดศรีชุม วัดเจดีย์ขาว โรงงานเครื่องปั้นดินเผา วัดพระธาตุลำปางหลวง ฯลฯ
- เดินทางกลับโดยรถไฟขบวนเชียงใหม่ - กรุงเทพฯ ฯ ในตอนกลางคืน

5.6.6 กรุงเทพฯ ฯ - ลำปาง - ลำพูน - เชียงใหม่ (แผนภูมิที่ 5.7) เป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่ใช้เวลา 3 วัน 2 คืน โดยเดินทางไป-กลับโดยเครื่องบินเพราะประหยัดเวลาเดินทางช่วงยาวระหว่างกรุงเทพฯ ฯ - ลำปาง และเชียงใหม่ - กรุงเทพฯ ฯ แต่ในระหว่างการท่องเที่ยวต้องไปใช้บริการรถยนต์ในท้องถิ่น

- วันที่ 1 - ออกเดินทางโดยเครื่องบินจากกรุงเทพฯ ฯ - ลำปาง
- ชมเขื่อนกิ่วลม วัดม่อนสัณฐาน วัดพระธาตุเสด็จ ศูนย์ฝึกลูกช้าง ถ้ำผาไท ศาลเจ้าพ่อประตูผา

แผนภูมิที่ 5.6 แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวแบบไป-กลับโดยขบวนรถไฟ ใช้เวลา 3 วัน 4 คืน

- พักแรมที่เรือนรับรองของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เหมืองลิกไนท์แม่เมาะ
- วันที่ 2 - เดินทางไปชมภูเขาไฟลำปาง อ.แม่ทะ
- ชมวัดพระธาตุลำปางหลวง อ.เกาะคา
- ชมวัดศรีชุม วัดศรีรองเมือง วัดเจดีย์ขาว โรงงานเครื่องปั้นดินเผา ฯลฯ
- นั่งรถม้า ชီးของที่ระลึก และร่วมงานเลี้ยงชั้นโศกที่บ้านเสานัก
- พักแรมที่ลำปาง
- วันที่ 3 - ไปลำพูน
- ชมวัดพระธาตุทริภุชชัย วัดจามเทวี อนุสาวรีย์พระนางจามเทวี วัดมณีয়ারาม
- ไปป่าซาง และวัดพระพุทธรูปตากผ้า
- เดินทางกลับเข้าตัวเมืองเชียงใหม่ เดินทางกลับโดยเครื่องบิน

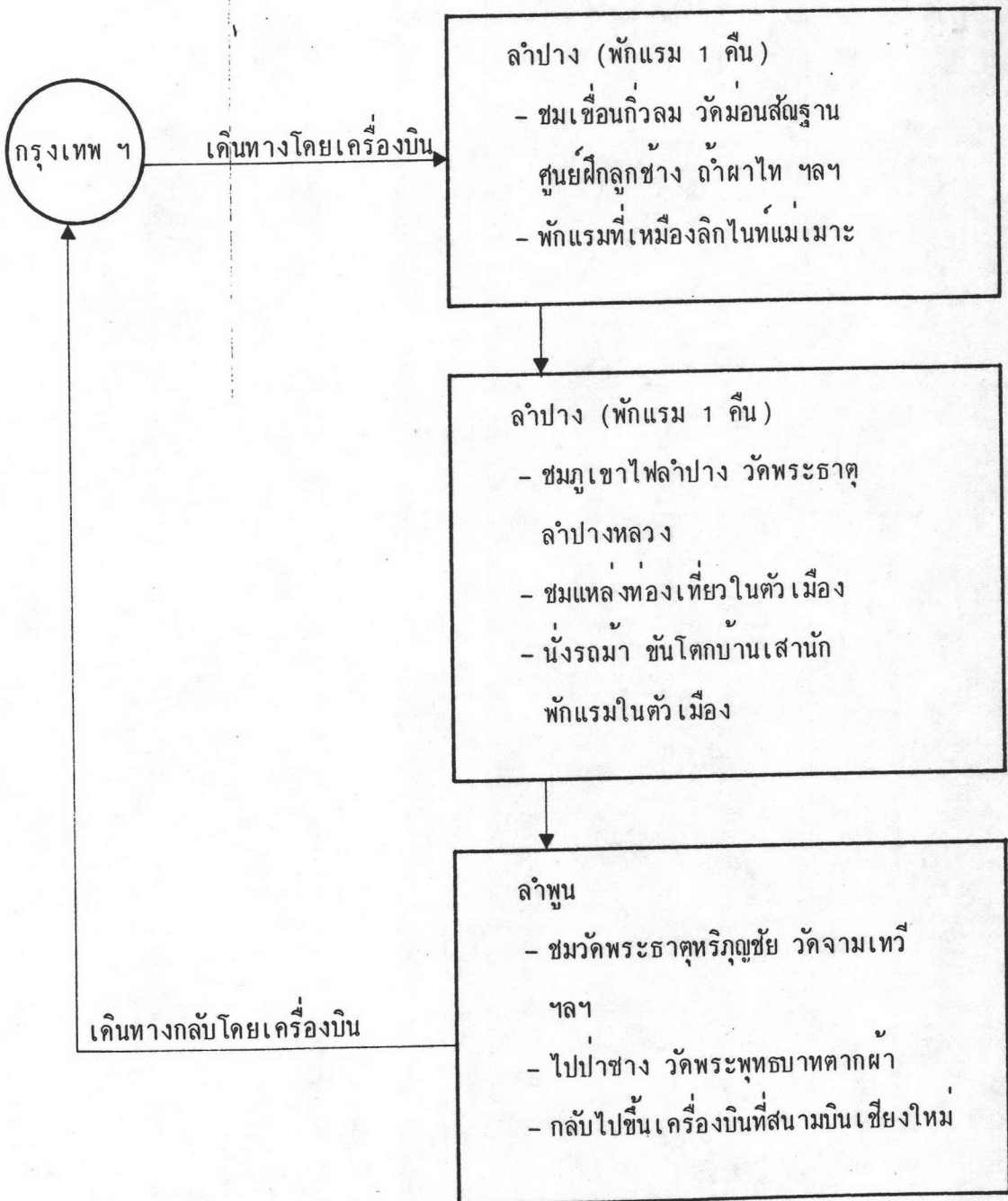
5.6.7 กรุงเทพฯ - ลำพูน (แผนภูมิที่ 5.8) เป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่ใช้เวลา 2 วัน 3 คืน โดยเดินทางไป-กลับระหว่างกรุงเทพฯ - ลำพูนโดยรถไฟ และมุ่งจะท่องเที่ยวเฉพาะจังหวัดลำพูน โดยมีจุดเป้าหมายคือการพักผ่อนที่อุทยานแห่งชาติแม่งาน อ.ลี้

- กลางคืน - เดินทางจากสถานีรถไฟกรุงเทพฯ - สถานีลำพูน
- วันที่ 1 - เดินทางโดยรถประจำทางมุ่งไปสู่อุทยานแห่งชาติปิง อ.ลี้ พักผ่อน ชมน้ำตกแมก้อ ผาเพลินตา หุ่นก๊ก-หูนางงู พายเรือ ตกปลา เล่นแคมป์ไฟ
- พักแรมในเรือนแพริมแม่งาน
- วันที่ 2 - พักผ่อน แล้วเดินทางกลับแวะซื้อของที่ระลึกที่ป่าซาง
- แวะชมสถานที่สำคัญในตัวเมืองลำพูน เช่น วัดพระธาตุทริภุชชัย พิพิธภัณฑ์อนุสาวรีย์พระนางจามเทวี ฯลฯ
- เดินทางกลับโดยรถไฟขบวนเชียงใหม่ - กรุงเทพฯ ในตอนเย็น

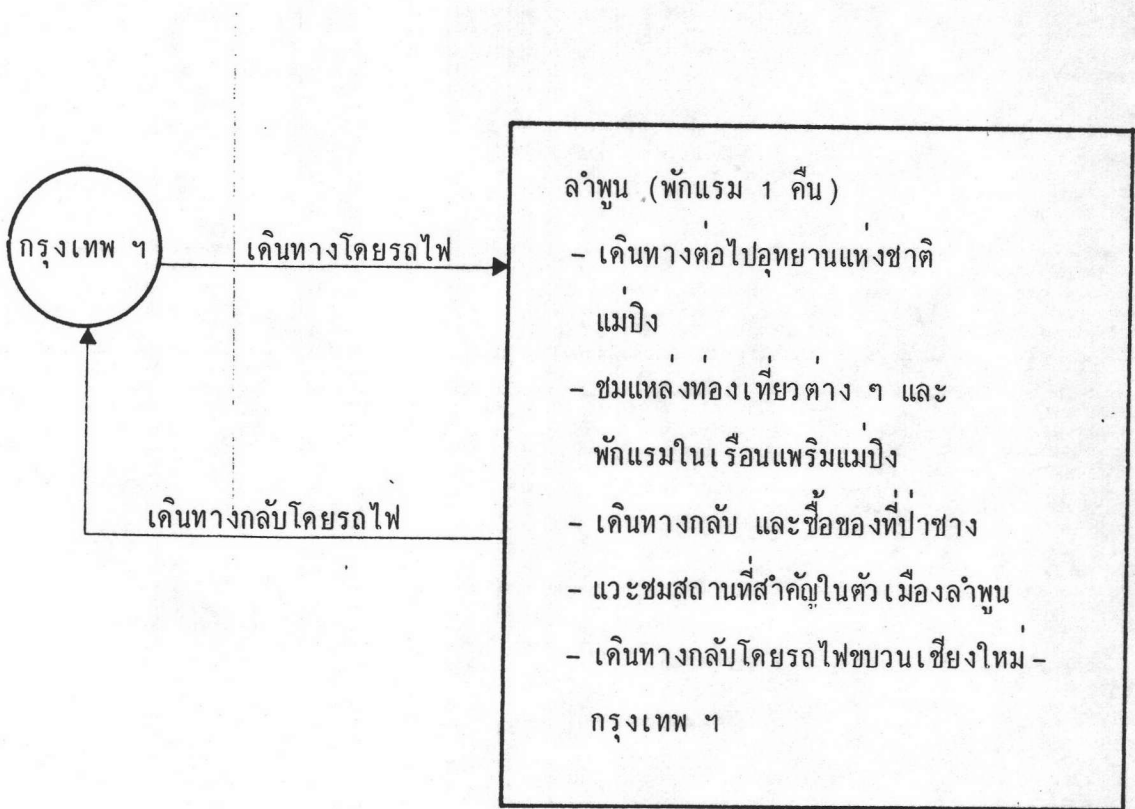
จากตัวอย่างรายการเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง-ลำพูน จะพบว่าต้องใช้เวลาอย่างน้อยที่สุด 3 วัน เพราะต้องใช้เวลาเดินทางระหว่างกรุงเทพฯ - ลำปาง หรือลำพูนใน 1 คาบกลางวันหรือกลางคืนโดยทางรถยนต์หรือรถไฟ และจะต้องมีเวลาท่องเที่ยวอย่างน้อยในจังหวัดลำปาง 1 วันเต็ม หรือถ้าจะให้ทั่วถึงแล้วควรใช้เวลา 2 วันเต็ม ส่วน

แผนภูมิที่ 5.7 แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวแบบไป-กลับโดยเครื่องบิน ใช้เวลา 3 วัน 2 คืน

แผนภูมิที่ 5.8 แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวแบบไป-กลับโดยรถไฟ ใช้เวลา 2 วัน 3 คืน

จังหวัดลำพูนนั้นใช้เวลาอีก 1 วัน นอกจากเดินทางโดยเครื่องบินซึ่งจะประหยัดเวลาที่เสียไประหว่างการเดินทาง แต่อย่างไรก็ตามก็ต้องใช้เวลาท่องเที่ยวในจังหวัดลำปาง-ลำพูนประมาณ 2 - 3 วันเช่นกัน ดังนั้นนักท่องเที่ยวโดยทั่วไปจึงอาจขึ้นมาท่องเที่ยวได้ในช่วงมีวันหยุดระยะยาว ตั้งแต่ 3 วันขึ้นไป

สำหรับที่พักนั้นมีทั้งที่เป็นโรงแรมในตัวเมืองลำปางและเชียงใหม่ ก็ถ้าเป็นนักท่องเที่ยวที่นิยมสัมผัสบรรยากาศธรรมชาติเพื่อการพักผ่อนก็สามารถเลือกที่พักที่มีบริการตามแหล่งท่องเที่ยวได้แก่ แคมป์แม่วัง เข้มองลึกไนท์แม่มะเอะ อุทยานแห่งชาติคอยขุนตาน และอุทยานแห่งชาติแม๋ปิง

ส่วนการเพิ่มรายการจัดงานเลี้ยงขันโตกที่บ้านเสานักนั้น จะจัดได้ในลักษณะการเดินทางท่องเที่ยวเป็นกลุ่มใหญ่ หรือไปกับบริษัทนำเที่ยว ซึ่งจะเป็นรายการที่สร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวได้มากที่สุดทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ นิยมจัดรถมารับส่งนักท่องเที่ยวจากโรงแรมที่พักไปร่วมงานขันโตกที่บ้านเสานัก และเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวแต่งชุดพื้นเมืองอย่างง่าย ๆ เช่น ใส่เสื้อม่อฮ่อมไปร่วมงาน เป็นต้น

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งรายการเส้นทางท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง-ลำพูนส่วนใหญ่จะต้องผนวกจังหวัดเชียงใหม่เข้าไปด้วย เพราะเป็นค่านิยมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศว่าถ้าขึ้นมาเที่ยวภาคเหนือตอนบนต้องมุ่งไปจังหวัดเชียงใหม่เป็นจุดหมายปลายทางสำคัญ ดังนั้นในการจัดรายการนำเที่ยวจังหวัดลำปาง-ลำพูน จึงเป็นการยากที่จะดึงดูดให้นักท่องเที่ยวร่วมรายการได้โดยนำเที่ยวเฉพาะจังหวัดลำปาง-ลำพูน นอกจากนี้การจูงใจเที่ยวในกลุ่มเยาวชนหรือผู้นิยมพักผ่อนกับแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น มุ่งไปสู่อุทยานแห่งชาติคอยขุนตาน มุ่งไปลองแพแคมป์แม่วัง หรือมุ่งไปอุทยานแห่งชาติแม๋ปิง เท่านั้นที่สามารถจัดเส้นทางท่องเที่ยวเฉพาะจังหวัดลำปาง-ลำพูนได้

อย่างไรก็ตามตัวอย่างเส้นทางท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง-ลำพูนได้พิจารณาจากค่านิยมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางขึ้นไปสู่ภาคเหนือตอนบน และรายการนำเที่ยวของบริษัทนำเที่ยวเอกชนและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย แต่ก็อาจต้องมีการแก้ไขหรือปรับปรุงตามกลุ่มและค่านิยมเฉพาะกลุ่มของนักท่องเที่ยวได้ นอกจากนี้หากเป็นรายการท่องเที่ยวในช่วงงานเทศกาลประเพณีสำคัญของจังหวัดลำปาง-ลำพูน เช่น งานสงกรานต์ งานลอยกระทง งานหลวงเวียงละกอน และ

งานวันลำไยลำพูน เป็นต้น ก็ต้องผนวกรายการนำชมงานเทศกาลประเพณีนั้นเข้าด้วย จึงเป็นการเสนอเพียงแนวทางกว้าง ๆ ที่สามารถจะนำไปพิจารณาเพิ่มเติมรายละเอียดได้อย่างสะดวกต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยต่อไป

การศึกษาเบื้องต้นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดลำปาง-ลำพูนนี้ มีข้อจำกัดค่อนข้างมากในการศึกษาด้านการตลาด เพราะมีอุปสรรคในด้านงบประมาณและระยะเวลาทำการศึกษาคงนั้นในการศึกษาลำดับต่อไปในการจัดทำแผนหลักเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว จึงควรให้ความสำคัญในการรวบรวมข้อมูลให้ทั่วถึงและทำการศึกษาด้านการตลาดลงในรายละเอียดมากขึ้น เพื่อให้ทราบถึงที่มาของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศอย่างชัดเจน พร้อมทั้งที่มาของนักท่องเที่ยวไทย ซึ่งนอกจากจะมีกลุ่มนักท่องเที่ยวไทยที่มาจากกรุงเทพฯ และภาคกลางเป็นกลุ่มสำคัญแล้ว อาจจะมีกลุ่มนักท่องเที่ยวไทยจากภูมิภาคส่วนอื่น ๆ เดินทางเข้ามามีบทบาทสำคัญก็ได้ โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวจากภาคอีสานซึ่งจะใช้เส้นทางเพชรบูรณ์-หล่มสัก-พิษณุโลก เข้ามาสู่ภาคเหนือตอนบน

นอกจากนี้ในอนาคตโอกาสของจังหวัดเชียงใหม่จะกลายเป็นเมืองศูนย์กลางในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการคมนาคมระหว่างประเทศ ทำให้การคมนาคมทางอากาศมีบทบาทสำคัญเพิ่มขึ้น อาจจะมีผลทำให้เส้นทางการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป โดยแทนที่จะเริ่มต้นจากกรุงเทพฯ แล้วท่องเที่ยวผ่านจังหวัดต่าง ๆ สู่อำเภอเชียงใหม่ ก็จะกลายเป็นจุดเริ่มต้นที่จังหวัดเชียงใหม่เอง แล้วแผ่ขยายออกไปยังแหล่งท่องเที่ยวรอบนอก ดังนั้นการศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวต่อไปจึงควรนำจังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลาง แล้วทำการศึกษาเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวออกไปยังแหล่งท่องเที่ยวบริวารรอบนอก เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ด้านการตลาดที่จะเกิดขึ้นจริงต่อไป